

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
INFORMĀCIJAS UN BIBLIOTĒKU STUDIJU NODAĻA

SKOLU BIBLIOTĒKU DARBĪBA JŪRMALAS PILSĒTĀ

BAKALAURA DARBS

Autore: **Indra Celmiņa**

Stud. apl. 07036

Darba vadītājs: docente Dr.philol.Baiba Holma

RĪGA 2011

ANOTĀCIJA

Bakalaura darbs „Skolu bibliotēku darbība Jūrmalas pilsētā” izstrādāts ar mērķi noskaidrot Jūrmalas skolu bibliotēku darbības iespējas šajos ekonomiskajos apstākļos, uzzināt lietotāju un skolu bibliotekāru viedokli.

Pētījumā izmantotas teorētiskās atziņas par organizāciju kultūru, kas nodrošina arī izglītības iestāžu misijas un stratēģijas kopējo izpratni, mērķu saskaņošanu šīs misijas īstenošanai. Skolu bibliotēkas ir neatņemama izglītības procesa sastāvdaļa. Darbā izmantoti arī konceptuālie un normatīvie dokumenti.

Lai noskaidrotu skolu bibliotekāru viedokli par skolu bibliotēku darbību, pētījumā tiek salīdzināti skolu bibliotekāru anketēšanas rezultāti 2010.gadā ar 2011.gada fokusgrupas intervijā iegūtajiem rezultātiem. Anketējot skolēnus, autore mēģināja uzzināt viņu viedokli par skolu bibliotēkas nepieciešamību un sniegtajiem pakalpojumiem.

Darbā izvirzītie uzdevumi tika izpildīti un pētījuma mērķis sasniegts. Izvirzītā hipotēze, ka, samazinoties finansējumam, tiek apdraudēta skolu bibliotēku pilnvērtīga darbība, samazinās piedāvātie pakalpojumi un to kvalitāte ir apstiprinājusies.

Atslēgas vārdi: skolu bibliotēkas, bibliotēku darbība, Jūrmalas pilsētas izglītības iestādes

Annotation

The subject of Bachelor's Thesis is „The activity of school libraries in Jurmala”. The purpose is to ascertain the possibilities of the activity of school libraries in these economical circumstances, to find out the point of view of users and school librarians.

The theoretical conclusions about the culture of organizations that ensure mission of schools and common understanding of strategy, submit of purposes for realization of mission have used in the work. The school libraries are the inalienable part of the educational process. The normative documents have used in the work, too.

The results of the questionnaire of librarians in 2010 are compared with the results of the interview to ascertain the point of view of school librarians about the activity of school libraries. The author tried to find out the point of view of students about the necessary of school libraries and about their service using questionnaires.

The tasks of the Bachelor's Thesis were fulfilled and the purpose of the work was achieved. The hypothesis that was moved forward about cutting down finances that could endanger the activity of school libraries, decrease service and its quality, has affirmed.

Keywords: school libraries, the activity of libraries, schools in Jurmala

SATURS

ANOTĀCIJA.....	2
IEVADS.....	6
1. SKOLU BIBLIOTĒKU DARBĪBU REGLAMENTĒJOŠIE DOKUMENTI.....	9
1.1. Starptautiskie dokumenti.....	9
1.1.1.Skolu bibliotēku manifests.....	9
1.1.2.Skolu bibliotēku vadlīnijas	10
1.2. Oficiālie Latvijas skolu bibliotēku darbību reglamentējošie dokumenti.....	12
1.3.Bibliotēkas izstrādātie iekšējo kārtību reglamentējošie noteikumi.....	17
2. SKOLAS BIBLIOTĒKA ORGANIZĀCIJAS KULTŪRAS TEORIJAS SKATĪJUMĀ.....	20
3. SKOLU BIBLIOTĒKU DARBĪBA CITĀS VALSTĪS	24
3.1. Krievijas skolu bibliotēku pieredze	24
3.2. ASV skolu bibliotēku pieredze	28
4 SKOLU BIBLIOTĒKU SITUĀCIJA JŪRMALĀ	34
4.1. LSBB par situāciju skolu bibliotēkās	34
4.2. Anketēšanas un fokusgrupas intervijas kā datu ieguves metožu raksturojums.....	36
4.3. Skolēnu anketēšanas „Skolu bibliotēku darbības vērtējums” rezultātu analīze.....	39
4.4. Jūrmalas skolu bibliotekāru 2010.gada anketēšanas rezultātu apkopojums un analīze ..	43
4.5. Fokusgrupas intervijas rezultātu analīze un salīdzinājums ar 2010.gada anketēšanas rezultātiem	51
SECINĀJUMI	62
IZMANTOTO INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS.....	66
PIELIKUMI.....	70
1.pielikums	71
2.pielikums	72
3.pielikums	75
4.pielikums	76
5.pielikums	77
6.pielikums	78
7.pielikums	81
8.pielikums	83
9.pielikums	103

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

AASL	American Association of School Librarians (Amerikas Skolu bibliotēku asociācija)
ALA	American Library Association (Amerikas Bibliotēku asociācija)
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
BIS	Bibliotēku informācijas sistēmas
ES	Eiropas Savienība
ESEA	Elementary and Secondary Education Act (Amerikas pamatskolas un vidējās izglītības likums)
IFLA	International Federation of Library Associations (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija)
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IZM	Izglītības un Zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
LNB BAI	Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūts
LRMK	Latvijas Republikas Ministru Kabinets
LSBB	Latvijas skolu bibliotēku biedrība
PISA	Programme for International Students Assessment (Starptautiska novērtēšanas programma studentiem)
RGB	Rajona galvenā bibliotēka
SBA	Starpbibliotēku abonements
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds

UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija)
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VVBIS	Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma

IEVADS

Tēmas aktualitāte, temata norobežojums

Tēma tiek pētīta, lai noskaidrotu skolu bibliotēku darbību Jūrmalas pilsētā pašreizējā ekonomiskajā situācijā.

Problēmsituācija un pētījuma problēma

Skolu bibliotēku situācija šobrīd ir visai neskaidra. Zināmā mērā ir apdraudēta to pastāvēšana, jo bibliotēku darbības finansējums ir nestabils, neprognozējams. Šis apstāklis var ietekmēt ne tikai darbinieku darba samaksu, bet arī bibliotēkas darba kvalitāti un pieejamību lietotājiem kopumā, tāpēc svarīgi noskaidrot, vai skolu bibliotēkas spēj sniegt lietotājiem nepieciešamos pakalpojumus.

Teorētiskā bāze

Pētījuma teorētisko bāzi veido Edgara Šeina (Edgar Henry Schein) organizāciju kultūras teorija (34). Viņš bija viens no pirmajiem praktiski orientētās organizāciju kultūras teorijas koncepcijas izstrādātājiem. Organizāciju kultūra nodrošina organizācijas misijas un stratēģijas kopējo izpratni, mērķu saskaņošanu šīs misijas īstenošanai.

Darbā izmantoti arī konceptuālie un normatīvie dokumenti:

- IFLA „Skolu bibliotēku manifesti. Skolu bibliotēku vadlīnijas" (16);
- LR Bibliotēku likums (6);
- LR Izglītības likums (18).

Empīriskā bāze

1. Jūrmalas pilsētas 17 skolu bibliotēkas: Alternatīvā skola, Jaundubultu vidusskola, Jūrmalas Vakara vidusskola, Jūrmalas Valsts ģimnāzija, Kauguru vidusskola, Ķemeru vidusskola, Lielupes vidusskola, Majoru pamatskola, Mežmalas vidusskola, Pumpuru vidusskola, Sākumskola „Ābelīte”, Sākumskola „Atvase”, Sākumskola „Taurenītis”, Slokas pamatskola, Vaivaru pamatskola, Jūrmalas pilsētas speciālā internātpamatskola, Bulduru dārzkopības vidusskola

2. Jūrmalas 17 skolu bibliotēku bibliotekāres

3. Jūrmalas sešu skolu 5.,6., 8.,9. 10., 11. un 12.klašu skolēni

Koncepcija

Skolas bibliotēka ir neatņemama izglītības iestādes un izglītības procesa sastāvdaļa. Mūsdienīga skolas bibliotēka nodrošina pieejamību informācijai dažādās formās, kas ir būtiski pilnvērtīgai mācību procesa nodrošināšanai. Veiksmīgu skolas bibliotēkas darbību nodrošina

finansējums, telpas, resursi, darba organizācija, darbinieki, darba laiks, vadības atbalsts. Ja bibliotēkas darbība būs ierobežota, nepilnīga, cietīs sniegto pakalpojumu un izglītības kvalitāte.

Pētījuma objekts – skolu bibliotēkas, **priekšmets** - Jūrmalas skolu bibliotēkas.

Pētījuma mērķis – izpētīt Jūrmalas skolu bibliotēku darbības iespējas mūsdienu ekonomiskajā situācijā.

Uzdevumi:

1. Izstudēt teorētisko bāzi – skolu bibliotēku darbības modeļa noskaidrošanai
2. Salīdzināt skolu bibliotēku darbību Latvijā un citās valstīs
3. Raksturot Jūrmalas skolu bibliotēku darbību
4. Interpretēt rezultātus, analizēt tos, izdarīt secinājumus

Hipotēze

Samazinoties finansējumam, tiek apdraudēta skolu bibliotēku pilnvērtīga darbība, samazinās piedāvātie pakalpojumi un to kvalitāte.

Pētniecības metodes

Datu vākšanas metodes:

dokumentu analīze, anketēšana, fokusgrupas intervija.

Datu apstrādes metodes:

Kontentanalīze, matemātiskās metodes.

Izpētes pakāpe, novitāte

Par līdzīgiem tematiem veikti šādi pētījumi Latvijā un Krievijā: A.Vecroze „Skolas bibliotēkas un informācijas pakalpojumu programmas loma mācību procesa pilnveidošanā” (37). Darba mērķis bija izveidot un apkopot skolas bibliotēkas un informācijas pakalpojumu dokumentu paraugus, kas palīdzētu organizēt bibliotēkas darbu. I.Matisone bakalaura darbā „Vidējā skolas vecuma bērnu informācijas vide un skolas bibliotēkas vieta tajā” (26) pētījusi 10 – 12 gadu vecu skolēnu biežāk izmantotos informācijas avotus, informācijas vidi un skolas bibliotēkas vietu tajā. R.Matisone darbā „Bērnu bibliotēkas sadarbība ar skolu mācību procesa nodrošināšanā” (27) veikusi pētījumu par skolotāju un skolēnu attieksmi pret elektronisko resursu izmantošanu mācību procesā, sadarbību ar bibliotēku. N. Kruka (Наталья Валерьевна Крук) disertācijā „Mūsdienu skolas bibliotēkas modelis” (Модель современной школьной библиотеки) (41) – analizējusi un apkopojusi datus par vispārizglītojošo skolu bibliotēku darbību un funkcijām Krievijā .

Šī pētījuma novitāte – izpētīts Jūrmalas skolu bibliotēku materiālais nodrošinājums, darbinieku motivācija, jaunrades iespējas, nākotnes vīzijas mūsdienu apstākļos un skolēnu

viedoklis par skolas bibliotēkas izmantošanu un tās nepieciešamību. Līdz šim šāds pētījums nav veikts.

Praktiskie rezultāti

Iegūtie rezultāti atspoguļo lietotāju un bibliotekāru viedokli par šī brīža situāciju Jūrmalas skolu bibliotēkās, ļauj saprast, kā ekonomiskā krīze ir ietekmējusi bibliotēku darbību, vai tās spēj pilnvērtīgi veikt savas funkcijas un attīstīties, vai netiek traucēts mācību process un necieš izglītības kvalitāte.

Darba struktūra

Darbs sastāv no ievada, izklāsta un secinājumiem.

Ievadā tiek pieteikta tēma un izskaidrota tās aktualitāte, kā arī raksturoti pētījuma mērķis, objekts, priekšmets, metodes u.c. elementi.

1.nodaļā „Skolu bibliotēku darbību reglamentējošie dokumenti” analizēti starptautiskie un oficiālie Latvijas skolu bibliotēku darbību reglamentējošie dokumenti, bibliotēkas izstrādātie iekšējo kārtību reglamentējošie noteikumi.

2.nodaļā „Skolas bibliotēka Organizācijas kultūras teorijas skatījumā” aplūkota skolas bibliotēka organizācijas kultūras teorijas skatījumā.

3.nodaļā „Skolu bibliotēku darbība citās valstīs” salīdzināta skolu bibliotēku darbība Latvijā ar skolu bibliotēku darbību citās valstīs – Krievijā un ASV.

4.nodaļā „Skolu bibliotēku situācija Jūrmalā” raksturotas Jūrmalas skolu bibliotēkas un to situācija šobrīd.

5.nodaļā „Skolas bibliotēkas loma skolēnu mācību procesā” atspoguļos bibliotēkas lietotāju viedokli par tās nepieciešamību mācību procesā.

Nobeigumā apkopoti pētījuma rezultāti un izdarīti secinājumi

Pielikumā: aptaujas anketu „Skolu bibliotēku darbība Jūrmalā” un „Skolas bibliotēkas darbības vērtējums” paraugi, fokusgrupas intervijas jautājumu paraugs, aptaujas anketas kā pielikuma fokusgrupas intervijai paraugs, vienošanās par fokusgrupas ierakstīšanu un izmantošanu paraugs, skolēnu anketēšanas datu apkopojuma tabulas, skolu bibliotekāru anketēšanas datu apkopojuma attēli, fotoattēli - fokusgrupas intervijas norise.

1. SKOLU BIBLIOTĒKU DARBĪBU REGLAMENTĒJOŠIE DOKUMENTI

Skolu bibliotēku darbību reglamentē starptautiskas un vietējas nozīmes dokumenti. Starptautiskā līmenī nozīmīgs dokuments ir Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) un Starptautiskās Bibliotēku Asociācijas Federācijas (IFLA) un sagatavotais „Skolu bibliotēku manifest” (16) un Skolu bibliotēku vadlīnijas (16). Bibliotēku darba normatīvās bāzes pamats Latvijā ir LR Kultūras ministrijas tiesiskie akti, kas regulē bibliotēku darbību un tādējādi attiecas arī uz skolu bibliotēku darbību. Katras skolas bibliotēkā ir izstrādāti savi iekšējo kārtību reglamentējoši noteikumi.

1.1. Starptautiskie dokumenti

1.1.1. Skolu bibliotēku manifest

1998.gadā Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) un Starptautiskās Bibliotēku Asociācijas Federācijas (IFLA) Amsterdams konferences laikā tika sagatavots „Skolu bibliotēku manifesta” projekts. 2002.gadā 30. Ģenerālajā konferencē UNESCO Skolu bibliotēku manifestu ratificēja. Tajā atspoguļots daudzu valstu skolu bibliotēku speciālistu pieredze un nākotnes redzējums par skolu bibliotēku attīstību.

„Skolas bibliotēka ir neatņemama izglītības procesa sastāvdaļa, tā veicina intelektuālo un kulturālo attīstību, informācijas ieguves un patstāvīgās mācīšanās iemaņu veidošanos” (16, 6.lpp.), teikts UNESCO/IFLA Skolu bibliotēku manifestā. Šajā dokumentā norādīts, ka skolas bibliotēkas misija ir piedāvāt mācībām nepieciešamos pakalpojumus, nodrošināt ar informāciju visus skolas kolektīva locekļus, lai tie varētu sekmīgi darboties mūsdienu informācijas un zināšanu sabiedrībā. Skolas bibliotēkas uzdevums ir veicināt intelektuālo un kulturālo attīstību, patstāvīgas mācīšanās iemaņas. Svarīgākie skolas bibliotēkas uzdevumi ir:

1. „palīdzēt izglītības mērķu īstenošanā atbilstoši izglītības standartam un mācību programmām;
2. veicināt paradumu un prieku lasīt un mācīties, kā arī izmantot bibliotēku visu mūžu;
3. piedāvāt iespēju izmantojot informāciju, gūt radošu pieredzi un zināšanas, izpratni, iztēli un prieku;
4. ļaut skolēniem apgūt iemaņas kritiskai informācijas novērtēšanai neatkarīgi no tās iegūšanas veida, formas vai informācijas avota;

5. izkopt spēju izprast informācijas apmaiņas veidus savā dzīves vietā;
6. nodrošināt pieeju vietējām, rajona, valsts un globāla mēroga informācijas krātuvēm un izpratni par iespējām, ko lietotājam dod ideju, pieredzes, uzskatu daudzveidība;
7. organizēt pasākumus, kas veicina piederības apziņu savai kultūras un sociālajai videi;
8. strādāt ar skolēniem, skolotājiem, administrāciju un vecākiem, lai īstenotu skolas mācību un audzināšanas mērķus;
9. nostiprināt apziņu, ka intelektuālā brīvība un informācijas pieejamība ir būtiska atbildīgu valsts pilsoņu audzināšanā un līdzdalībā demokrātijas attīstībā;
10. veicināt lasīšanu, radot iespēju bibliotēkas materiālus un pakalpojumus izmantot plašai sabiedrībai” (16, 6. lpp.).

Manifestā norādīts, ka skolas bibliotekārs ir profesionāli kvalificēts darbinieks, kas atbild par bibliotēkas darba vadīšanu un plānošanu. Bibliotekāra funkcijas vienas valsts dažādās skolās var būt atšķirīgas, atkarībā no budžeta, programmām, mācību metodikām. Manifestā ir teikts, ka tajā paustos principus valdības īsteno par izglītību atbildīgo ministriju stratēģijā (16).

1.1.2. Skolu bibliotēku vadlīnijas

2002.gadā IFLA / UNESCO izstrādāja „Skolu bibliotēku vadlīnijas” (16). To mērķis ir veicināt manifesta īstenošanu dzīvē. Šajā dokumentā norādīta skolas bibliotēkas misija un stratēģija. Izstrādājot katras konkrētas skolas bibliotēkas stratēģiju, ir jāņem vērā daudzi savstarpēji saistīti faktori: vietējie apstākļi, ekonomiskā situācija, resursi, nacionālās īpatnības, mācību un audzināšanas darba mērķi un uzdevumi. Praktiski realizējamu, visaptverošu stratēģiju nevar izstrādāt skolas bibliotekārs viens pats. Ir jānoskaidro visu bibliotēkas lietotāju vajadzības, jāņem vērā ieteikumi, jāuzklausā visas ieinteresētās puses. Tas nozīmē, ka jābūt labai sadarbībai ar skolas administrāciju, pedagogiem, skolēniem un vecākiem. Veiksmīgu skolas bibliotēkas darbību nodrošina:

- finansējums un budžets,
- resursi,
- darba organizācija,
- darbinieki,
- telpas,

- atbalsts,
- darba laiks.

Visi šie priekšnoteikumi ir svarīgi izstrādājot stratēģiju un praktisko darbības plānu.

Dokumentā uzskaitīti konkrēti kvalitātes rādītāji darbības vērtēšanai: pakalpojumu sniegšanas rādītāji, mācību resursu un cilvēkresursu rādītāji, kvalitātes rādītāji, izmaksu rādītāji un salīdzināmie rādītāji. Vadlīnijas sniedz norādījumus, kādi noteikumi jāievēro, lai nodrošinātu bibliotēkai nepieciešamos līdzekļus no skolas budžeta. Bibliotēkas telpām, aprīkojumam un iekārtām ir liela audzinoša nozīme. Nav vienotu prasību, kas noteiktu skolas bibliotēkas aprīkojumu, taču ir svarīgi izstrādāt kritērijus un ievērot zināmus nosacījumus, piemēram, bibliotēkai jāatrodas netālu no mācību telpām, jābūt atbilstošam apgaismojumam, labai ventilācijai, izolētai no apkārtējiem trokšņiem utml.

Dokumentā norādīta krājuma veidošanas stratēģija. Bibliotēkā ar nozīmīgiem krājumiem jābūt 10 grāmatām uz vienu skolēnu, vismazākajā skolā būtu jābūt vismaz 2500 grāmatu vienību. Vismaz 60% krājuma jābūt paredzētam mācību procesa nodrošināšanai, bet bibliotēkai ir jāiegādājas arī daiļliteratūra, mūzika, datorspēles, videokasetes, žurnāli, plakāti. Jābūt pieejamam internetam, speciālajai uzziņu literatūrai un datubāzēm, mācību datorprogrammām. Norādīts, ka būtiski, lai bibliotēkā būtu katalogu sistēma.

Noteicošais faktors, lai bibliotēkas sniegtie pakalpojumi tiktu maksimāli izmantoti, ir bibliotekāra un pedagogu sadarbība. Tie kopīgi veido un novērtē skolēnu informācijas ieguves prasmes, sagatavo un vada lasīšanas veicināšanas programmas, kultūras pasākumus, organizē un vada mācīšanās procesu atbilstoši programmām un veic citus kopīgus uzdevumus. Bibliotekāram jābūt zināšanām ne tikai par resursiem, kas veido bibliotēkas krājumu, informācijas tehnoloģijām un informācijas izmantošanas prasmēm, bet arī jābūt zināšanām mācību metodikā un audzināšanas teorijā, izpratnei par kultūras daudzveidību, jāprot sadarboties ar individuāliem lasītājiem un grupām. Arī skolas bibliotekāra pienākumi ir plaši uzskaitīti. Bez tradicionālajiem bibliotekāra pienākumiem, ir jāpiedalās mācību pasākumu sagatavošanā, organizēšanā un novērtēšanā, jāpiedalās sanāsmēs un pedagoģiskajās sēdēs, kurās apspriež jautājumus par izglītības programmu īstenošanu.

„Skolu bibliotēku vadlīnijās” uzsvērts, ka skolas bibliotēka ir svarīgs instruments valsts izglītības programmu īstenošanā. Aprakstīti ieteicoši pasākumi, lai atbilstoši vietējiem apstākļiem izstrādātu bibliotēku attīstības programmas, darbības plānu un izvirzītu mērķus. Bibliotēkai ir jāpiedalās skolas misijas un vīzijas realizēšanā, tāpēc ir ļoti svarīgi savas programmas un pasākumu plānus izstrādāt ciešā sadarbībā ar skolas direktoru, metodisko komisiju vadītājiem,

mācību priekšmetu skolotājiem un citiem pedagogiem, arī skolēniem. Direktors kā skolas vadītājs nodrošina izglītības programmas realizēšanai nepieciešamos apstākļus un mikroklīmatu. Viņa uzdevums ir sekmēt efektīvu darbību. Lai uzlabotu bibliotēku pakalpojumus, ir svarīgi sadarboties arī ar publiskajām bibliotēkām konkrētajā mikrorajonā un valsts mērogā. Minēti dažādi sadarbības piemēri: elektronisko pakalpojumu informācijas tīklu koordinēšana, darbinieku apmācība, klašu ekskursijas uz publisko bibliotēku, krājuma komplektēšanas plānošana un citi.

Bibliotēkas galvenā mērķa grupa ir skolēni, tāpēc svarīgi panākt, ka viņi bibliotēku uztver kā drošu un brīvu mācību vidi, kur iespējams veikt daudzveidīgus uzdevumus un bibliotēku var izmantot dažādiem mērķiem – pildīt mājas darbus, veidot prezentācijas materiālus, strādāt pie projektiem, meklēt informāciju, izmantot internetu. Bibliotēkām ir jāprot veidot skolēnos izpratni, ka elektroniskie resursi ir kā līdzeklis mācīšanās un mācīšanas procesā un informācijas iegūšanai, jāpalīdz apgūt prasmi iespējami īsākā laikā atlasīt vajadzīgo informāciju no internetā piedāvātā klāsta (16).

„Bibliotēkas resursi, iekārtas un aprīkojums aktīvi jāizmanto, lai lasītāji vienmēr sajustu, ka bibliotēka ir kā partneris mācību procesā, kā durvis, kas atvērtas dažāda veida informācijas avotiem” (16, 22. lpp.).

1.2. Oficiālie Latvijas skolu bibliotēku darbību reglamentējošie dokumenti

Atbildīgā institūcija par bibliotēku politiku Latvijā ir LR Kultūras ministrija. Tā pārzina un koordinē bibliotēku attīstību – izstrādā bibliotēku darbību reglamentējošos tiesību aktus, bibliotēku politikas plānošanas dokumentu projektus, sadarbojas ar Latvijas bibliotēkām, Latvijas Bibliotēku padomi, Latvijas Skolu bibliotekāru asociāciju.

Galvenie Ministru kabineta, Izglītības ministrijas un Kultūras ministrijas tiesiskie akti, kas regulē skolu bibliotēkas darbību, ir šādi:

- „Bibliotēku likums” (Grozījumi 01.07.2009.) (6).
- 29.08.2006. MK noteikumi Nr.709 „Bibliotēku akreditācijas noteikumi” (Grozījumi 01.07.2009.) (7).
- 14.08.2001. MK noteikumi Nr.371 „Noteikumi par bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu un darbinieku amatu ieņemšanai nepieciešamo izglītību” (29).
- 11.09.2001. MK noteikumi Nr.395 „Bibliotēku materiālā un tehniskā pamata normatīvi” (9).

- 25.09.2001. MK noteikumi Nr. 415 „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi” (8).

- 07.08.2001.MK noteikumi Nr.355 (Grozījumi 01.07.2009.) „Vietējas nozīmes bibliotēku tīkla darbības noteikumi” (38).

- 01.01.2010. MK noteikumi Nr.1616 „Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm bērnu no piecu gadu vecuma izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai un pašvaldību vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai” (28).

Bibliotēku likuma (6) mērķis ir noteikt sabiedriskās attiecības bibliotēku jomā, lai nodrošinātu bibliotēku darbību un veicinātu Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību. Likums attiecas uz visām bibliotēkām, tai skaitā arī uz izglītības iestāžu bibliotēkām, kuras tieši vai pastarpināti saņem finansējumu no valsts un pašvaldību budžetiem vai valsts budžeta vai pašvaldību budžetiem, kā arī uz reģistrētajām privātajām bibliotēkām. Likums nosaka: bibliotēkas funkcijas, darbības vispārējos principus un tiesisko pamatu, juridisko statusu, bibliotēkas reģistrāciju un reģistrācijai nepieciešamos dokumentus, bibliotēku akreditāciju, akreditēto bibliotēku statusu, tiesības un pienākumus, bibliotēku finansēšanas kārtību, materiālo un tehnisko pamatu.

„Bibliotēku akreditācijas noteikumi” (7) nosaka valsts un pašvaldību dibināto bibliotēku, kā arī to privāto bibliotēku akreditācijas kārtību un termiņus, kuras izvēlas veikt akreditāciju. Par skolu bibliotēku akreditāciju pašlaik joprojām nav īstas skaidrības - vai tās akreditēt izglītības sistēmas akreditācijas kopsakarā vai kā atsevišķu iestādi (37).

„Noteikumi par bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu un darbinieku amatu ieņemšanai nepieciešamo izglītību.” (29) nosaka bibliotēku darbam nepieciešamo darbinieku skaitu, darbinieku amatus, kuru ieņemšanai nepieciešama noteikta izglītība. Šo noteikumu 2.punkta 4.apakšpunktā teikts: „Kvalificētu bibliotekāru skaitu izglītības iestādes bibliotēkā (izņemot augstākās izglītības iestādes bibliotēku) nosaka saskaņā ar bibliotēkas nolikumu (statūtiem), kā arī ņemot vērā izglītojamo un pedagogu skaitu attiecīgajā izglītības iestādē:

4.1. ja izglītības iestādē ir līdz 300 izglītojamo un pedagogu, bibliotēkā jābūt vismaz vienai pusei no kvalificēta bibliotekāra štata vienības;

4.2. ja izglītības iestādē ir no 301 līdz 500 izglītojamo un pedagogu, bibliotēkā jābūt vismaz vienai kvalificēta bibliotekāra štata vienībai;

4.3. ja izglītības iestādē ir no 501 līdz 800 izglītojamo un pedagogu, bibliotēkā jābūt vismaz pusotrai kvalificēta bibliotekāra štata vienībai;

4.4. ja izglītības iestādē ir no 801 līdz 1200 izglītojamo un pedagogu, bibliotēkā jābūt ne mazāk par divām kvalificēta bibliotekāra štata vienībām;

4.5. ja izglītības iestādē ir vairāk par 1200 izglītojamo un pedagogu, bibliotēkā jābūt ne mazāk par divarpus kvalificētu bibliotekāru štata vienībām.” (29).

Šobrīd noteikumi ir spēkā esoši. Līdz 2009.gada 1.septembrim skolas bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu noteica Ministru kabineta noteikumi Nr.746 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” (30). No 2010.gada 1.janvāra spēkā ir MK noteikumi Nr.1616 „Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm bērnu no piecu gadu vecuma izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai un pašvaldību vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai” (28). Šo noteikumu 14. punktā teikts: „Iestādes vadītāja, viņa vietnieku un atbalsta personāla (bibliotekārs, logopēds, psihologs, speciālais pedagogs) darba samaksas finansēšanai pašvaldība izlieto ne vairāk kā 15 procentu no saņemtās mērķdotācijas”. Tas nozīmē, ka skolas direktors ir tiesīgs izlemt, cik liela bibliotēkā slodze ir skolā, ja konkrētajā pašvaldībā nav izdots rīkojums, kas to nosaka.

Noteikumos „Bibliotēku materiālā un tehniskā pamata normatīvi” (9), kas nosaka normatīvus bibliotēku ēkām, telpām un iekārtojuma, nav norādītas izglītības iestādes bibliotēkas, kurām ir sava specifika. Šo noteikumu 6.pielikumā dota bērnu apkalpošanai nepieciešamā minimālā pamatplatība, kas varētu attiekties arī uz skolu bibliotēkām (skat.1.1. tab.).

1.1. tab. Bērnu apkalpošanai nepieciešamā minimālā pamatplatība (9)

Telpas veids	Uzskaites vienība	Minimālā platība (m ²) jaunbūvējamās, rekonstruējamās un renovējamās bibliotēkās	Minimālā platība (m ²) pārējās bibliotēkās
Lasītava	viena lietotāja vieta	2,4	2,0
Pasaku istaba	viena apmeklētāja vieta	2,5	2,0
Atpūtas zona	viena apmeklētāja vieta	0,3	0,1
Plaukتهi lietošanas telpu zonā	1000 eks. stacionāros plaukتهos	8,5	5,0

„Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvu” (8) 2.punkta 2.apakšpunktā ir noteikts, ka pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu bibliotēkā, atbilstoši īstenojamajai izglītības programmai, grāmatu un periodisko izdevumu iegādei uz vienu izglītojamo un pedagogu paredzēti ne mazāk kā septiņi lati. Šo noteikumu 8.punkta 2.apakšpunkts paredz izglītības iestādes bibliotēkas pasta, telefona un telefaksa pakalpojumu, kā arī starpbibliotēku abonementa un dokumentu piegādes pakalpojumu izmaksām Ls 1,20 uz vienu izglītojamo un pedagogu. 9.punkta 2.apakšpunkts paredz bibliotēkas lietotāju karšu, formulāru, kancelejas preču, speciālā aprīkojuma, mēbeļu un inventāra, kā arī pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo bibliotēkas tehnikas līdzekļu iegādei izglītības iestāžu bibliotēkās ne mazāk kā divus latus uz vienu izglītojamo un pedagogu. Noteikumu 16.punkta 2.apakšpunktā teikts, ka izglītības iestāžu bibliotēkas darbības un bibliotēkas informācijas resursu popularizēšanai paredzēts ne mazāk kā Ls 0,20 uz vienu izglītojamo un pedagogu.

2006.gadā valsts finansējums mācību līdzekļu iegādei bija Ls 1,86 uz vienu izglītojamo. 2008.gadā šim nolūkam bija paredzēti Ls 4,12, kas bija par Ls 0,25 vairāk nekā 2007.gadā. 2010.gadā finansējums sarucis līdz Ls 0,69 (skat.1.2. tab.) (25).

1.2. tab. Valsts finansējums mācību grāmatu iegādei uz vienu izglītojamo

Gads	Summa Ls
2006.	1,86
2007.	3,87
2008.	4,12
2009.	1,15
2010.	0,69
2011.	0,69

„Vietējas nozīmes bibliotēku tīkla darbības noteikumi” (38) nosaka vietējas nozīmes bibliotēku tīkla darbību pašvaldību administratīvajās teritorijās. Tas attiecas arī uz izglītības iestāžu bibliotēkām un paredz minimālo izdevumu skaitu, jaunieguvumu skaitu, periodisko izdevumu skaitu bibliotēkā. Noteikumu 3.punkta 2.apakšpunkts nosaka, ka izglītības iestādes bibliotēkas krājumu komplektē atbilstīgi konkrētajā mācību iestādē licencētām un īstenojamām izglītības programmām. Minimālais izdevumu skaits ir ne mazāks par trim izdevumiem (izņemot mācību grāmatas) vidēji uz vienu izglītojamo un pedagogu. 3.punkta 5.apakšpunkts paredz, ka

minimālais jaunieguvumu skaits ir ne mazāks par 180 izdevumiem gadā uz katriem 800 attiecīgās izglītības iestādes izglītojamajiem un pedagogiem. Minimālo pasūtāmo periodisko izdevumu skaitu nosaka 3.punkta 7. apakšpunkts – ne mazāks par 10 avīžu un žurnālu nosaukumiem uz katriem 800 izglītojamajiem un pedagogiem. 8.apakšpunktā noteikts, ka pašvaldību bibliotēkās, kurās 25% lietotāju ir bērni vecumā līdz 15 gadiem, bērnu izdevumu skaits ir ne mazāks par 20% no kopējā bibliotēkas krājuma. Tātad, tas attiecas arī uz skolu bibliotēkām. Arī darba laiks nav norādīts atsevišķi izglītības iestāžu bibliotēkām, tāpēc uz tām attiecas 9.apakšpunkts - pašvaldību bibliotēku darba laiks ir vismaz 35 stundas nedēļā. Bibliotēkas ir atvērtas lietotājiem izdevīgā laikā, ņemot vērā lietotāju plūsmu (38).

Visos iepriekš minētajos tiesiskajos aktos skolu bibliotēka ir pieminēta, taču Kultūras ministrija neizstrādā izglītības iestāžu bibliotēku politiku.

Izglītības politiku valstī realizē Izglītības un zinātnes ministrija (IZM). Tā ir vadošā valsts pārvaldes iestāde izglītības nozarē. Tās funkcijas ir izstrādāt izglītības politiku, organizēt un koordinēt izglītības politikas īstenošanu.

Skolas bibliotēka ir neatņemama izglītības procesa sastāvdaļa. Tās pakalpojumi un krājumi ir svarīgs instruments izglītības procesā un izglītības iestādes īstentās programmas realizācijā. Bibliotēkai ir būtiska loma kvalitatīvas izglītības realizēšanā. IZM dotē mācību līdzekļu iegādi, līdz šim maksāja algu bibliotekāriem kā pedagogiskajiem darbiniekiem. Ar 2010.gada 1.janvāri situācija ir mainījusies, lielai daļai bibliotekāru algas finansējums ir dalīts – daļu apmaksā valsts, daļu pašvaldība.

Izglītības likuma redakcijā uz 01.01.2010. tikai vienā – 55. pantā, bija pieminēts, ka izglītojamajam ir tiesības izglītošanās procesā izmantot izglītības iestāžu telpas, bibliotēkas un citas informācijas krātuves, lasītavas, mācību līdzekļus (18). LR Izglītības likuma grozījumos, kas stājušies spēkā 26.03.2010. beidzot ir konkretizēta bibliotekāro un informācijas pakalpojumu nozīme izglītības iestādē.

8.15 pants papildināts ar panta 27.punktu šādā redakcijā: „Izglītības un zinātnes ministrija pārzina bibliotekāro un informācijas pakalpojumu sniegšanu izglītības iestādēs” (14).

10.17.pantā norādīts, ka pašvaldības piedalās tās padotībā esošo izglītības iestāžu nodrošināšanā ar mācību literatūru un mācību procesam nepieciešamo cita veida literatūru; veicina iespēju izglītības iestādēm izmantot vienoto bibliotēku informācijas sistēmu.

18.30.pants papildināts ar panta 3.¹ daļu šādā redakcijā: „Izglītības iestādes vadītājam ir pienākums nodrošināt izglītības iestādes piekļuvi bibliotekārajiem un informācijas pakalpojumiem" (14).

55.pants paredz, ka izglītojamajiem ir tiesības izmantot: „3) ... mācību grāmatas, citu mācību procesam nepieciešamo literatūru, mācību līdzekļus un elektroniskos mācību resursus, kā arī saņemt bibliotekāros un informācijas pakalpojumus” (14).

1.3.Bibliotēkas izstrādātie iekšējo kārtību reglamentējošie noteikumi

Galvenais dokuments, kas nosaka konkrētas skolas bibliotēkas darbību, ir reglaments. LSBB valdes sēdē 2007.gada 13.februārī ir apstiprināts Vispārējās izglītības iestādes bibliotēkas reglamenta paraugs (39), kas ir pamats visu skolu bibliotēku reglamenta izstrādē. Katras skolas bibliotēkas mērķi un funkcijas ir saistīti ar konkrētās skolas uzdevumiem, mērķiem, apgūstamajām izglītības programmām, tāpēc iekšējo kārtību reglamentējošie noteikumi katrā skolas bibliotēkā var būt atšķirīgi. Reglamenta vispārīgie noteikumi paredz:

- „Vispārējās izglītības iestādes bibliotēka ir valsts, pašvaldības vai citas juridiskas personas dibinātas skolas struktūrvienība.
- Skolas bibliotēkas darbības tiesiskais pamats ir skolas direktora apstiprināts skolas bibliotēkas reglaments, kas izstrādāts saskaņā ar „Vispārējās izglītības iestādes bibliotēkas reglamenta paraugu”.
- Skolas bibliotēka darbojas saskaņā ar Izglītības likumu, Vispārējās izglītības likumu, Bibliotēku likumu, LR Ministru kabineta apstiprinātiem noteikumiem izglītības un bibliotēku nozarē, skolas Nolikumu, šo Reglamentu un citiem saistošiem normatīviem dokumentiem” (39, 1. lpp.).

Reglamentā jābūt noteiktiem skolas bibliotēkas darbības mērķiem, pamatvirzieniem, uzdevumiem un struktūrai. Skolas bibliotekārs izstrādā bibliotēkas lietošanas noteikumus, kurus saskaņo ar skolas direktoru. Šie noteikumi nosaka:

- bibliotēkas lietošanas vispārīgos noteikumus,
- bibliotēkas lietotāju loku, viņu tiesības un pienākumus,
- informacionālās un bibliotekārās apkalpošanas kārtību,
- iespieddarbu un citu dokumentu lietošanas kārtību,
- iespieddarbu un citu dokumentu vērtības atlīdzināšanas kārtību – lietošanā nodoto dokumentu sabojāšanas, nozaudēšanas u.c. gadījumos (39).

Par darba laiku bibliotekārs vienojas ar skolas direktoru, paredzot vienai slodzei 1 – 3 stundas dienā bibliotēkas iekšējo tehnisko darbu veikšanai. Viena diena mēnesī ir bibliotekāra metodiskā diena. Reglamentā noteikti skolas bibliotekāra pienākumi un tiesības. Noteikta arī

skolas bibliotēkas finansēšanas kārtība. Skolas bibliotēkas darbību un attīstību finansē no valsts un izglītības iestādes dibinātāja (pašvaldības) līdzekļiem:

- Valsts nodrošina normatīvajos dokumentos noteikto bibliotekāru – pedagoģisko darbinieku darba likmju finansēšanu un dotācijas mācību grāmatu iegādei;
- No izglītības iestādes dibinātāja līdzekļiem finansē papildus bibliotekāru un informātikas speciālistu atalgojumu, iespiesto un elektronisko dokumentu un periodikas iegādi, tehnisko aprīkojumu u.c.;
- Skolas bibliotēkai ir tiesības saņemt ziedojumus iespieddarbu un citu dokumentu, kā arī naudas līdzekļu veidā, kas uzskaitāmi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā (39).

Atšķirībā no publiskajām bibliotēkām, kurās darba plāns paredzēts kalendārajam gadam, skolas bibliotēkas darba plāns tiek sastādīts mācību gadam. Tajā paredzēts darbs ar krājumu, pedagoģisko kolektīvu, skolēniem. Plānoti tematiski pasākumi, izstādes, atbalsts skolas pasākumiem, sadarbība ar publiskajām bibliotēkām, tālākizglītība u.c. Līdz šim liels atbalsts bibliotekāriem bija rajonu Skolu bibliotekāru metodiskās apvienības, kuru vadītāji organizēja rajona skolu bibliotekāru seminārus, pieredzes apmaiņas braucienus, lekcijas, tālākizglītības kursus. Sastādot skolas darba plānu, tika ņemts vērā metodiskās apvienības darba plāns.

Pamatojoties uz iepriekš minētajiem dokumentiem, skolas bibliotekārs realizē bibliotēkas uzdevumus un mērķus.

Secinājumi

Iepazīstoties ar IFLA / UNESCO sagatavoto „Skolu bibliotēku manifestu” un „Skolu bibliotēku vadlīnijām”, ir pilnīgi skaidri skolu bibliotēku mērķi, uzdevumi, stratēģija, šo bibliotēku nozīme izglītības iestāžu uzdevumu un mācību programmu realizēšanā. Skolu bibliotēka ir skolas struktūrvienība, bez kuras darbības nav iespējama pilnvērtīgas izglītības apguves nodrošinājums.

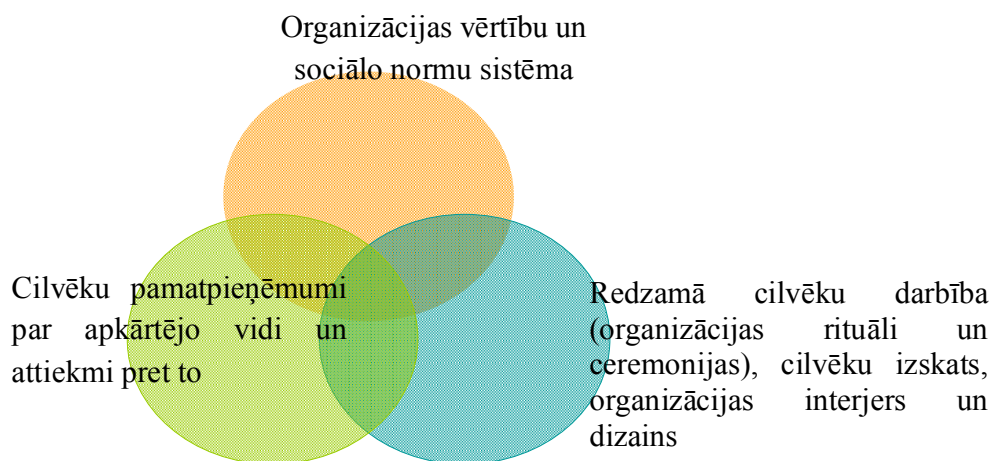
Normatīvajos dokumentos, kas attiecas uz skolu bibliotēku darbību, ir tikai daļēji atspoguļotas starptautiskajos konceptuālajos dokumentos paustās idejas. Latvijā izglītības iestādes bibliotēkas darbu regulē LR Kultūras ministrija un Izglītības un Zinātnes ministrija, no kurām neviena nav uzņēmusies galveno lomu skolu bibliotēkas politikas veidošanā. Līdz šim ne Bibliotēku likumā, ne Izglītības likumā pat netika pieminēta skolu bibliotēku misija. LR Izglītības likuma grozījumi, kas stājās spēkā 26.03.2010., akcentē bibliotekāro un informācijas pakalpojumu nozīmi izglītības iestādē. Ir pamats cerēt, ka beidzot skolu bibliotēku darbībai tiks

pievērsta uzmanība valstiskā līmenī, kas dos iespēju izglītības iestādēm izmantot vienotu bibliotēku informācijas sistēmu. Ir neskaidra situācija ar noteikumiem, kas reglamentē bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu. 2009.gada 1.septembrī zaudēja spēku Ministru kabineta noteikumi Nr.746 „Pedagogu darba samaksas noteikumi”(30) , kas konkrēti noteica bibliotekāro likmi uz izglītojamo skaitu. Šobrīd situācija ir nekonkrēta. Darbojas finansēšanas princips „Nauda seko skolēnam” un skolas direktors izlemj, vai un cik liela ir bibliotekārā likme skolā. Pareizāk būtu sacīt, cik lielu to var atļauties, jo Ministru kabineta noteikumos Nr.1616 noteikts, ka iestādes vadītāja, viņa vietnieku un atbalsta personāla, tai skaitā bibliotekāra, darba samaksas finansēšanai pašvaldība izlieto ne vairāk kā 15 procentu no saņemtās mērķdotācijas. Skolās ar nelielu izglītojamo skaitu šī summa bieži vien sedz tikai vadītāja un vietnieka amata algas izmaksas.

Vietējos iekšējo kārtību reglamentējošos noteikumos ir paredzēti visi nosacījumi bibliotēkas veiksmīgai darbībai, ar nosacījumu, ka tiek saņemts skolas vadības, pašvaldības, izglītības pārvaldes un valsts atbalsts. Daudzos Latvijas novados 2010.gadā , tajā skaitā Jūrmalā (ar 2010.gada 4.februāri), Izglītības pārvaldes ir likvidētas, Skolu bibliotēku Metodiskās apvienības, kas bija liels atbalsts bibliotekāru darbam un atradās Izglītības pārvaldes pakļautībā, līdz ar to vairs nedarbojas. Pašvaldību un valsts finansējums bibliotēku atbalstam ir ievērojami samazināts. Autore var secināt, ka šobrīd skolu bibliotēku darbības iespējas ir ierobežotas un tiesiski neaizsargātas.

2. SKOLAS BIBLIOTĒKA ORGANIZĀCIJAS KULTŪRAS TEORIJAS SKATĪJUMĀ

„Organizācijas kultūra ir organizācijas stratēģijai un mērķim atbilstošs, ar individuālajiem komandas locekļu mērķiem saskaņots filozofisks, psiholoģisks, ideoloģisks priekšstats par vērtībām, pārliecību, nostādni, ticību, attieksmi, sociālajām normām” (13, 108. lpp.). Viens no pirmajiem praktiski orientētās organizāciju kultūras teorijas koncepcijas izstrādātājiem Edgars Šeins (Edgar Henry Schein) norāda, ka organizāciju kultūra nodrošina organizācijas misijas un stratēģijas kopējo izpratni, mērķu saskaņošanu šīs misijas īstenošanai. E. Šeins iedala organizāciju kultūru trijos līmeņos (34). Tie ir svarīgi arī izglītības iestāžu un to bibliotēku darbībā un sadarbībā (skat.2.1. att.).

2.1.att. E.Šeina Organizācijas kultūras teorijas trīs līmeņi

1. *Cilvēku pamatpieņēmumi par apkārtējo vidi un attieksmi pret to.*

Jau 1996.gadā notikušajā konferencē „Skolu bibliotēku attīstība un izglītības kvalitāte” tagadējā LNB Bibliotēku attīstības institūta Mācību centra vadītāja DŽ.Dzirkele-Maļavkina teica: „Pēc daudzu gadu pārtraukuma aktivizējusies skolu bibliotēku darbība. Mainoties sabiedriskajai domai, mainījies arī šī bibliotēku tipa vieta un loma visā izglītības un kultūras sistēmā” (24, 11. lpp.). Šie, pirms daudziem gadiem teiktie vārdi apliecina, ka cilvēku pamatpieņēmumi par apkārtējo vidi, šajā gadījumā – skolu bibliotēku, ir mainīgi. Ir mainījies pati skolas bibliotēkas

loma, līdz ar to arī sabiedrības attieksme. Skolēni un pedagogi jau ir pieraduši pie mūsdienīgas skolas bibliotēkas (bagātīgs krājums un resursi, tehniskais nodrošinājums, profesionāli darbinieki). Ja skolu bibliotēkās tas viss netiks saglabāts un attīstīts, kā mainīsies cilvēku attieksme pret skolu un izglītību sabiedrībā kopumā?

2. Redzamā cilvēku darbība (organizācijas rituāli un ceremonijas), cilvēku izskats, organizācijas interjers un dizains

Ir svarīgi, lai arī izglītības iestādes bibliotēka iekļautos skolas sabiedriskajā dzīvē, veidotu savus pasākumus, kas kļūst par skolas tradīciju tāpat kā Zinību diena 1.septembrī, Pēdējais zvans vai Žetonu vakars. Daudzās Latvijas skolās viens no tādiem ir VKKF kultūras programma „Bērnu žūrija”. Katru gadu notiek noslēguma pasākumi, lasītāju apbalvošana, kas jau kļuvuši par tradīciju. Tādējādi bibliotēka veido lasītāju pozitīvu attieksmi, nostiprina savas pozīcijas. Katru gadu Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas paspārnē tiek atzīmēta Starptautiskā Skolu bibliotēku diena. Tradicionāli tā ir oktobra ceturtda pirmsdiena. Sākumā Latvijas skolu bibliotēkas šajā pasākumā iekļāvušās epizodiski. Pēdējos divos gados nedēļā pirms skolēnu rudens brīvdienām skolu bibliotekāri rīko pasākumus, lai pievērstu uzmanību un reklamētu skolu bibliotēku nozīmību izglītības procesā. Daudzās Latvijas skolās tā jau ir kļuvusi par tradīciju.

IFLA „Skolu bibliotēku vadlīnijas” teikts, ka būtiska nozīme ir bibliotēkas iekārtojumam. Estētiski noformētu bibliotēku lasītājs apmeklēs ar prieku (16). Šobrīd Latvijā ir daudz skolu bibliotēku ar modernu interjeru, lietotājiem patīkamu un piemērotu dizainu, piemēram Cēsu pilsētas Pastariņa pamatskolas bibliotēka, Līgatnes vidusskolas bibliotēka, Cesvaines vidusskolas bibliotēka vai Slokas pamatskolas bibliotēka Jūrmalā.

3. Organizācijas vērtību un sociālo normu sistēma

Skolu bibliotēku pašreizējā situācijā liela loma ir vadības – skolas direktora attieksmei un skatījumam uz bibliotēkas darbību. Bibliotēka var pastāvēt un attīstīties tikai ar direktora atbalstu. Vēl joprojām aktuāla un būtiska ir LNB BAI Mācību centra vadītājas Dženijas Dzirkales-Maļavkinas jau iepriekš minētajā konferencē paustā doma: „Ja skolas direktors redz un saprot bibliotēkas nozīmīgumu un tās milzīgās potences, ko skolas bibliotēka var dot skolai, ja redz iespēju bibliotēkas attīstībai, tad šīs skolas bibliotēkā viss būs kārtībā (24, 15. lpp.).

Tas ir arī katra bibliotekāra uzdevums - prast pierādīt vadībai bibliotēkas darbības nozīmību mācību procesā un visas skolas mērķu un uzdevumu realizēšanā. Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem nosaka, ka Pamatizglītības programmu galvenie mērķi ir nodrošināt skolēnus ar sabiedriskajai un

personiskajai dzīvei nepieciešamajām pamatzināšanām un pamatprasmēm, veicināt izglītojamā harmonisku veidošanos un attīstību, sekmēt izglītojamā atbildīgu attieksmi pret sevi, ģimeni, sabiedrību, apkārtējo vidi un valsti. Kā vieni no galvenajiem uzdevumiem minēti: nodrošināt iespēju apgūt mācīšanās pamatprasmes un informācijas tehnoloģiju izmantošanas pamatiemaņas, nodrošināt iespēju gūt radošās darbības pieredzi, veidot pamatpriekšstatu par Latvijas, Eiropas un pasaules kultūras mantojumu un izkopt saskarsmes un sadarbības spējas (31).

Skolas bibliotēka ir neaizstājams partneris šo mērķu un uzdevumu realizēšanā, ar nosacījumu, ja tai ir labs krājums, tehniskais nodrošinājums un kvalificēts bibliotekārs, kas var aktīvi iesaistīties mācību procesā.

Žurnāla „Bibliotēku Pasaule” 2009. gada 46. numurā publicēts Guntas Plūksnes raksts „Skolas bibliotēkas estētiskā vide” (32), kurā autore uzsver skolu bibliotēku estētiskās vides veidošanas nozīmību, iesaka bibliotēku speciālistu praktiskus padomus estētiskās vides veidošanai. G. Plūksne uzsver, ka būtiska nozīme bibliotēkas estētiskās vides un tās tēla veidošanā ir personālam. Bibliotekāram jāpiemīt tādām īpašībām kā labām komunikācijas spējām, draudzīgai attieksmei pret lasītājiem, labam noskaņojumam, paškontrolei, enerģijai, iniciatīvai un patīkamam ārējam izskatam. Bibliotēkā jābūt iekārtotai arī relaksācijas zonai. Raksta autore analizē daudzu Krievijas un ASV bibliotēku speciālistu domas šajā jautājumā. Krievijas bibliotēku speciāliste O. Bočarova iesaka, ka dažāda vecuma bērnu informācijpratību vajag veidot, izmantojot rotaļas un sacensības, iesaistot vides estētiskos elementus, nevis ar moralizējoši didaktiskiem priekšlasījumiem (32).

Secinājumi

Lai skolas bibliotēka kvalitatīvi un rezultatīvi varētu veikt savu galveno uzdevumu – veicināt izglītojamo intelektuālo un kulturālo attīstību, palīdzēt izglītības mērķu īstenošanā, liela loma ir arī organizācijas kultūrai un estētiskajai videi. Īpaši svarīgi šie faktori ir skolēniem. Nepietiek tikai ar augstvērtīga satura grāmatām un bibliotēkā pieejamām tehnoloģijām. Liela loma bibliotēkas tēla veidošanā ir lasīšanas veicināšanas pasākumiem, kas daudzās skolu bibliotēkās kļūst par tradīciju. Būt lasīšanas ekspertam skolēnu vidū skaitās prestiži.

Svarīga ir arī organizācijas vērtību un sociālo normu sistēmas loma. Tā ir skolas vadības attieksme un sapratne par skolas bibliotēkas nozīmi izglītības iestādes darbībā. Direktoram ir jāsaprot, lai augstvērtīgi īstenotu izglītības programmas uzdevumus un mērķus, nepieciešama resursiem bagāta, estētiski pievilcīga skolas bibliotēka un kvalificēti speciālisti tajā.

Lasītājam bibliotēka jāizjūt kā vieta, kur var gūt ne tikai zināšanas un informāciju, bet arī atpūsties, relaksēties un saņemt sapratni no bibliotekāra. Ir svarīgi, lai skolēniem bibliotēka patiktu – arī vizuālajā un estētiskajā ziņā.

3. SKOLU BIBLIOTĒKU DARBĪBA CITĀS VALSTĪS

3.1. Krievijas skolu bibliotēku pieredze

Krievijas žurnāla *“Школьная библиотека”* galvenā redaktore Olga Gromova (Ольга Громова) rakstā „Kāpēc skolā vajadzīga bibliotēka?” uzsver, ka ir izplatīti divu veidu apgalvojumi, kas ir pretrunā viens ar otru. Pirmais apgalvojums: mūsu izglītība ir labākā pasaulē, otrs: mūsu bērni negrib lasīt. No skolu bibliotekāriem tiek prasīts veicināt bērnu lasītprasmi, bet attieksme pret bibliotēku darbu Krievijā ir dalīta. Izglītības nepietiekamā finansējuma dēļ liela daļa skolu bibliotēku var tikai izsniegt grāmatas, kuras arī visiem nepietiek. Arī skolu vadītājiem ir dažāds priekšstats par šo jautājumu (40).

Vēl dažus gadus atpakaļ, līdzīgi kā Latvijā, arī Krievijā nebija izstrādāta dokumentācija, kas reglamentētu skolu bibliotēku darbību. Šobrīd situācija ir krasī mainījies. 2004.gadā Krievijas izglītības departaments pieņēma Vispārizglītojošo mācību iestāžu bibliotēku darbības paraugnolikumu. Šobrīd tiek piedāvāts sabiedrības apspriešanai pārstrādāts šī dokumenta variants. 2007.gada jūlijā Krievijas Skolu bibliotēku I kongresā tika pieņemts Krievijas Skolu bibliotēku manifests. Šī dokumenta pamatā ir IFLA Skolu bibliotēku manifests. Kongresā tika pieņemts arī Krievijas Federācijas skolu bibliotekāru ētikas kodekss. E.N.Jastrebcova (*E.H. Ястребцева*) sadarbībā ar Permas apgabala galvenās izglītības pārvaldes priekšnieku N.M.Stabņikovu (*H.M. Стадников*) ir izstrādājuši projektu Nolikumam par mediatēkām (44).

Maskavā izdotās „Skolotāju Avīzes” pielikumā „Izglītības tiesības” («Образовательное право») 2010.gada 2.marta Nr.8 rakstā „Par modernizāciju jau runā Valsts domē” teikts, ka Krievijas Federācijas valsts domē parlamentārajai apspriešanai tika piedāvāta Krievijas Federācijas vispārizglītojošo mācību iestāžu bibliotēku attīstības koncepcija līdz 2015.gadam, kurai vajadzētu kļūt par bāzes dokumentu skolu bibliotēku modernizācijas galvenajiem attīstības virzieniem. Šo koncepciju ir izstrādājusi Krievijas skolu bibliotēku asociācija kā sabiedriski valstisku projektu (43).

Natālijas Krukas (Наталья Валерьевна Крук) disertācija „Mūsdienīgas skolas bibliotēkas modelis” (Модель современной школьной библиотеки) (41) ir izstrādāta Austrumu – Sibīrijas valsts kultūras un mākslas akadēmijā, aizstāvēta 2007.gada 14.novembrī Krievijas Zinātniskās akadēmijas Sibīrijas nodaļā. Darba zinātniskais vadītājs ir pedagoģijas zinātņu kandidāte docente Natālija Paršukova (Паршукова Галина Борисовна). Autore par disertācijas tēmu ir publicējusi deviņus rakstus, vienu no tiem žurnālā „Библиотекосведение” 2007.gada pirmajā numurā.

Tēmas aktualitāte: dinamiskās pārvērtības sabiedrībā nosaka izmaiņas pedagoģijas paradigmās, nepieciešamību nodrošināt izglītību ar adekvātām pārmaiņām, kuras ietekmēs izglītības iestāžu un skolu bibliotēku darbu.

Pētniecības darba mērķis: teorētiski pamatot un izstrādāt mediatēku modeli mūsdienu skolu bibliotēkā. Tika izvirzīti sekojoši uzvedumi un piedāvāti to risinājumi:

1. Noteikt pētāmās problēmas izpētes pakāpi teorijā un praksē.
2. Apzināt vispārizglītojošās izglītības iestādes bibliotēkas īpatnības.
3. Izanalizēt un apkopot praktiskos rezultātus skolu bibliotēku darbībā, par pamatu analīzei ņemot vispārizglītojošo iestāžu bibliotēku pases.
4. Izstrādāt mediatēku modeli mūsdienīgai skolu bibliotēkai.

Pašreiz pedagoģiskajā zinātnē un praksē ir izveidojušās trīs teorijas skolu bibliotēku un bibliotekāru nozīmei izglītības procesā.

Pirmās būtība ir uz skolas bāzes radīt jaunu struktūru – mediotēku, vai skolas bibliotēkas mediju centru, papildinot bibliotekāra darba funkcijas ar mediju speciālista darba funkcijām.

Otrā teorija - skolas bibliotēkai jāklūst par informācijas centru skolā, bet bibliotekāram nāktos uzņemt informācijas darbinieka funkcijas.

Trešais skatījums - skolas bibliotēkas kā pedagoģiskās vienības sastāvdaļas ar specifiskām izglītības funkcijām. Gan izglītības iestādei, gan skolas bibliotēkai ir vienoti mērķi - cilvēka motivācija pašizglībai, pašizaugsmei, izmantojot piedāvātos informācijas resursus.

Galvenās vadlīnijas mūsdienīgas skolas bibliotēkas darbībai tiek reglamentētas Krievijas Izglītības ministrijas normatīvajos dokumentos: „Paraugnoteikums par vispārizglītojošās mācību iestādes bibliotēku”, „Paraugnoteikumi par vispārizglītojošās mācību iestādes bibliotēkas štatu vienībām”.

Disertācijas autore norāda, ka ir pieņemti normatīvie dokumenti, bet nav izstrādāta teorētiskā bāze inovāciju attīstībai un ar to saistīto problēmu risināšanai. Arī skolu bibliotekāru sagatavošanā šīm jaunajām prasībām valstī nav atbilstošas profesionālās izglītības programmas. Bez tam ir vērojams zems bibliotekāra amata prestižs un sociāli ekonomiskā aizsardzība.

N.Kruka uzsver, ka lielākajā daļā vadošo Krievijas skolu, neatkarīgi no to statusa, ir mainījusies bibliotēkas loma un vieta mācību procesā. Skolas bibliotēka vairs nav tikai grāmatu krātuve un to izsniegšanas vieta. Mūsdienīgas skolas bibliotēkas galvenais uzdevums ir izglītojamo apmācība lasītprasmē un informācijas izmantošanas kultūrā. Attīstot skolēnos šīs prasmes, skolas bibliotēka palīdz veidot izglītotu, radošu, dvēseliski bagātu personību, spējīgu dzīvot un konkurēt informācijas un zināšanu sabiedrībā.

N.Kruka uzskata, ka mūsdienu skolu bibliotēkai jābūt mēdiju centam ar informatīvi izglītojošu vidi, kurā apvienoti resursi un process. Informacionāli izglītojošā vide skolas bibliotēkā ne tikai nodrošina tiešo mācību procesu, bet ir arī informācijas centrs skolēniem un skolotājiem. Lai pilnīgāk un vispusīgāk nodrošinātu izglītojamo vajadzības, jāpilnveido pašvaldību un skolu bibliotēku sadarbība, veidojot vienotu informacionāli izglītojošo telpu.

Autores secinājumi ir šādi: mūsdienīga skolu bibliotēka ir neatņemama izglītības procesa sastāvdaļa. Šīs darbības paplašināšana veido harmonisku informacionāli izglītojošu vidi, kura veicina bērna intelektuālo attīstību.

Ir pieņemts Krievijas Skolu bibliotēku manifests. Neskatoties uz to Krievijas skolu bibliotēkās situācija ir dažāda, no vienkāršas grāmatu izsniegšanas krātuves, līdz pat informācijas centram. Liela nozīme tiek piešķirta bibliotekāra lomas maiņai, viņam jābūt speciālistam un konsultantam darbā ar informāciju. Nākotnes redzējums par skolas bibliotēku, kā mediju un informācijas centru, šobrīd ir ļoti aktuāls, tas tiek apspriests visas valsts līmenī, izstrādājot Krievijas Federācijas vispārīglītojošo mācību iestāžu bibliotēku attīstības koncepcija līdz 2015.gadam (41).

Par skolu bibliotēku stāvokli 2010.gadā Krievijas skolu bibliotēku asociācijas (Русская школьная библиотечная ассоциация - РШБА) prezidente Tatjana Žukova (Татьяна Жукова) stāsta rakstā „Skolu bibliotēkas pārdzīvo dziļu krīzi” (Школьные библиотеки переживают глубочайший кризис).

Krievijas skolu bibliotēkas šobrīd atrodas sistēmas krīzē. Šo krīzi raksturo - kadru krīze, bibliotēku fondu krīze. Grāmatu fondu nolietojums uz 2010.gada janvāri bija 69% pilsētu un 90% lauku skolu bibliotēkās. Bēdīgi, ka nolietojums vislielākajā mērā skar daiļliterāturu un uzziņu literāturu. Krievijā vienmēr ir bijis cieņā mācīties ne tikai no mācību grāmatām, bet izmantot dažāda veida literāturu un mācību līdzekļus. Tāpēc izglītības kvalitāte vienmēr ir bijusi augstā līmenī. Bibliotēka nedrīkst pārvērsties par mācību grāmatu noliktavu, tajā ir jābūt skolēniem piemērotai daiļliteratūrai un uzziņu literatūrai.

Krievijā skolu bibliotēku unikālā daudzfunkcionalitāte veidojusies jau no 18.gadsimta. Skolas bibliotēka pirmkārt ir mācību bibliotēka, kas nodrošina mācību procesu ar nepieciešamo informāciju un dokumentiem, tā pilda arī speciālās bibliotēkas funkcijas, apkalpojot pedagoģisko personālu, un publiskās bibliotēkas funkcijas – nodrošinot skolēnus ar nepieciešamo literāturu projektiem un daiļliterāturu. Pēdējo 15 gadu laikā Krievijā novērojami mēģinājumi šīs funkcijas samazināt tikai līdz mācību funkcijām.

Zemās algas, regulāra slodžu samazināšana, fondu fiziska un morāla nolietojumā apdraud ne tikai skolu bibliotekāru profesiju kā tādu, bet liedz bērniem lasīšanas prieku un tiesības uz pilnvērtīgu informāciju.

Vairs nav tālu, lai situācija kļūtu nekontrolējama un atgriezenisks process vairs nebūs iespējams. Jārīkojas ir nekavējoties, jo šobrīd bibliotekāri, kas ir sava darba entuziasti, ir aizejošā paaudze.

Lai nostiprinātu bibliotēkas vietu skolā, federālā līmenī nepieciešamas nopietnas investīcijas. Lobēt vispārīglītojošo mācību iestāžu bibliotēku attīstības koncepciju valdībā, lai uzsāktu federālo mērķprogrammu „Skolu bibliotēka”. Kā piemēru autore min Dienvidkoreju. Šis valsts valdība iedalīja ļoti lielus līdzekļus skolu bibliotēku materiālās bāzes atjaunošanā un pārkvalificēja visus skolu bibliotekārus par bibliotekāriem – pedagogiem. Rezultātā Dienvidkorejas skolnieki ieguva labākos sasniegumus starptautiskajā testā PISA (Programme for International Students Assessment) lasīšanas prasmē. Šie rezultāti ir rādītājs domāšanas kvalitātei. Arī Krievijas apgabalos, kur skolu bibliotēku sistēmas, nevis tikai atsevišķas bibliotēkas, inovācijai tiek ieguldīti līdzekļi, mācību rezultāti uzlabojas.

Lai situāciju uzlabotu valsts līmenī, jāpilnveido likumi, jo Krievijas Izglītības likumā ir pieminētas gan ēdnīcas, gan transports, bet ne vārda par bibliotēkām. Ļoti slikti attīstīta materiāli tehniskā bāze. Nepieciešamas lasītavas, datori, lai skolēni varētu apgūt informācijpratību. Nepietiekama pieeja elektroniskajiem katalogiem, ar kuru palīdzību skolēni un skolotāji varētu meklēt un atrast informāciju pasaules lielākajās bibliotēkās (45).

3.2. ASV skolu bibliotēku pieredze

Pasaulē skaitliski lielākā bibliotēku darbinieku organizācija ir ASV Amerikas bibliotēku asociācija (American Library Association (ALA)). Kā šīs asociācijas nodaļa jau 1914.gadā ir izveidota Skolu bibliotekāru asociācija (American Association of School Librarians (AASL)), kas vienlaicīgi darbojas kā patstāvīga organizācija (4). Amerikas skolu bibliotēku asociācijas misija ir veicināt pozitīvas pārmaiņas skolu bibliotēku darbībā, attīstīt līderu izveidi skolu bibliotēku mediju nozarē. AASL darbību balsta uz to, lai nodrošinātu pedagogu, izglītojamo un bibliotēkas darbinieku savstarpēju sadarbību, lai bibliotekāri aktīvi piedalītos mācību procesā, veidotu izglītojamo saikni starp idejām un informāciju, mācītu informācijas tehnoloģiju apguvi, mīlestību pret lasīšanu, sagatavotu skolēnus mācību procesam mūža garumā.

AASL prezidente kopš 2008.gada ir Anna M.Martina (Ann M. Martin). Savā paziņojumā, kas publicēts AASL interneta portālā, viņa uzsver, ka ir svarīgi novērtēt skolu bibliotēku ieguldījumu skolēnu mācību sasniegumos. 21. gadsimtā, lai nodrošinātu lietotāju vajadzības, skolu bibliotēkā ir jāstrādā kvalificētam mediju speciālistam. Traucējoši faktori, kas kavē bibliotēku attīstību, ir nepietiekams finansējums, tehnoloģiju izmantošana un nepietiekama speciālistu apmācība. AASL prezidente sola par šiem jautājumiem runāt valsts līmenī, lai pierādītu skolu bibliotēku nozīmību (3).

Viedoklis par pamatskolas un vidējās izglītības likuma pilnveidošanu (ESEA)
Pamatojoties uz Amerikas skolu bibliotēku asociācijas likumdošanas komitejas un citiem AASL oficiālajiem pārstāvjiem, AASL attiecībā uz skolu bibliotēkām ietur šādu pozīciju:

1.Pielāgot standartu kritērijus starptautiskajam līmenim, lai ar panākumiem sagatavotu skolēnus studijām koledžai un darba videi.

Amerikas Skolu bibliotēkas asociācijas izdotie „Standarti 21.gadsimta skolēnam” (AASL, 2007.) sasauca ar citiem izglītību reglamentējošiem dokumentiem, kā, piemēram, „Partnerība 21.gadsimta prasmēm”, kas sagatavo studentus mācībām augstskolās un darba videi, „Nacionālajiem izglītības tehnoloģiju standartiem studentiem”. Šie standarti veidoti ar mērķi nodrošināt studentus ar vajadzīgajām zināšanām un prasmēm, lai viņi būtu globāli konkurētspējīgi augstākajā izglītībā un darba tirgū. Standarti parāda, ka skolotāju un bibliotekāru darbs ir cieši saistīts.

2.Efektīva skolotāju un direktoru pieņemšana darbā, izglītošana un atalgošana.

Skolu bibliotekāri, kā apmācību un tehnoloģiju pārvaldītāji, sniedz atbalstu gan skolēniem un studentiem, gan mācībspēkiem. Mācību procesā bibliotekāri sadarbojas ar skolotājiem. Skolu

bibliotekāri ir īpaši kvalificēti skolotāji, kuri māca svarīgas, specializētas prasmes – tās aprakstītas AASL „Standartos 21.gadsimta skolēnam”, kā arī mācību satura standartos.

Skolu bibliotekāru zināšanas bieži tiek noliegtas. Nereti bibliotekāri kalpo kā mācību laika uzraugi, kamēr citi pasniedzēji notur regulāras mācību plānošanas sanāksmes. Kad skolu sistēma saskaras ar ekonomiskām grūtībām, skolu bibliotekāri ir pirmā pozīcija, kas tiek likvidēta. Šādā gadījumā skolēni zaudē vērtīgu un unikālu mācību iespēju, skolotāji zaudē galveno mācību procesa partneri un profesionālas attīstības un atbalsta avotu.

3.Izveidot informācijas sistēmu, ar kuras palīdzību gūt informāciju par skolēnu izglītības līmeni un uzlabotu direktoru un skolotāju darba efektivitāti.

Datu sistēmas ļauj veikt informācijas analīzi, izmantojot dažādus kritērijus (rasi, tautību, skolas lielumu, reģionu), lai uzlabotu skolēnu sasniegumus mācību procesā un sadarbību ar skolotājiem.

Skolas bibliotekāri, sadarbojoties ar mācību priekšmetu skolotājiem, veic uz novērojumiem balstītu skolēnu prasmju, panākumu, pašnovērtējuma un paradumu novērtēšanu. Pētījumi skaidri parāda, ka skolēniem, kuriem ir pieejamas un tiek izmantotas bibliotēku mediju programmas, kuras vada valsts licencēti skolu bibliotekāri, ir labāki mācību sasniegumi. Datoru un informācijas zinātne ir saistīta ar skolu bibliotekāru jomu. Bibliotekāri māca datortehnoloģiju un informāciju tehnoloģiju izmantošanu, lai uzlabotu komunikācijas un prastu veikt legālu un ētisku informācijas izguvi un lietošanu.

4.Uzlabet rādītājus skolās ar zemu līmeni.

Visā ASV veiktie pētījumi atkārtoti parāda, ka labi finansēta, ar valsts licencētu skolas bibliotekāru nodrošināta skolas bibliotēka, kura darbojas pēc skolu bibliotēku programmas ir svarīga skolēnu izglītības sastāvdaļa. Skolēni skolās ar spēcīgu skolu bibliotēku programmu iemācās vairāk un gūst labākus panākumus valsts centralizētajos pārbaudījumos nekā skolēni no skolām bez šādiem resursiem. Skolu bibliotekāri piedāvā programmas, kas bieži pagarina mācību dienu un mācību gadu, un iesaista mācību procesā arī vecākus un citus sabiedrības locekļus. Skolas bibliotekāra un klases audzinātāja sadarbība būtu jāizceļ, lai citi no tā varētu mācīties un gūt tādas pašus panākumus.

Skolas bibliotekāri pārzina skolas mācību procesu un efektīvās tehnoloģijas, lai saistītu dažādas mācību jomas. Viņiem jāpiemīt vajadzīgajām sadarbības prasmēm, lai ņemtu līdzdalību skolas uzlabošanas plānos un mācību procesa attīstīšanā, kā arī uzlabojumu veikšanai un vērtēšanai, sadarbojoties ar atsevišķiem pedagogiem un departamentu komitejām. Skolu bibliotekāri piedalās uz datiem balstītu novērtēšanas sistēmu attīstīšanā (33).

AASL Skolu bibliotēku centrs: fakti

- Studenti ar vislabākajiem panākumiem nāk no skolām, kurās ir labi bibliotēku centri.
- Amerikas Savienotajās valstīs summa, kas iztērēta videospēlēm un citām izklaides programmām (7.3 miljardi dolāru 2004.gadā), kopumā vairāk kā deviņas reizes pārsniedz līdzekļus, kas tērēti grāmatām, periodiskajiem izdevumiem, audiovizuālajiem un citiem materiāliem skolu bibliotēkām (771.2 miljoni dolāru 2004.gadā).
 - Nepietiekamā finansējuma dēļ, grāmatu un citu dokumentu krājumi bieži vien ir novecojuši.
 - Skolu finansējums galvenokārt nāk no īpašuma nodokļiem ar nelielu papildfinansējumu no valsts un federācijas valdībām.
 - 2002.gadā pirmo reizi pēdējo 30 gadu laikā tika ieviesta tiešā finansēšana skolu bibliotēkām (ASV Izglītības ministrija, „Izglītības līmeņa uzlabošana ar skolu bibliotēku palīdzību”).
 - Vidēji gadā par drukātajiem un nedrukātajiem materiāliem skolas tērē mazāk kā 15 dolārus uz vienu skolnieku, kas ir mazāk kā vidēji vienas grāmatas cena.
 - Vissliktākā situācija ir sākumskolās. Nav profesionālu bibliotēkas darbinieku, kas palīdz pedagogiem un skolēniem mācību procesā. Dažos ASV reģionos bibliotekāriem jādarbojas divu, trīs vai vairāku skolu apkalpošanā.
 - Vairāk kā 98% publisko skolu bibliotēkas un vairāk kā 90% privāto skolu bibliotēkas piedāvā interneta pieeju. Diemžēl tas tiek izmantots kā iegansts grāmatām un citiem materiāliem paredzētā finansējuma samazināšanai (2).

Janas Dreimanes sagatavotajā publikācijā žurnālā „Bibliotēku Pasaule” (10) par skolu bibliotēkām ASV, var iepazīties ar skolu bibliotēkās veiktā pētījuma rezultātiem, kas apkopoti ASV izdevumā “School Library Journal”. Pētījums pierāda, ka arī ASV skolu bibliotēkās jūtama ekonomiskās krīzes ietekme. Krājumu komplektēšanai finansējums tiek samazināts, toties tas paliek nemainīgs tiešsaistes resursu iegādei, vērojams datorprogrammu skaita pieaugums. Arī bibliotekāru slodzes netiek samazinātas – gandrīz 85% sākumskolu un 95% pamatskolu, arī vidējo mācību iestāžu bibliotēkās strādā kvalificēti speciālisti uz pilnu darba slodzi, pārsvarā ar augstāko izglītību bibliotēkzinātnē un informācijā. Bibliotekāru atalgojums saglabājies konstants kopš 2004./2005.mācību gada. Pētījums liecina, ka brīvprātīgo bibliotekāru palīgu skaits ir krasi samazinājies, kas jau 2004./2005. mācību gadā bija tikai 1% skolu. Tas liek apšaubīt Latvijas

skolu vidē izskanējušo pieņēmumu, ka krīzes laikā skolu bibliotēkās varētu strādāt brīvprātīgi darbinieki un vecāki.

Gandrīz visās skolu bibliotēkās ir nodrošināts interneta pieslēgums. No tām 95% instalētas informācijas filtrēšanas programmas. Vidēji ASV skolu informācijas centros ir 10 datori pamatskolās, 27 – vidusskolās. Lielākajai daļai skolu bibliotēku interneta resursu ir nodrošināta diennakts piekļuve, 2/3 tīmekļa vietņu tiek uzturētas skolas vai attiecīgās pašvaldības serverī. Tehnoloģiskā infrastruktūra kopš 2005.gada būtiski nav progresējusi (skat.3.1.tab.) (10).

3.1. tab. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, to izmantojums ASV skolu informācijas centros (10, 52. lpp.)

Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, to izmantojums skolu informācijas centros	2004./2005.m.g.	2007./2008.m.g.
Telefons	97%	96%
Kabeļtelevīzija vai satelīttelevīzija	50%	39%
Klēpjatori ar mobilo internetu	32%	31%
Bezvadu internets	38%	57%
Tiešsaistes elektroniskais katalogs	92%	95%
Automatizēta informācijas resursu cirkulācijas sistēma	99%	98%
Sava tīmekļa vietne	60%	75%
Izmanto informācijas filtrēšanas programmas	98%	97%

Pētījums liecina, ka palielinās norakstīto vienību skaits, bet sarūk jaunieguvumu skaits, arvien mazāk tiek abonētas datubāzes. Krīzes laikā ASV skolu bibliotekāri rūpīgi izvērtē prioritātes, pērk grāmatas mīkstos vākos, kas ir ievērojami lētākas, rūpīgāk atlasa informācijas resursus, iesniedz projektus valsts un privātajām izglītības veicināšanas programmām, kooperējas ar citu skolu bibliotēkām resursu iegādē, aktīvāk izmanto starpbibliotēku pakalpojumus. Svarīga ir pozitīva pašprezentācija.

Pētījumā iekļauta respondentu prognoze skolu bibliotēku nozares attīstībai turpmākajiem diviem gadiem: 54% aptaujas dalībnieki prognozēja, ka nozares budžets saruks, 39% - ka tas paliks nemainīgs, tikai 7% bija pārliecināti, ka tas pieaugs. Bet visiem ir skaidrs, ka finansējuma pieaugums varētu būt tikai tehnoloģiju un datubāzu iegādei (10).

Secinājumi

Krievijas skolu bibliotēku misija un darbība ir noteikta vairākos normatīvajos dokumentos, piemēram, „Paraugnolikums par vispārīzglītojošās mācību iestādes bibliotēku”, „Paraugnoteikumi par vispārīzglītojošās mācību iestādes bibliotēkas štatu vienībām”. Ir pieņemts Krievijas Skolu bibliotēku manifests. Neskatoties uz to, Krievijas skolu bibliotēkās situācija ir dažāda, no vienkāršām grāmatu izsniegšanas krātuvēm līdz pat informācijas centriem. Liela nozīme tiek piešķirta bibliotekāra lomas maiņai, viņam jābūt speciālistam un konsultantam darbā ar informāciju. Nākotnes redzējums par skolas bibliotēku kā mediju un informācijas centru šobrīd ir ļoti aktuāls, tas tiek apspriests visas valsts līmenī, izstrādājot Krievijas Federācijas vispārīzglītojošo mācību iestāžu bibliotēku attīstības koncepciju līdz 2015. gadam.

Krievijas skolu bibliotēku asociācijas prezidente Tatjana Žukova uzsver, ka Krievijas bibliotēkas šobrīd atrodas sistēmas krīzē – trūkst profesionāli kadri, bibliotēku krājumi strauji noveco un netiek atjaunoti. Situācija Krievijas skolās var kļūt nekontrolējama un process neatgriezenisks. Ir nepieciešamas nopietnas investīcijas federālā līmenī, jāuzsāk federālā mērķprogramma „Skolu bibliotēka”, jāpilnveido likumi.

Arī Latvijā skolu bibliotēku krājumus gaida nolietojamās krīze, jo pēdējos gadus valsts dotācija mācību grāmatu iegādei ir samazinājusies līdz 0,69 Ls un pārējo summu – 6,31 Ls (kas noteikts ar MK noteikumiem Nr. 415 „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi”) būtu jāpiemaksā pašvaldībām, bet sakarā ar dziļo ekonomisko krīzi valstī, daudzas pašvaldības to nevar izdarīt. Tas nozīmē, ka netiek nodrošinātas vienlīdzīgas skolēnu tiesības uz izglītību.

Arī ASV skolu bibliotēku darbību ir skārusi krīze, tomēr pamatā darbinieku alga palikusi nemainīga, slodzes netiek samazinātas. Skolu bibliotēku tehniskais aprīkojums jau 2005.gadā bijis procentuāli augsts un līdz 2008.gadam nav būtiski manījies. Finansējums fonda komplektēšanai samazinājies arī ASV. Latvijas skolu bibliotekāri krīzes laikā varētu izmantot līdzīgu stratēģiju – izmantot SBA, kooperēties ar citu skolu bibliotēkām resursu iegādē.

Dažādos ASV reģionos situācija skolu bibliotēkās ir visai atšķirīga. Ir skolas, kurās strādā valsts licencēti skolu bibliotekāri, un darbojas spēcīgas skolu bibliotēku programmas. Pētījumi ir pierādījuši, ka šo skolu skolēniem ir labāki sasniegumi mācībās. Arī ASV skolās, īpaši sākumskolās, ir problēmas ar kvalificētiem bibliotēku darbiniekiem un finansējumu grāmatu krājuma atjaunošanai. Ir procentuāli augsts skolu skaits, kuras piedāvā interneta pieeju, bet summa, ko skolas tērē grāmatu un citu mācību materiālu iegādei, arī ASV ir samērā niecīga.

Abās valstīs skolu bibliotēku situāciju nevar raksturot viennozīmīgi. Gan Krievijā, gan ASV reģionos situācija ir atšķirīga. ASV skolu bibliotēkās ir labāks tehniskais nodrošinājums un

interneta pieeja nekā Krievijā, bet, kas attiecas uz grāmatu krājuma komplektēšanu, finansiālas problēmas ir abās valstīs.

4 SKOLU BIBLIOTĒKU SITUĀCIJA JŪRMALAS PILSĒTĀ

4.1. LSBB par situāciju skolu bibliotēkās

Mūsdienu skolas bibliotēkas misija ir nodrošināt pieejamību informācijai un resursiem, kas ir būtiski uz zināšanām balstītas sabiedrības funkcionēšanai (16). Lai to īstenotu, bibliotēkai ir jābūt atvērta vismaz 5 – 6 stundas dienā. Bibliotēkai jāveic ne tikai lasītāju apkalpošana un mācību grāmatu izsniegšana, bet arī uzziņu informatīvais darbs. Jāorganizē lasīšanas veicināšanas pasākumi, jāsniedz skolēniem zināšanas par bibliotēkas lietošanu, krājumu un informācijas meklēšanu, novērtēšanu un saglabāšanu, jāapmāca informācijpratībā. Grāmatu krājumam ir jābūt augstvērtīgam, kurš spētu apmierināt dažāda vecuma lasītāju vajadzības. Svarīgs ne tikai mācību grāmatu nodrošinājums, bet arī bagāts un mūsdienīgs daiļliteratūras un uzziņu literatūras klāsts. Lai sekmīgi pievienotos VVBIS, skolas bibliotēkai jāveido elektroniskais katalogs. Jābūt labam tehniskajam nodrošinājumam, darbam piemērotām telpām un iniciatīvas bagātam darbiniekam.

Laikā, kad pasauli un tajā skaitā arī Latviju, skāra ekonomiskā krīze, skolu bibliotēku stāvoklis strauji pasliktinājās.

Krīze – „ekonomikas stāvoklis, kurā strauji pazeminās galvenie ekonomikas attīstības rādītāji (samazinās ražošana, pieaug bezdarbs, deformējas finanšu sistēma u. tml.)” (35).

Jau 2008.gada septembrī pasaulē bija vērojamas pirmās ekonomiskās krīzes pazīmes, kad ASV un arī Eiropā tika likvidēti vai sašaurināja darbību vairāki finanšu sektora uzņēmumi. Krīze sasniedza globālus apmērus un sākās kredītiestāžu finansiālais sabrukums, kritums biržu indeksos ar lielu akciju tirgus vērtības un tirdzniecības apjomu samazinājumu. Par vienu no galvenajiem ekonomiskās krīzes izraisītājiem tiek minēta nesamērīga banku ekspansija visā pasaulē, īpaši nekustamo īpašumu jomā. Arī Latviju skāra iepriekš minētās ekonomiskās un finansiālās problēmas. 2009.gadā situācija Latvijas ekonomikā turpināja pasliktināties. Auga bezdarba līmenis, būtiski samazinājās ekonomiskā aktivitāte, pieauga riski Latvijas finanšu sistēmai. Kā liecina ASV ekonomikas izdevuma “Forbes” veiktās analīzes dati, ekonomiskās krīzes vissmagāk skarto valstu vidū ierindojusies arī Latvija. Šo analīzi izdevums „Forbes” balstījis uz SVF iegūtajiem datiem – IKP, inflācijas līmeņa un pirktpējas rādītājiem (1, 12, 11).

Krīzes izpausme attiecībā uz Latvijas skolu bibliotēkām tika raksturota Latvijas Skolu bibliotekāru biedrības valdes atklātā vēstulē (5) LR Izglītības un zinātnes ministrijai, LR Kultūras ministrijai, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrībai, Latvijas izglītības vadītāju asociācijai, masu mēdijiem. Tajā tika norādīts uz vairākiem problēmjautājumiem:

- līdz minimumam tiek samazinātas bibliotekāru slodzes mazajās skolās, vai pat bibliotēkas slēgtas;
- skolu bibliotēku slēgšanas gadījumā, tās tiks izslēgtas no Kultūras ministrijas Bibliotēku reģistra;
- izslēgtajām skolām jāatgriež atpakaļ V/A „Kultūras informācijas sistēmas” īstenotā projekta „Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas” investēto līdzekļu ietvaros saņemtie datori;
- šajās skolās vairs nebūs iespēja pievienoties kopējai valsts bibliotēku kopkatalogu sistēmai.

Skolēniem tiks liegta iespēja apgūt informācijas ieguves un patstāvīgas mācīšanās iemaņas, stiprināt un attīstīt prieku lasīt, netiks nodrošināta pieeja vietējām, rajona un valsts mēroga informācijas krātuvēm. Vēstulē norādīts, ka šādā veidā ietekmējot skolu bibliotēku darbību, notiek iepriekš saņemto materiālo vērtību izsaimniekošana.

Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas un Starptautiskās bibliotēku asociācijas federācijas sagatavotajā „Skolu bibliotēku manifestā” teikts: „Skolas bibliotēkai ir būtiska nozīme ilgtermiņa izglītības, kā arī jebkurā informācijas nodrošināšanas, ekonomikas, sociālās vai kultūras attīstības stratēģijā. Vietējo, reģionālo un nacionālo varas iestāžu pienākums ir gādāt par atbilstošu likumdošanu un politiku. Skolas bibliotēkām jānodrošina atbilstošu un nepārtrauktu finansējumu kvalificētiem darbiniekiem, krājumiem, aprīkojumam. Tām jāstrādā bez maksas” (5, 2. lpp.).

Ja skolas bibliotēka tiek apvienota ar cita veida bibliotēku (piemēram, publisko bibliotēku), jāņem vērā un jānodrošina skolas bibliotēkas īpašo mērķu un uzdevumu īstenošana (5).

Šobrīd apspriešanā ir IZM (27.04.2011.) izstrādāts LRMK noteikumu projekts „Kārtība, kādā izglītības iestāde(izņemot augstskolas un koledžas) nodrošina bibliotekāros un informācijas pakalpojumus”. Šī projekta 8.punkts paredz, ja izglītības iestāde nevar nodrošināt bibliotekāros un informācijas pakalpojumus, tai jānoslēdz vienošanos ar attiecīgajā administratīvajā teritorijā tuvāko bibliotēku par šo pakalpojumu sniegšanu. Ja šis projekts tiks pieņemts, tas varēt kļūt par apdraudējumu mozo skolu bibliotēku pastāvēšanai. Jūrmalā varētu tikt apdraudētas vismaz četras skolu bibliotēkas. Jautājums, cik reizes nedēļā vai mēnesī publiskās bibliotēkas bibliotekārs varēs apkalpot skolas bibliotēkas lietotājus? Vai šīs skolas bibliotēkas nekļūs tikai par grāmatu krātuvēm un neaprobežosies ar mācību grāmatu izsniegšanu un saņemšanu divas reizes gadā?

Latvijas Bibliotēku padomes sēdē, kas notika 2009.gada 13.oktobrī, LSBB valdes priekšsēdētāja Inita Lūkina iepazīstināja klātesošos ar situāciju skolu bibliotēkās. Viņa uzsvēra, ka galvenā problēma ir samazinātās algas un likmes skolu bibliotekāriem, kas būtiski ietekmē bibliotēkas pieejamību lietotājiem un darbību kopumā. I.Lūkina informēja, ka notiek diskusijas par BIS Skolu Alise ieviešanu skolu bibliotēkās un sadarbību ar RGB skolu bibliotēku krājumu iekļaušanā reģiona kopkatalogā (23).

Bakalaura darba pētījums ļaus konstatēt, vai iepriekš aprakstītā krīzes situācija ir ietekmējusi Jūrmalas skolu bibliotēku darbību un kā to vērtē skolu bibliotēku bibliotekāri un lietotāji.

4.2. Anketēšanas un fokusgrupas intervijas kā datu ieguves metožu raksturojums

Lai noskaidrotu skolas bibliotekāru un skolas bibliotēkas galveno lietotāju - skolēnu viedokli par bibliotēkas darbību, bakalaura darba pētījumā lietotas divas pētījuma metodes: anketēšana un fokusgrupas diskusija. Anketēšana ir dažādu personu aptaujas veids ar speciāli izstrādātu jautājumu saraksta palīdzību. Tā ir relatīvi lēta pētniecības metode. Izmantojot anketas, informācija tiek savākta no liela skaita respondentu, no dažādām ģeogrāfiskajām teritorijām, to var veikt neatkarīgi no atrašanās vietas, izmantojot interneta, pasta vai telefonsakarus. Iegūtos rezultātus ir salīdzinoši viegli apkopot un analizēt, veidot uzskatāmas diagrammas un tabulas. Rezultāti tiek savākti standartizētā veidā, tāpēc anketas ir vairāk objektīvas, nekā intervijas, pētnieka viedoklis neietekmē respondenta atbildi. Anketas ir anonīmas, tāpēc respondents var izteikties brīvi, paust strīdīgu viedokli. Tajā pašā laikā respondentiem var būt grūti atbildēt uz strīdīgiem jautājumiem, ja nav iespējas sniegt paskaidrojumu, bet jāizvēlas „jā”vai „nē”. Pastāv iespēja, ka respondents var neizprast jautājumu vai interpretēt to savādāk, nekā domājis anketas sastādītājs. Jārēķinās, ka daļa anketu būs neaizpildītas vai daļēji aizpildītas (22). Skolēnu anketēšanā tika uzdoti jautājumi par attieksmi, viedokli, izmantoti slēgtie dihotomie un vairāku atbilšu jautājumi, kā arī daļēji atvērtie jautājumi. Skolas bibliotekāru anketēšanā tika izmantoti jau iepriekš minētie jautājumu veidi un atvērtie nestrukturētie jautājumi.

Bakalaura darba pētījumā anketēšanas metode tiek izmantota, lai noskaidrotu skolēnu viedokli par skolas bibliotēkas nepieciešamību viņu dzīvē un mācību procesā un bibliotēku darbinieku (skolu bibliotekāru) viedokli par situāciju Jūrmalas skolu bibliotēkās.

Lai noskaidrotu skolas bibliotēkas galveno lietotāju – skolēnu viedokli par skolas bibliotēkas nepieciešamību viņu dzīvē un mācību procesā, tika veikta skolēnu anketēšana

Jūrmalas skolās Skolēni atbildēja uz jautājumiem: vai un cik bieži apmeklē skolas bibliotēku, kāds ir apmeklējuma mērķis, vai viņus apmierina bibliotēkā pieejamo grāmatu klāsts, vai tiek saņemta pietiekama bibliotekāres palīdzība, kad tā nepieciešama un, vai, viņuprāt, skolā bibliotēka ir nepieciešama (skat. 1.pielikumu).

Respondenti tika izvēlēti pēc principa, lai būtu pārstāvēti visi pilsētā esošie skolu tipi - sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas. 2011.gada martā tika izdalītas 220 anketas sešās Jūrmalas skolās – sākumskolās „Taurenītis” (5.,6.kl.) un „Atvase” (5.,6.kl.), Slokas pamatskolā (8.,9.kl.), Lielupes vidusskolā (5.,6.kl.), Pumpuru vidusskolā (10.,11.kl.) un Jūrmalas Valsts ģimnāzijā (12.kl.). Atpakaļ saņemtas 201 anketa, kas ir 52% no aptaujāto skolu attiecīgo klašu skolēnu skaita. Lielākais respondentu skaits mācās vidusskolā – 49,3% (skat. 4.1.tab.).

4.1.tab.Respondentu sadalījums pa skolu tipiem

	Respondentu skaits	Procenti
Sākumskola	67	33,3
Pamatskola	35	17,4
Vidusskola	99	49,3
Kopā	201	100,0

Visvairāk anketēšanā piedalījās 5. un 10.klasšu skolēni (skat.4.2.tab.).

4.2.tab.Skolēnu sadalījums pa klasēm

	Respondentu skaits	Procenti
5.kl.	51	25,4
6.kl.	38	18,9
8.kl.	5	2,5
9.kl.	30	14,9
10.kl	39	19,4
11.kl	20	10,0
12.kl.	18	9,0
Kopā	201	100,0

Anketas tika apstrādātas ar IBM SPSS Statistics programmas palīdzību. Tika veikta katra jautājuma vienfaktora analīze un izmantota krosstabulācija (Crosstabulation), lai iegūtu detalizētākus datus un atbilžu sadalījumu pa skolu tipiem un klasēm.

Skolu bibliotekāru anketēšana notika 2010.gada februārī. Elektroniskā veidā tika izsūtītas anketas 17 Jūrmalas skolu bibliotekārēm (skat. 2.pielikumu). Tika aizpildītas 13 anketas, trīs anketas netika aizpildītas, bet sākumskolas „Ābelīte” bibliotekāre sniedza atbildi, ka no 2009.gada 1.septembra skolā nav bibliotekāra štata vienības, tāpēc anketa netika aizpildīta. Šobrīd bibliotēka funkcionē tikai kā mācību grāmatu izsniegšanas vieta, par grāmatu izsniegšanu atbild skolotāji.

Otra pētījumā lietotā metode ir fokusgrupas diskusija. Fokusgrupas diskusija ir kvalitatīva pētniecības metode, kas ir labi piemērota, lai pētītu konkrētu, šauru tēmu, kā tas ir šajā gadījumā. Sarunas tēma respondentiem jau iepriekš ir zināma, tāpēc īsā laikā iespējams iegūt daudz informācijas. Respondenti ir ieinteresētāki atbildēt, nekā pildot anketas.

Šai pētniecības metodei ir arī trūkumi: var būt viena vai vairākas dominējošās personas, kas apgrūtina intervēšanu, tāpēc ir nepieciešams kompetents moderators un novērotāji. Datus ir grūti vispārināt un to apstrāde ir ļoti laikietilpīga un visai sarežģīta, jo informācija ir haotiska, vairāk balstīta uz emocijām.

Lai iegūtu informāciju, kāda ir situācija un kas mainījies pēdējā gada laikā Jūrmalas skolu bibliotēku dzīvē un darbībā, 2011.gada 24.februārī sākumskolā „Taurenītis” Jūrmalas skolu bibliotekāru semināra ietvaros tika rīkota fokusgrupas diskusija. Divas nedēļas iepriekš 17 skolu bibliotekāriem elektroniski tika izsūtīts uzaicinājums un anketa (skat.3.pielikumu), kas paredzēta kā pielikums intervijai. Anketā tika uzdoti konkrēti jautājumi par bibliotekāru slodzi, piešķirto finansējumu, darba laiku, lietotāju skaitu. Atpakaļ tika saņemtas 13 aizpildītas anketas. Intervijas instrumentārijā tika iekļauti jautājumi, kuri varētu palīdzēt izprast situāciju skolu bibliotēkās. Jautājumi sadalīti piecos blokos: skolas bibliotēkas sniegtie pakalpojumi, informācijas sistēma „Skolu Alise”, vadības un administrācijas atbalsts, informācijpratība un priekšlikumi darba uzlabošanai (skat.4.pielikumu).

Lai autore pati varētu piedalīties fokusgrupas diskusijā kā respondente, par moderatoru tika uzaicināta Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Dubultu Bērnu bibliotēkas vadītāja Ingūna Radziņa. Nedēļu iepriekš moderatore tika iepazīstināta ar fokusgrupas diskusijas jautājumiem (skat. 4.pielikumu). Kā novērotāja piedalījās Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Komplektēšanas un apstrādes nodaļas vadītāja Ilze Latiša.

Uz interviju ieradās 12 Jūrmalas skolu bibliotekāres (skat.4.3.tab.). Vispirms dalībnieki iepazīnās ar iepriekšējā gadā veiktās anketēšanas „Skolu bibliotēku darbība Jūrmalā” rezultātiem.

4.3.tab. Fokusgrupas dalībnieku sadalījums pa skolu tiem

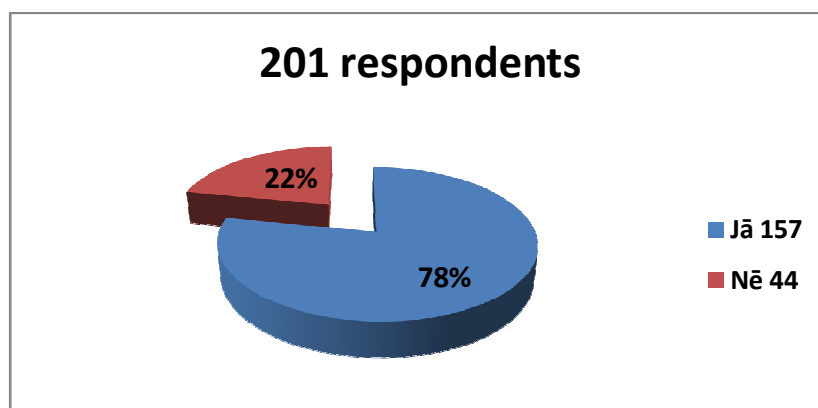
Skolas tips	Respondentu skaits
Sākumskola	2
Pamatskola	3
Vidusskola	7

Pirms fokusgrupas diskusijas dalībnieki aizpilda Vienošanos par fokusa grupas intervijas ierakstīšanu un izmantošanu (skat. 5.pielikumu). Katram respondentam uz galda ir sagatavota kartīte ar numuru, uz kuras tiek lūgts uzrakstīt skolu, kurā respondents strādā. Lai radītu nepiespiestāku un atvērtāku atmosfēru, intervijas dalībniekiem tiek piedāvāta kafija, tēja un cepumi. Telpā atrodas interaktīvā tāfele, uz kuras tiek demonstrēta prezentācija ar fokusgrupas diskusijas jautājumiem, lai respondenti jau iepriekš varētu pārdomāt savu atbildi.

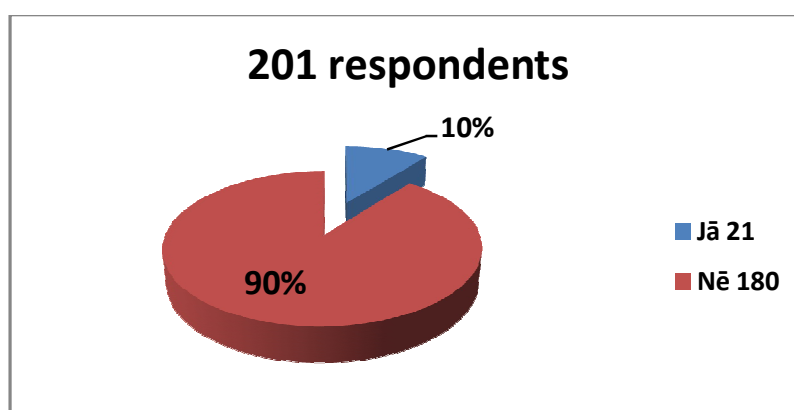
Intervija tika ierakstīta diktafonā Olympus VN-2100PC. Novērotāja I.Latiša fotografēja intervijas norises gaitu (skat.9.pielikumu).

4.3. Skolēnu anketēšanas „Skolu bibliotēku darbības vērtējums” rezultātu analīze

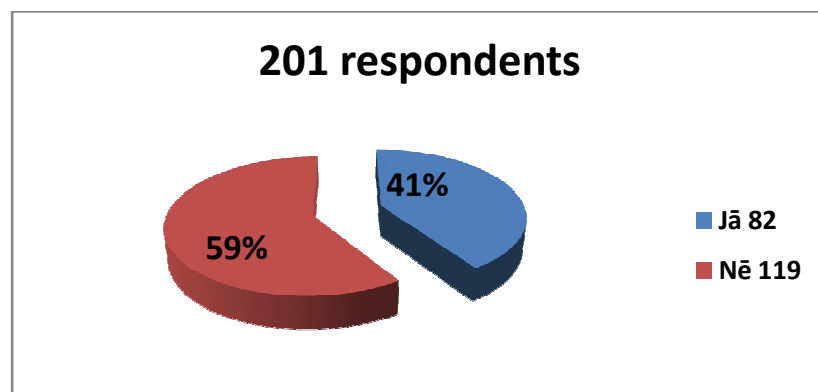
Skolas bibliotēkas sniegtos pakalpojumus izmanto 78% respondentu (skat.4.1.att.). Lielākā daļa no tiem mācās vidusskolās – 50% . Visvairāk skolas bibliotēku apmeklē 5.,6. un 10.klases skolēni (skat. 6.pielikumu). Dubultu Bērnu bibliotēku, kas ir centrālā bērnu bibliotēka Jūrmalā, apmeklē tikai 10% respondentu (skat.4.2.att.). 41% respondentu izmanto citu publisko bibliotēku sniegtos pakalpojumus (skat.4.3.att.). Tas liecina, ka lielākā respondentu daļa visvairāk lieto skolas bibliotēkas pakalpojumus, un skolas bibliotēka ir galvenā vieta, kur skolēni meklē papildus informāciju mācību vielas apgūšanai, tāpēc no tā - cik daudzpusīgus un kvalitatīvus pakalpojumus spēj sniegt skolas bibliotēka, lielā mērā ir atkarīga mācību procesa kvalitāte. Viens no bibliotekāra sniegtajiem pakalpojumiem ir informācijas prasības apmācība. Pat tad, ja skolēni galvenokārt informāciju meklē mājās internetā, zināšanas, kā to darīt pareizi, var iegūt ar skolas bibliotekāra palīdzību.

4.1.att. Skolas bibliotēkas pakalpojumu izmantošana

4.2.att. Dubultu Bērnu bibliotēkas sniegto pakalpojumu izmantošana

4.3.att. Citu publisko bibliotēku sniegto pakalpojumu izmantošana

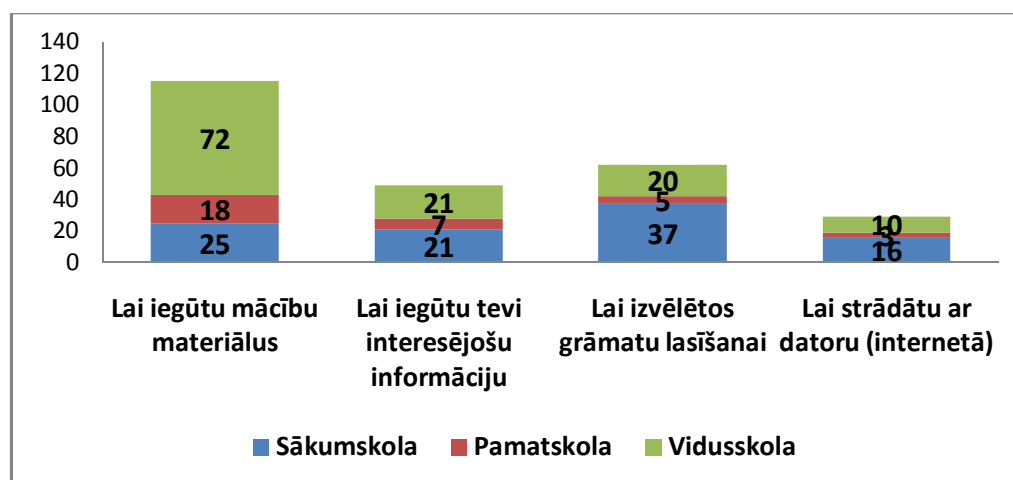
Uz jautājumu: „Cik bieži tu apmeklē skolas bibliotēku?” tikai 14,4% respondentu atbild, ka to dara vismaz vienu reizi nedēļā. Vislielākais respondentu skaits (43,3%) bibliotēku apmeklē retāk kā vienu reizi mēnesī (skat. 6.pielikumu). Vienu reizi nedēļā bibliotēku visvairāk apmeklē 5. un 6.klašu skolēni, reizi divās nedēļās – 9. un 12. klašu skolēni (skat.4.4.tab.).

4.4..tab. Skolas bibliotēkas apmeklējuma biežums

	Klase							Kopā
	5.kl.	6.kl.	10.kl	11.kl	12.kl.	8.kl.	9.kl.	
1X nedēļā	7	8	3	6	4	1	0	29
1X 2 nedēļās	5	5	7	0	10	3	8	38
1x mēnesī	17	7	12	4	3	1	3	47
retāk	22	18	17	10	1	0	19	87
Kopā	51	38	39	20	18	5	30	201

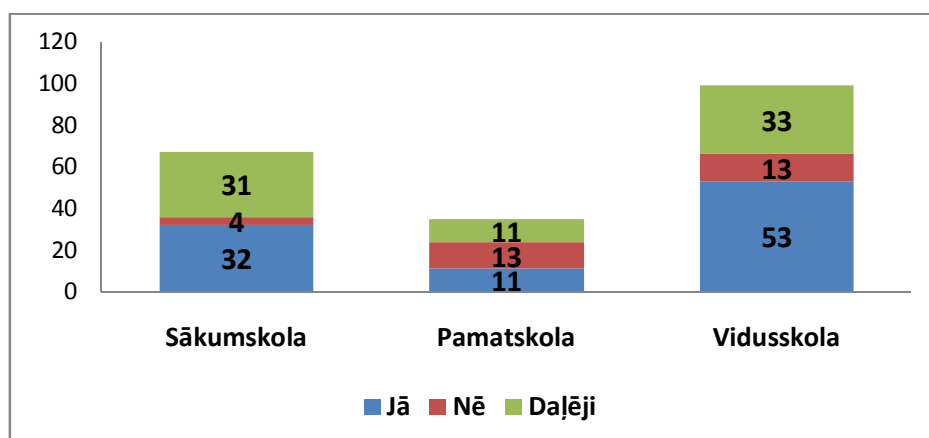
Bibliotekāriem, īpaši skolu bibliotekāriem, ir plašs darba lauks skolēnu informēšanai un ieinteresēšanai bibliotēkā pieejamo pakalpojumu izmantošanā, jo var pieņemt, ka viens no bibliotēkas neapmeklēšanas iemesliem ir skolēnu neinformētība par bibliotēkas piedāvātajām iespējām informācijas ieguvei.

Runājot par iemesliem, kāpēc skolēni apmeklē bibliotēku, visbiežāk (57,2%) minētais iemesls ir mācību materiālu meklēšana. Visvairāk šī iemesla dēļ bibliotēku apmeklē 9.,10. un 11.klašu skolēni (skat.6.pielikumu). Sākumskolas izglītojamie visbiežāk uz bibliotēku dodas, lai izvēlētos grāmatu lasīšanai (skat.4.4.att.). Interesanti, ka kā mērķi bibliotēkas apmeklējumam, lai strādātu ar datoru un internetā, norādījuši tikai 14,4% respondenti (skat.6.pielikumu.) - visvairāk to dara sākumskolas skolēni (skat. 6.pielikumu). To varētu izskaidrot ar faktu, ko pierāda arī fokusgrupas diskusijā iegūtie rezultāti, ka skolas bibliotēkās ir ļoti maz lietotājiem pieejamu datoru un daudzās bibliotēkās ir tikai darba dators bibliotekāram. Visās vidusskolās un daļā sākumskolu un pamatskolu ir labi aprīkotas un skolēniem pieejamas datorklases.

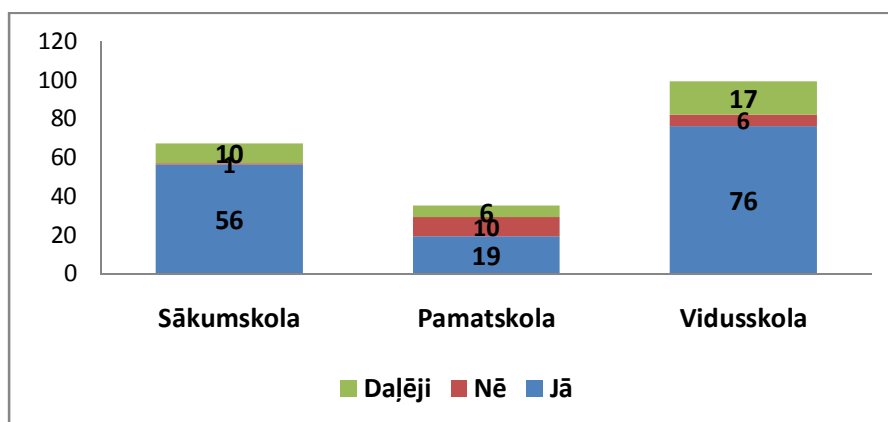
4.4.att. Skolas bibliotēkas apmeklējuma mērķi

Bibliotēkā pieejamo grāmatu klāsts apmierina 47,8% respondentu, daļēji apmierināti ir 37,3% respondenti (skat.6.pielikumu.). Tātad ar grāmatu klāstu ir apmierināta mazāk kā puse aptaujāto skolēnu. Lielākā daļa respondentu, kas uz šo jautājumu atbildējuši pozitīvi, ir 5., 6. un 10. klašu skolēni (skat.6.pielikumu). Ņemot vērā dalījumu pa skolu tipiem, vislielākais respondentu skaits, kurus apmierina pieejamais grāmatu klāsts, mācās vidusskolā (skat. 4.5.att.). Atbildes uz jautājumu norāda uz to, ka skolu bibliotēkās jāpapildina grāmatu krājums, lai skolēniem būtu plašāka iespēja atrast vajadzīgo informāciju.

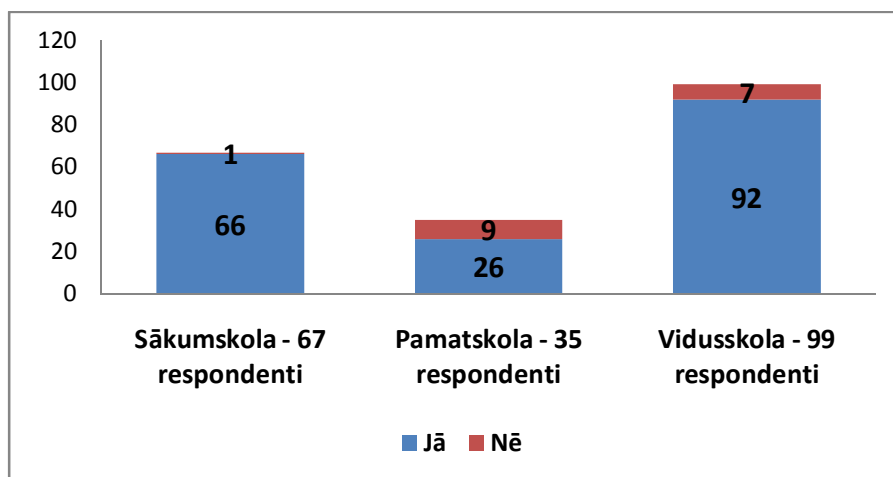
4.5.att. Respondentu apmierinātība ar bibliotēkā pieejamo grāmatu klāstu

Lielākā daļa respondentu – 75,1% norāda, ka saņem pietiekamu bibliotekāres palīdzību (skat. 6.pielikumu). No tiem 50,3% mācās vidusskolās, 37% sākumskolās, (tas ir 83,5% no kopējā respondentu – sākumskolas skolēnu skaita), un 12,6% mācās pamatskolās (skat.4.6.att.). Visvairāk ar bibliotekāru palīdzību ir apmierināti 5.,6. un 10. klašu skolēni (skat.6.pielikumu). Tas liecina, ka skolu bibliotekāri ir atsaucīgi un savu iespēju robežās palīdz skolēniem.

4.6.att. Respondentu apmierinātība ar bibliotekāres palīdzību, kad tā nepieciešama

Tikai 7,9% respondentu uzskata, ka skolā bibliotēka nav vajadzīga (skat.6.pielikumu). Lielākā daļa norāda, ka bibliotēka skolā ir nepieciešama. Tā domā 98,5% no visiem respondentiem – sākumskolas skolēniem, 74,2% no visiem respondentiem – pamatskolas skolēniem un 92,9% no respondentiem, kas mācās vidusskolā (skat.4.7.att.). Visi 11.un 12.klašu respondenti uzskata, ka bibliotēkai skolā ir jābūt. Tā domā arī 95% no visiem respondentiem – 5. un 6. klašu skolēniem (skat.6.pielikumu).

4.7.att. Respondentu viedokļi par skolas bibliotēkas nepieciešamību

Anketēšanas rezultātu analīze parāda, ka lielākā respondentu daļa skolas bibliotēku apmeklē, galvenais apmeklējuma mērķis – papildus informācijas meklēšana mācību priekšmetu apguvei. Pozitīvi tiek vērtēta bibliotekāra palīdzība. Bibliotēkā pieejamo grāmatu klāsts neapmierina lielāko daļu respondentu. 91,5% respondenti uzskata, ka skolā bibliotēka ir vajadzīga.

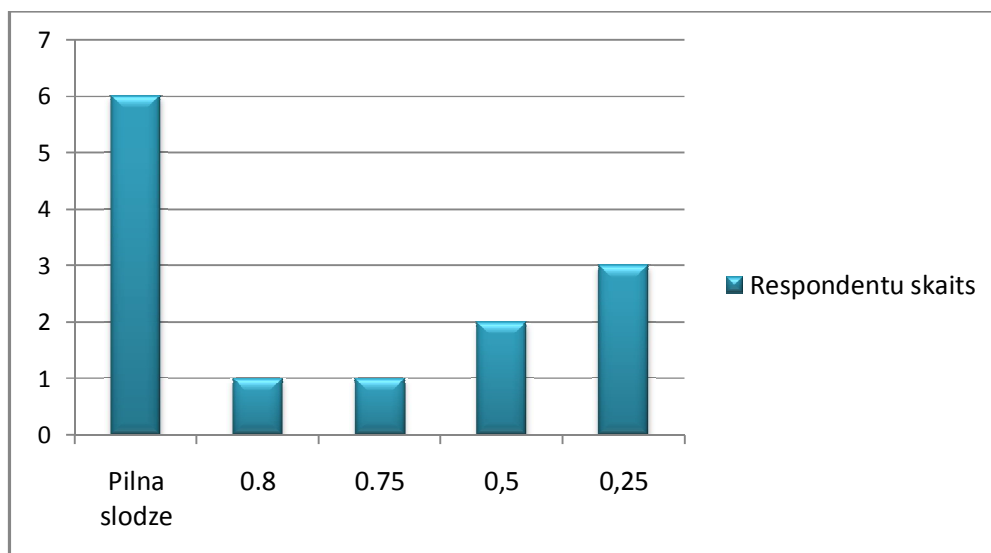
4.4. Jūrmalas skolu bibliotekāru 2010.gada anketēšanas rezultātu apkopojums un analīze

Ar anketēšanas palīdzību „Skolu bibliotēku situācija Jūrmalā” 2010.gadā tika veikts pētījums, lai noskaidrotu bibliotekāru viedokli par situāciju Jūrmalas skolu bibliotēkās. Respondenti bija 13 Jūrmalas skolu bibliotēku bibliotekāri. Izpētes rezultāti ir šādi.

Jūrmalas pilsētā 2010.gadā bija 17 vispārizglītojošās mācību iestādes: trīs sākumskolas, piecas pamatskolas, astoņas vidusskolas un viena profesionālā vidusskola. Šajā ziņā gada laikā nekas nav mainījies – arī 2011.gadā ir tikpat liels skolu skaits. Viena sākumskola 2009.gada septembrī tika pārveidota par pirmskolas izglītības iestādi, un bibliotēka likvidēta. Anketas

aizpildīja divas sākumskolas, četras pamatskolas, sešas vidusskolas un viena profesionālās vidusskolas bibliotekāre.

Vispirms tika noskaidrota bibliotekāru slodze. Bibliotekāru slodzes ir dažādas, sākot no 0,25 līdz vienai slodzei (skat. 4.8. att.).

4.8. att. **Kopējā bibliotekārā slodze skolā**

Divās no 13 bibliotēkām strādā divi darbinieki, katrs uz nepilnu slodzi. Līdz 2009.gada 1.septembrim skolas bibliotekāra amata vienību skaitu noteica saskaņā ar MK noteikumiem Nr.746 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” (30) (skat.4.5. tab.). Šobrīd šie MK noteikumi ir zaudējuši spēku. Situācija ir neskaidra, jo darbojas finansēšanas modelis „Nauda seko skolēnam”, kas nozīmē, ka izglītības iestādes vadītājs izlemj, cik liela skolā ir bibliotekāra slodze. Tāpēc no 2009.gada 1.septembra slodzes ir samazinātas, īpaši mazajās skolās. 2008./2009. mācību gadā bibliotekārā slodze visās skolās atbilda MK noteikumos Nr.746 noteiktajai. Tas nozīmē, ka skolās, kurās izglītojamo skaits ir virs simts, bija pilna bibliotekārā slodze un vairāk. Tādas skolas ir 12, tikai vienā skolā bija 0,5 slodze. 2010.gadā viena slodze bija 6 vidusskolās ar lielāku skolēnu skaitu. Trīs izglītības iestāžu bibliotēkās bibliotekārā slodze bija 0,25, kas nozīmē, ka bibliotekārs strādā tikai 10 stundas nedēļā, bet lasītājiem bibliotēka ir pieejama vēl mazāk, jo jāērķinās ar laiku, kas nepieciešams bibliotēkas iekšējo tehnisko darbu veikšanai.

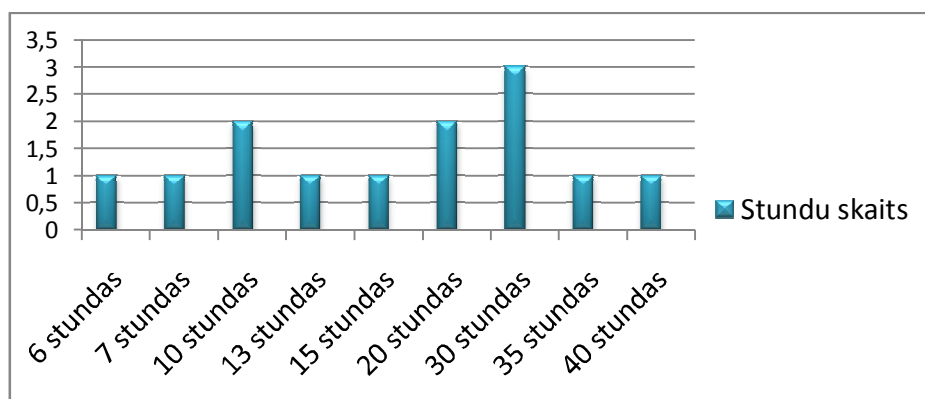
4.5.tab. Vispārējās izglītības iestāžu pedagogu (izņemot speciālās izglītības iestāžu pedagogus, pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogus un vispārējās izglītības iestāžu mācību priekšmetu pedagogus) amata vienību saraksts (30)

Amata vienība	Izglītojamo skaits izglītības iestādē								
	līdz 100	no 101 līdz 150	no 151 līdz 250	no 251 līdz 400	no 401 līdz 600	no 601 līdz 800	no 801 līdz 1000	no 1001 līdz 1200	vairāk nekā 1201
Izglītības iestādes bibliotekārs ²	0,5	1	1	1,5	2	2	2,5	3	3

Aptaujā iekļauto bibliotēku lietotāju skaits, kuri galvenokārt ir skolēni, uz 2010.gada 1.janvāri ir šāds:

- līdz 100 lietotājiem – 1 skolā;
- no 151 līdz 250 lietotājiem – 3 skolās,
- no 251 līdz 400 lietotājiem – 3 skolās,
- no 401 līdz 600 lietotājiem – 5 skolās,
- no 801 līdz 1000 lietotājiem – 1 skolā.

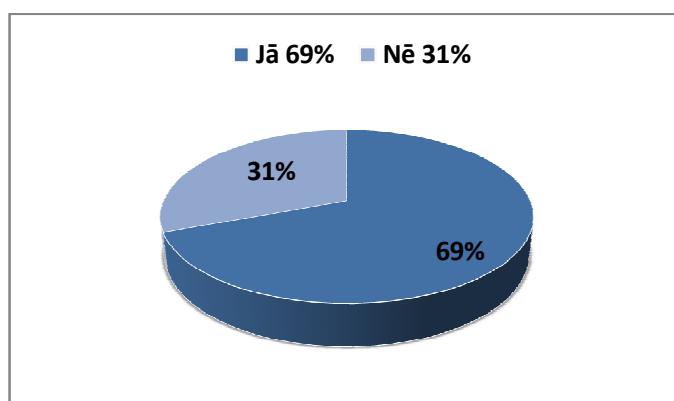
Dažāds ir bibliotēku darba laiks. Bibliotēkas lasītājiem ir atvērtas sākot no 6 stundām nedēļā, līdz 37 stundām nedēļā. Šī informācija liecina par to, ka gandrīz puse no bibliotēkām skolēniem nav pieejamas visu mācību laiku, kas noteikti ietekmē mācību kvalitāti (skat.4.9. att.). Tikai sešās skolās (35% no visām Jūrmalas skolām), kurās ir pilna bibliotekāra slodze, bibliotēka lasītājiem atvērta 6 – 7 stundas dienā. Divās bibliotēkās lasītājiem tā ir pieejama mazāk kā 2 stundas dienā, divās bibliotēkās 2 stundas dienā. IFLA / UNESCO. „Skolu bibliotēku vadlīnijās” (16) uzsvērts, ka bibliotēkas galvenā mērķa grupa ir skolēni un ir svarīgi panākt, ka bibliotēka viņiem ir pieejama kā droša un brīva mācību vide, kur iespējams veikt daudzveidīgus uzdevumus un bibliotēku var izmantot dažādiem mērķiem. Lai īstenotu šo uzdevumu, bibliotēkai jābūt atvērta vismaz 5-7 stundas dienā, lai izglītojamie varētu to izmantot sev iespējamā laikā, tikai 35% Jūrmalas skolu bibliotēku atbilst šim vadlīniju uzstādījumam.

4.9. att. Cik stundas nedēļā bibliotēka ir atvērta lietotājiem

Uz jautājumu: „Vai, Jūsaprāt, šī mācību gada laikā ir mazinājies bibliotēkas sniegto pakalpojumu apjoms, darba efektivitāte?” - 69,3% respondentu atbildēja apstiprinoši. Tikai četri respondenti, kuri strādā uz pilnu slodzi, (30,8%) atbildēja, ka sniegto pakalpojumu apjoms nav mazinājies (skat.4.10. att.). Kā galvenais iemesls minēts finansējuma samazināšana – 57.1%, kā nākamais iemesls tiek minēts darba laika samazināšana – 21.4%. Trīs respondenti ir norādījuši citus iemeslus, kā, piemēram, bibliotēkas pārvietošana uz divām atsevišķām telpām. Zināšanu trūkumu par iemeslu nav minējis neviens no respondentiem.

No anketēšanas datiem izriet, ka samazinoties slodzei, samazinās arī pakalpojumu skaits un kvalitāte. Tā, piemēram, ja izglītības iestādes bibliotēkā ir 328 lietotāji, 0,75 bibliotekāra slodze, bibliotēka lietotājiem atvērta 20 stundas nedēļā, respondents norāda, ka sniegto pakalpojumu apjoms ir apmierinošs, bet šī gada laikā tas mazinājies. Var secināt, ka iepriekšējā gadā slodze bija lielāka un darba laiks garāks, līdz ar to arī sniegto pakalpojumu apjoms plašāks.

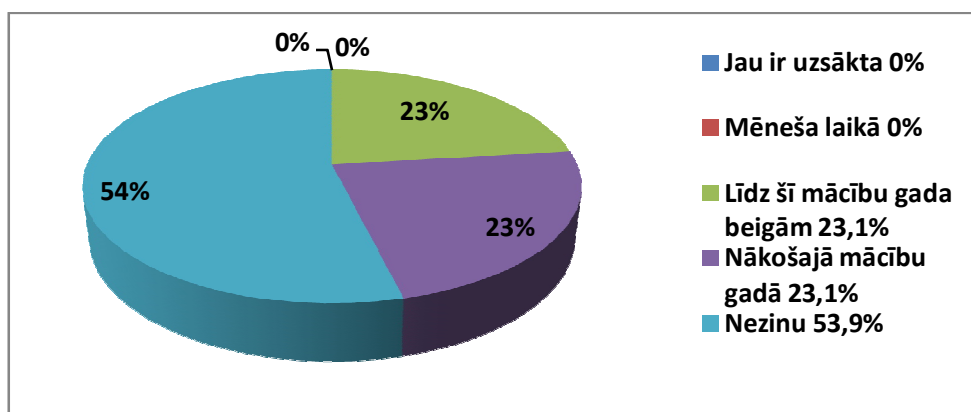
4.10 .att. Respondentu vērtējums par izmaiņām bibliotēkas sniegto pakalpojumu apjomā, darba efektivitātē 2009./2010. mācību gadā

Par lietotājiem sniedzamo pakalpojumu kvalitāti un nodrošinājumu Jūrmalas pilsētas skolu bibliotēkās respondenti ir devuši šādas atbildes (skat.7.pielikumu). Nodrošinājums ar mācību grāmatām ir labs un apmierinošs visās bibliotēkās, izņemot vienu. Satrauc fakts, ka 38,5% respondenti norāda informācijpratības apmācību kā sliktu. Laikā, kad notiek informācijas sabiedrības attīstība, daudzās valstīs tiek uzsvērtā skolas bibliotēkas un bibliotekāra lomas maiņas nozīmība. N. Kruka (Наталья Валерьевна Крук) savā disertācijā „Mūsdienīgas skolas bibliotēkas modelis” (41) norāda, ka Krievijā skolas bibliotēkai jākļūst par informācijas centru un bibliotekāram jābūt speciālistam darbā ar informāciju un arī konsultantam un pedagogam informācijas jomā. Lielā daļā Jūrmalas skolu tam netiek pievērsta vajadzīgā uzmanība.

76,9% respondenti uz jautājumu par elektroniskā kataloga veidošanu, atbildēs to novērtējuši kā sliktu, 38,5% respondenti kā sliktu novērtēja krājuma komplektēšanu, par iemeslu tam, galvenokārt, minot samazināto finansējumu.

Bibliotēkas telpu piemērotību un estētisko vidi kā ļoti labu un labu novērtējuši vidēji 46,2% respondenti, kā sliktu 15,4% respondenti. Bibliotēkās trūkst elektroniskās un audiovizuālās iekārtas, to apliecina 53,8% aptaujas dalībnieku (skat.7.pielikumu). Kā vienu no svarīgiem līmeņiem Organizācijas kultūras teorijā E.Šeins (34) norādījis redzamo cilvēku darbību, cilvēku izskatu, organizācijas interjeru un dizainu, kas attiecas arī uz skolas bibliotēku. Telpu paplašināšanai, mēbelēm, iekārtām nepieciešams finansējums. Kas attiecas uz bibliotēkas interjeru un iekārtojumu, kuru kā sliktu atzinuši 30,8% respondenti, ne vienmēr vajag ieguldīt lielus līdzekļus. Svarīga ir arī darbinieka izdoma un iniciatīva telpu noformēšanā.

Uz jautājumu par IT „Skolu Alise” ieviešanu, tikai 23,1% respondenti atbildēja, ka to uzsāks līdz 2009./2010. mācību gada beigām. 53,9% respondenti nezina, kad uzsāks šo darbu (skat.4.11. att.). Tiek minēti dažādi apstākļi, kas kavē šī procesa uzsākšanu. Viens no biežāk minētajiem ir finansējuma samazināšana, kas attiecīgi ietekmē bibliotekāro slodzi un darba laiku, respektīvi, kā iemesls minēts laika trūkums. Bet liela loma ir apstāklim, ka nav noteikti termiņi, nav noteikta atbildība kādai konkrētai institūcijai par šī procesa norisi. Izglītības likuma redakcijā uz 2.03.2010. teikts, ka pašvaldībām ir pienākums veicināt iespēju izglītības iestādēm izmantot vienoto bibliotēku informācijas sistēmu (14). Jācer, ka šie grozījumi pozitīvi ietekmēs IT „Skolu Alise” ieviešanas procesu. Šobrīd nav skaidrs, kas finansēs sistēmas uzturēšanu pēc trīs gadiem, kad skolu bibliotēkām tā vairs nebūs bez maksas. Šī darba uzsākšana nav atkarīga tikai no skolas bibliotekāra vēlmes to darīt. Ir vajadzīgi papildus finanšu līdzekļi (lāzera printeris, svītru koda papīrs), ne visas skolas šobrīd to var atļauties. Arī šis jautājums lielā mērā ir atkarīgs no izglītības iestādes vadītāja attieksmes, sapratnes un iniciatīvas.

1.11. att. Respondentu domas par darba uzsākšanu ar informācijas sistēmu

„Skolu Alise”

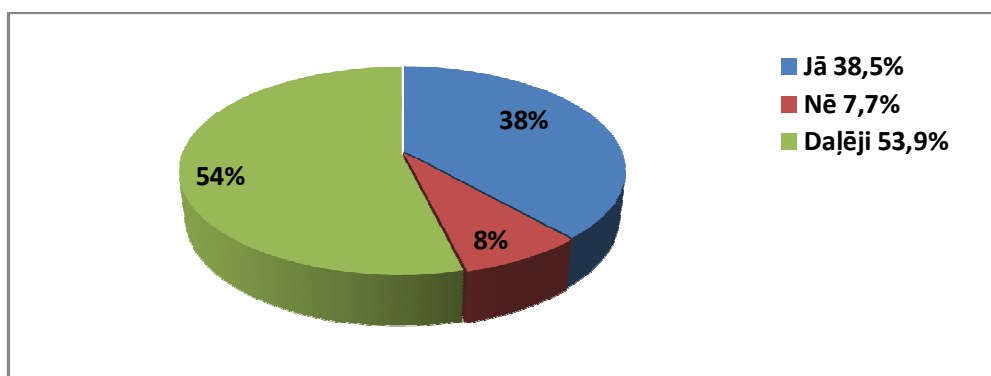
Apstākļi, kas kavē uzsākt sistēmas “Skolu Alise” ieviešanu, bibliotekāruprāt ir šādi:

- darba laika un bibliotekārās slodzes samazinājums – 61.5% respondenti;
- bibliotēkas finansējuma samazinājums – 53.8% respondenti;
- nepietiekama informācija par sistēmas ieviešanu – 30.8% respondenti.

Viena no respondentēm kā iemeslu minēja bibliotēkas atrašanos divās telpās dažādos skolas korpusos.

Uz jautājumu: “Vai Jūsu skolas bibliotēka grāmatu un periodisko izdevumu iegādei saņem Ls 7,00 uz vienu izglītojamo un pedagogu, kā tas ir paredzēts MK noteikumos „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi?”, visi respondenti atbildēja noliedzoši.

Lielākā daļa bibliotekāru saņem pietiekošu skolas vadības, administrācijas atbalstu (skat.4.12. att.). Saskaņā ar E.Šeina Organizācijas kultūras teoriju, tam ir liela nozīme bibliotēkas attīstībā. Tikai gadījumā, ja skolas direktors izprot bibliotēkas lomu un nozīmību izglītības procesā, var notikt attīstība un progress bibliotekārajā darbībā. Aptaujas rezultāti ļauj secināt, ka Jūrmalas skolās šajā ziņā situācija ir cerīga. Ja uzlabosies ekonomiskie apstākļi valstī, izglītības iestāžu vadītājiem būs finansiāla iespēja palielināt bibliotekāru likmes un atbalstīt bibliotēku darbību.

1.12. att. Vai Jūs, kā skolas bibliotekārs, saņemat pietiekošu vadības, administrācijas atbalstu?

Pēc respondentu domām, situāciju skolu bibliotēku darbībā var uzlabot, ja tiek atrisināti šādi jautājumi:

Finansiālie

- finansiāls atbalsts no pašvaldības, jo valsts dotācijas samazinātas līdz minimumam;
- finansējuma palielinājums skolas telpu remontam;
- bibliotekāra atalgojuma palielināšana (pielīdzināt skolas bibliotekāra (pedagoģiskā darbinieka) slodzi (1 likme - 40 st.) skolotāja darba slodzei (1 likme - 21 stunda), līdz ar to arī samaksai);
 - iespēja finansēt uz 0,5 slodzi otru darbinieku;
 - nodrošināt arī darba burtnīcu iegādi;
 - ievērot bibliotekāra likmes atbilstību skolēnu un skolotāju skaitam skolā;
 - atļaut strādāt līdz pat 2 likmēm, ja darba alga netiek pielīdzināta skolotāja algai, nenoteikt ierobežojumus mācību stundu vadīšanā (tagad 12 stundas uz 1 bibliotekāro likmi);
 - skaidri zināmi skolu optimizācijas un reorganizācijas plāni.

Skolas bibliotekāra lomas aktualizēšana

- bibliotekāra profesijas prestiža celšana, pilna darba slodze;
- izpratne par bibliotēkas nepieciešamību mācību procesā;
- saglabāt bibliotekāru Metodiskās apvienības vadītāja vietu.

Automatizācija

- pašvaldībai piešķirt likmi speciālistam elektroniskā kataloga izveidei (uz visām Jūrmalas skolām vienu), kā arī
- sistēmas "Skolas Alise" ieviešana (bezmaksas);

Jūrmalas pilsētas Izglītības pārvaldes vadītāja J.Kārkliņa apstiprinātajos rīkojumos var iepazīties ar valsts līdzekļu sadali mācību grāmatu iegādei Jūrmalas pilsētas skolās 2008. un 2009.gados (skat. 4.6.tab.) (19, 20). 2008.gadā piešķirtā summa bija Ls 4,15 uz vienu izglītojamo, 2009.gada sākumā tika piešķirti Ls 2,98 uz vienu izglītojamo, bet ar 29.09.2009.gada rīkojumu Nr.1-09 / 105 (21) šis finansējums tiek atcelts un summa samazināta līdz vidēji Ls 1,15 uz vienu izglītojamo.

4.6.tab. Valsts līdzekļu sadale mācību grāmatu iegādei Jūrmalas pilsētas skolās (19, 20, 21).

N.p.k.	Mācību iestādes nosaukums	Skolēnu skaits 01.09.07	Summa Ls 2008.g.	Skolēnu skaits 01.09.08.	Summa Ls 2009.g.	Starpība Ls 29.09.09.
1.	Slokas pamatskola	382	1586	337	1006	-629
2.	Majoru pamatskola	433	1397	414	1236	-742
3.	Alternatīvā skola	144	598	145	433	-261
4.	Vaivaru pamatskola	171	710	158	472	-297
5.	Valsts ģimnāzija	525	2179	481	1436	-901
6.	Kauguru vidusskola	716	2972	670	2000	-1226
7.	Ķemeru vidusskola	176	731	161	481	-282
8.	Pumpuru vidusskola	613	2544	622	1857	-1174
9.	Jaundubultu vidusskola	292	1212	279	833	-518
10.	Lielupes vidusskola	275	1141	236	705	-433
11.	Mežmalas vidusskola	436	1810	450	1343	-776
12.	Sākumskola „Atvase”	308	1278	304	908	-530
13.	Sākumskola „Zvaniņš”	83	345	88	263	-214
14.	Sākumskola „Taurenītis”	127	527	122	364	-212
15.	Sākumskola „Ābelīte”	79	328	79	236	-126
16.	Vakara vidusskola	400	1660	411	1226	-696
	Kopā	5160	21418	4957	14799	-9017

Anda Vecroze bakalaura darbā „Skolas bibliotēkas un informācijas pakalpojumu programmas loma mācību procesa pilnveidošanā” (37) 2007.gadā veica pētījumu Vidzemes zonas skolu bibliotēkās. Jau toreiz kā svarīgākos skolu bibliotēku attīstības draudus bibliotekāri

minēja mazo finansējumu un nepietiekošo valsts atbalstu grāmatu iegādē. Liela daļa bibliotekāru piekrita domai, ka IZM ir jābūt atbildīgajam par skolu bibliotēkām, kas organizētu stratēģiju un metodisko dokumentu izstrādi šajā jomā.

4.5. Fokusgrupas diskusijas rezultātu analīze un salīdzinājums ar 2010.gada anketēšanas rezultātiem

Fokusgrupas diskusijai kā pielikumu respondenti aizpildīja anketu, kurā uzdoti konkrēti jautājumi par slodzi, darba laiku, finansējumu. Uz pilnu slodzi strādā tikai četru skolu bibliotekāri, un Bulduru dārkopības tehnikumā ir divas pilnas bibliotekāru slodzes. Sešās skolās bibliotekārā slodze ir 0,5 un mazāk (skat.4.6.tab.), kas ir 35% no visām Jūrmalas skolām. Diskusijā nepiedalījās pārsvarā mazās skolas, kurās arī, visticamāk nav pilna slodze. Pagājušajā gadā sešās skolu bibliotēkās bija pilna slodze un piecās pusslodze vai mazāka slodze. Trīs skolās bija 0,25 slodze, šogad tik maza likme ir tikai vienā skolā (skat.4.8.att.). Būtiski, ka tā ir Vakara vidusskola. Šāda situācija ir grūti izprotama un satraucoša. Tas nozīmē, ka bibliotēka nevar pilnvērtīgi pildīt savas funkcijas, un minimāli ir pieejama lietotājiem. Skolās slodzes ir mainījušās – kādā samazināta, kādā palielināta, bet šajā ziņā būtisku izmaiņu nav.

4.7.tab.Kopējā bibliotekārā slodze skolā

Slodze	Slodze pa skolu tipiem 2011.gadā			Slodze 2011.gadā (kopā)	Slodze 2010.gadā
	Sākumskola	Pamatskola	Vidusskola		
Pilna slodze		2	2	4	6
Divas pilnas slodzes			1 (dārzkopības vsk.)	1	0
0.8	1			1	1
0.75				0	1
0.5		1	3	4	2
0.4	1			1	0
0.25			1	1	3

Salīdzinot ar 2010.gadu, skolu bibliotēkas lietotājiem ir atvērtas lielāku stundu skaitu nedēļā. Pagājušajā gadā divas bibliotēkas bija atvērtas tikai sešas līdz septiņas stundas nedēļā. Šobrīd vismazākais stundu skaits, kad skolas bibliotēka ir atvērta lasītājiem, ir desmit stundas nedēļā. 2010.gadā sešas bibliotēkas lietotājiem bija pieejamas no 35 līdz 37 stundām nedēļā, kas bija vislielākais norādītais stundu skaits (skat. 4.9.att.). 2011.gadā no 32 līdz 40 stundām nedēļā lasītājiem pieejamas astoņas skolu bibliotēkas (skat.4.8.tab.). Tātad, bibliotēku pieejamība skolēniem ir nedaudz uzlabojusies, kas gan nevienmēr atrisināta ar taisnīgām metodēm, piemēram, vienā vidusskolā bibliotēkai slodze ir samazināta, bet pēc direktora lūguma, darba laiks palicis iepriekšējais (skat.8.pielikumu). Šī bibliotēka ir samierinājusies un apradusi ar esošo ekonomisko situāciju, un, iespējams, baidās zaudēt darbu.

4.8.tab. **Bibliotēkas darba laiks** (cik stundas nedēļā atvērta lietotājiem)

Stundu skaits nedēļā	Darba laiks pa skolu tipiem 2011.gadā			Darba laiks 2011.gadā (kopā)	Darba laiks 2010.gadā
	Sākumskola	Pamatskola	Vidusskola		
6-7				0	2
10			1	1	2
13-15				0	2
16	1			1	
20		1	1	2	2
30-32	1			1	3
35		1	1	2	1
40		1	4	5	1

Katrai skolas bibliotēkai anonimitātes nodrošināšanai ir piešķirts nosacīts apzīmējums – numurs (no 1 – 12).

1.jautājumu bloks - Skolas bibliotēkas sniegtie pakalpojumi

Fokusgrupas diskusijas pirmā bloka jautājumi ir par skolas bibliotēkas sniegtajiem pakalpojumiem, vai tie pēdējā gada laikā ir mainījušies, un ja ir, tad kādi tam iemesli. Pamatpakalpojumi visās skolās ir līdzīgi – lasītāju apkalpošana, mācību grāmatu izsniegšana, uzziņu un informatīvais darbs, lasīšanas veicināšana. Katrā bibliotēkā tomēr ir savas atšķirības un nianses pakalpojumu sniegšanā. 58% respondentu, tātad lielākā daļa, norāda, ka pēdējā gada laikā

sniegtie pakalpojumi pamatā nav mainījušies, 25% saka, ka bibliotēkas sniegtie pakalpojumi samazinājušies, bet divās skolās (16%) sniegto pakalpojumu apjoms pat palielinājies.

Diskusijā piedalījās divu sākumskolu bibliotekāres. Abās skolās situācija ir līdzīga: slodzes samazinātas, līdz ar to pakalpojumu apjoms mazinājies. Vienā sākumskolā bibliotekārās stundas notiek daudz retāk, bērniem ir mazāk iespēju apmeklēt bibliotēku. Otrās sākumskolas bibliotekāre saka, ka darba slodze ir samazināta uz 0,4, un vairs netiek rīkoti lasīšanas semināri, nenotiek bibliotekārās stundas, skolēni nepiedalās republikas mēroga konkursos.

Pamatskolas bibliotekāre nr.10 saka, ka pirms gada slodze ir samazināta, bet sniegto pakalpojumu jomā nekas īpaši nav mainījies. Respondente pamatā strādā par latviešu valodas un literatūras skolotāju, tāpēc rīkoti literārie pasākumi, lasīšanas veicināšanas darbs ir palicis iepriekšējā līmenī. Vēl nākusi klāt sadarbība ar Alternatīvo skolu kopēja pasākuma par latviešu folkloru veidošanā. Bibliotekāres vadībā tiek izdota skolas avīze. Tomēr viņa norāda, ka bibliotekārā slodze varētu būt lielāka. Līdzīga situācija ir arī divās vidusskolās: slodze un darba laiks samazināti, bet pakalpojumi būtiski nav mainījušies, jo bibliotekāres strādā par skolotājām. Interesanta situācija ir citā vidusskolā. Bibliotekāre saka, ka slodze un alga ir samazināta, bet darba laiks palicis iepriekšējais, jo direktors tā lūdzis. Savukārt vidusskolas bibliotekāre nr.1 strādā tikai uz 0,5 slodzi – 3 dienas nedēļā. Grāmatu krājums ir novecojis, jaunas mācību grāmatas var iepirkt ļoti maz, par daiļliteratūru nemaz nerunājot. Šobrīd notiek intensīva grāmatu norakstīšana. Rodas jautājums, pa kuru laiku šādā situācijā bibliotekāre var strādāt ar lasītājiem?

Divās vidusskolās sniegto pakalpojumu klāsts pat palielinājies. Vienā no tām iepriekšējā gadā ieviests jauns pakalpojums – bibliotekārās stundas. Otrā vidusskolā strādā divas bibliotekāres uz pilnu slodzi. Tiek veikts liels uzziņu darbs, jo skola ir ar profesionālu novirzienu, un bibliotēkā pārsvarā ir speciālā literatūra, ko audzēkņi regulāri izmanto. Bibliotekāres rīkojušas erudīcijas konkursu visai skolai, bibliotekārās stundas, notiek sadarbība ar Aspazijas muzeju. Šī ir vienīgā skola, kurā bibliotēkas sniegto pakalpojumu apjoms ir ievērojami palielinājies. Bibliotēkai tiek piešķirti Eiropas fonda līdzekļi grāmatu iegādei, un pamatā finansējums ir tikai no valsts budžeta līdzekļiem. Tātad situācija krasi atšķirīga no citām skolām.

Pamatskolas bibliotekāre nr.3 apgalvo, ka nekas būtiski sniegto pakalpojumu jomā nav mainījies, kaut arī iepriekšējā gadā strādāja divas bibliotekāres, šobrīd ir tikai viena uz pilnu slodzi. Pamatskolas bibliotekāre nr.2 daudz palīdz skolotājiem tālmācības jomā. Viņa uzsver, ka pēdējo gadu laikā ir krasi samazinājies grāmatu iepirkums un tāpēc trūkst grāmatu, ko piedāvāt bērniem lasīšanai. Bibliotekāre domā, ka jaunu grāmatu trūkums un straujā interneta attīstība veicina bibliotēkas kā iestādes novecošanos.

2.jautājumu bloks - Informācijas sistēma „Skolu Alise”

Skolu bibliotēku darbā aktuāls jautājums pēdējo divu gadu laikā ir automatizētās sistēmas ieviešana, kuras pirmais posms ir elektroniskā kataloga izveide.

2010.gadā darbu ar informācijas sistēmu Skolu Alise uzsāka divas skolu bibliotēkas, piecu skolu bibliotekāres plāno šo darbu sākt tuvākajā laikā. Trīs vidusskolu bibliotekārēm nav konkrētu domu un viedokļa.– attiekmē pret šo jautājumu vērojama pasivitāte. Bibliotekārēm nav īstas izpratnes un skaidrības par sistēmas ieviešanas finansiālo pusi. Tas skaidrojams ar pašu bibliotekāru neieinteresētību šo jautājumu noskaidrot.

Atšķirīgi ir arī skolas bibliotekāru viedokļi par IS Skolu Alise ieviešanas lietderību. Pamatskolas bibliotekāre nr.2 sistēmā LIIS bija izveidojusi plašu priekšmetu rādītāju un meklēšanu pēc atslēgvārdiem, atbilstošu tieši skolas specifikai, un izsaka nožēlu, ka sistēma vairs nedarbojas un lielais darbs bijis veltīgs. Viņa ir skeptiski noskaņota saistībā ar sistēmas Skolu Alises ieviešanu, jo uzskata, ka šī sistēma nesekmēs konkrēti šīs skolas bibliotēkas darbības uzlabošanu. Bibliotekāre baidās, ka IS Skolu Alisi var sagaidīt tāds pats liktenis kā LIIS sistēmu. Labprāt vēlētos ieviest kādu programmu, domātu mazas skolas bibliotēkai. Ir skaidrs, ka bibliotekāre neizprot vienotās bibliotēku sistēmas būtību un priekšrocības. (Autores piezīme – taču šī skola šobrīd jau ir uzsākusi darbu ar IS Skolu Alise). Tātad elektroniskais katalogs darbojas trīs skolu bibliotēkās.

Vidusskolas ar profesionālu novirzienu vadība jau ir parakstījusi nodomu protokolu ar Jūrmalas Centrālo bibliotēku par sistēmas Skolu Alise ieviešanu, bet šobrīd domā, ka ar Skolu Alisi nestrādās. Skola nav pakļauta pašvaldībai un par sistēmas uzturēšanu būs jāmaksā pašiem, un to viņi nevar atļauties. Skolas datorspeciālisti mēģina ieviest paši savu informācijas sistēmu tikai šai konkrētajai bibliotēkai.

Visas bibliotekāres ir noklausījušās 40 stundu kursu „Bibliotēku informācijas sistēmas Skolu Alise izmantošana skolas bibliotēkas automatizācijā” un gribētu darbu ar sistēmu uzsākt tuvākajā laikā, bet dažādu iemeslu dēļ tas tiek atlikts. Galvenie iemesli ir mazā bibliotekārā slodze, laika trūkums, nepietiekams finansējums.

Sākumskolas bibliotekāre nr. 9 saka: *„Pirmkārt, kamēr nebūs pilna slodze, nekāda Alise nebūs, otrām kārtām, kamēr nebūs kaut kādi līdzekļi iedalīti centralizēti, lai skolas var dot, jo skolas neko negrabinās speciāli priekš bibliotēkām, tas ir skaidrs, un ja gribam kaut ko sākt, jāpanāk, lai Dome dod visām skolām kaut kādu naudiņu, lai viņas var uzsākt šo procesu, lai būtu tehniskais aprīkojums. Kamēr tā nav, nekāds darbs nebūs”.*

Vidusskolu bibliotekārēm nr.5 un nr.12 galvenais kavēklis sistēmas ieviešanai ir laika trūkums: kamēr skolā notiek mācību process, nevar šim darbam koncentrēties, jo visu laiku nāk lasītāji. Plāno sistēmas ieviešanu uzsākt vasarā.

Lielai daļai skolu bibliotēku šobrīd īsti nefunkcionē nekāds katalogs. Kartīšu katalogi vairs netiek papildināti un elektroniskais katalogs vēl nav ieviests. Vienā vidusskolā kartīšu katalogs vispār atrodas citā korpusā, nekā bibliotēka, jo mainot telpas, tas netika paņemts līdzi. Bibliotekāre nr. 1 apgalvo, ka katalogs viņai esot galvā. Fonds ir stipri novecojis, tāpēc pašlaik notiek norakstīšanas darbs, tikai pēc tam sāks domāt par elektroniskās sistēmas ieviešanu.

Atšķirībā no pagājušā gada, situācija ir mainījusies uz labo pusi. Ja 2010.gada sākumā neviena skola darbu ar sistēmu Skolu Alise vēl nebija uzsākusi un 53,9 % respondenti nezināja, kad to sāks (skat.4.11.att.), tad šobrīd trīs skolas ar sistēmu jau strādā un piecas tuvākajā laikā gatavojas to darīt.

3.jautājumu bloks - Vadības un administrācijas atbalsts

Lai skolas bibliotēka varētu pilnvērtīgi funkcionēt, viens no faktoriem ir skolas vadības atbalsts un sapratne par bibliotēkas lomu skolas dzīvē. Respondentu domas par vadības un administrācijas atbalstu ir visai pozitīvas.

Sākumskolas bibliotekāre nr.11 uzskata, ka viņai ļoti paveicies ar skolas vadību, jo direktore izprot, cik svarīga loma bibliotēkai ir mācību procesā un skolas dzīvē vispār. Skolā darbojas vecāku atbalsta fonds, no kura līdzekļiem tiek pirkti daiļliteratūra, apmaksātas tikšanās ar rakstniekiem, ekskursijas projekta „Bērnu žūrija” dalībniekiem. Arī pamatskolas bibliotekāre nr.10 saņem vadības atbalstu – vairāk gan emocionālu. Vienīgais, kas viņu uztrauc – katra mācību gada sākumā neziņa par piešķirto bibliotekāro slodzi, un direktors arī to nevar pateikt. Līdzīgi domā arī vidusskolas bibliotekāre.nr.7. Sākumskolas bibliotekāre nr.9 saņem vadības morālu atbalstu, nekad netiek liegta iespēja apmeklēt seminārus vai konferences, kas notiek darba laikā. Vidusskolas bibliotekāri nr.8 satrauc samazinātā slodze, tas, ka nav naudas jaunu grāmatu iegādei. Vadības atbalsts tomēr tiek saņemts. Vidusskolas bibliotekāre nr.6: „*Nu atbalsts – vairāk jā, nekā nē. Neko citu nevaru pateikt*”.

Jūrmalas ģimnāzijas bibliotekāre domā, ka vadība īsti neizprot bibliotekāra darba specifiku, ka vienam cilvēkam bibliotēkā ir jāizdara tik daudzas lietas. Tomēr uzskata, ka vadības atbalstu saņem.

Vidusskolas bibliotekāre nr.12 ir pateicīga direktorei, ka netika samazināta slodze, jo direktore saprot, ka skola bez bibliotēkas nevar pastāvēt. Līdzīgās domās un pateicīgas direktorei ir arī pamatskolas bibliotekāre.nr.3 un vidusskolas bibliotekāres nr.1 un 4. Arī pamatskolas

bibliotekāre nr.2 labi saprotas ar skolas vadību. Var secināt, ka valda savstarpēja uzticēšanās un bibliotekāre skolas bibliotēkas darbību veido pēc pašas ieskatiem.

Pateicoties skolu vadības atbalstam, bibliotekāres nekrīt pesimismā, laikā, kad skolu bibliotēkām iet grūti, ir samazinātas slodzes un darba alga. Lielākā daļa bibliotekāru tiešām saņem šo atbalstu, kas pamatā izpaužas emocionāli, un tas nav mazsvarīgi. Bet 2010.gada anketēšanā tik pozitīvas atbildes nebija. 53,8% respondenti norādīja, ka saņem daļēju atbalstu, 7,7% - ka nesaņem vispār, un tikai 38,5% respondenti atzina, ka saņem pilnīgu vadības atbalstu un sapratni (skat.4.12.att.). Pamatā nevajadzētu to skaidrot ar skolu vadības attieksmes maiņu, bet to, ka anketēšanā ir vieglāk brīvi paust savu viedokli.

4.jautājumu bloks - Informācijpratība

Šajā intervijas jautājumu blokā respondenti pauž savu viedokli par to, vai bibliotēkām ir jāpalīdz attīstīt informācijpratību skolēniem un skolotājiem, vai notiek sadarbība ar skolotājiem šajā jomā.

Visi respondenti uzskata, ka bibliotēkām ir jāpalīdz skolēniem informācijpratības apguvē un jāsadarbojas ar skolotājiem šajā jomā. Daļa to arī dara, bet lielākā bibliotekāru daļa nē. Galvenie iemesli tam ir sliktais bibliotēku aprīkojums ar datoriem, arī mazās slodzes, laika trūkums. Ne mazāk svarīgs faktors ir pašu bibliotekāru zināšanu trūkums. Intervijā neviens skaļi nepateica, ka viņam trūkst zināšanas, bet sniegtās atbildes vedina tā domāt (skat.8.pielikumu). Arī 2010.gada anketēšanas rezultāti uzrāda, ka apmācību informācijpratībā kā labu vērtē tikai 15,4%, bet kā sliktu 38,5% respondentu (skat.7.pielikumu). Realitātē ar informācijpratības apguves nodrošināšanu ir daudz problēmu, un bibliotēkās situācija ir dažāda.

Tehniskais nodrošinājums.

Vislielākā problēma ir tehniskais nodrošinājums. Nevienā bibliotēkā nav vairāk par vienu datoru lietotājiem. Daudzās bibliotēkās ir tikai darba dators bibliotēkām, kuru lietotāji nevar izmantot, vai tas tiek atļauts tikai ārkārtas situācijās. Sākumskolā, kurā strādā bibliotekāre nr.11, bibliotēkā ir viens dators lietotājiem. To katru dienu informācijas meklēšanai izmanto gan skolēni, gan skolotāji. Līdzīga situācija ir vēl trīs skolu bibliotēkās. Vidusskolas bibliotekāre nr.12 saka, ka viņu skolā ir tālredzīga direktore, kura nopirkusi bibliotēkai trīs datorgaldus un cer, ka būs nauda arī datoru iegādei. Šobrīd bibliotēkā nav neviena datora lietotājiem. Vidusskolās skolēni pārsvarā informācijas meklēšanai izmanto datorklasēs, un skolotāji klases datorus, bet datorprasmes un informācijpratību māca datorspeciālists. Visinteresantākā situācija šobrīd ir vidusskolā, kurā strādā bibliotekāre nr.1 - sakarā ar bibliotēkas pārvietošanu uz citām telpām, jau ilgstoši nav pieslēgts internets. Bibliotekārei būtu zināšanas, lai varētu palīdzēt informācijpratības apgūšanā, bet nav iespējas to darīt.

Palīdzība skolēniem.

Ne visās skolu bibliotēkās skolēniem tiek sniegta palīdzība informācijpratības apguvē. Sākumskolas bibliotekāres nr.9 viedoklis: „*Un, ja kādam ir problēmas, parasti es iedodu adreses, un lai viņi iet uz datorklasi un meklē. Skolā ir katrā klasē arī dators, un skolotājiem iedodu adreses un, kā saka, lai iet un meklē un tiek paši galā. Man slodze ir 0,4 un es nevaru katram sēdēt klāt*”. Arī vidusskolas bibliotekāre nr.8 ar informācijpratības apmācību nenodarbojas, lai gan norāda, ka vajadzētu to darīt. Skolā katrs pats meklē informāciju. Līdzīga situācija ir vēl

vairākās skolās. Vidusskolas bibliotekāre nr.5 saka, ka palīdzību sniegt vajadzētu, tomēr rodas iespaids, ka pašai bibliotekārei informācijpratības jomā trūkst zināšanu.

Sākumskolas bibliotekāre nr.11. savu iespēju robežās (ir viens dators lietotājiem) palīdz skolēniem pareizi meklēt informāciju, pēc tam to noformēt. Viņa uzskata, ka lielākajai daļai 5.,6.klašu skolēnu šīs prasmes ir stipri viduvējas, vai pat sliktas. Bibliotekārajās stundās šo klašu skolēni iepazīstināti ar Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas krājumiem un citiem elektroniskajiem resursiem. Mazāko klašu skolēniem bibliotekārajās stundās tiek mācīts meklēt informāciju enciklopēdijās un citos uzzīņu avotos. Arī vidusskolas bibliotekāre nr.6 uzskata, ka ne visu informāciju un apmācību tās meklēšanā skolēniem var dot skolotāji. Kaut arī bibliotēkā ir viens dators, bibliotekāre cenšas palīdzēt. Pamatskolā, kurā strādā bibliotekāre nr.3, šīs prasmes pamatā tiek apgūtas informātikas skolotāja vadībā, tomēr bibliotekāre uzskata, ka arī viņai vajadzētu palīdzēt skolēniem. Bibliotekāre ir noorganizējusi pasākumu, kurā Nacionālās bibliotēkas darbinieks iepazīstināja skolēnus ar iespējām, ko dod digitālā bibliotēka. Pamatskolā bibliotekāre nr.2 ir kā glābiņš skolotājiem un skolēniem, kad informāciju vajag sameklēt ļoti ātri, un nododamā darba termiņš tūlīt beigsies.

Sadarbība ar skolotājiem.

Lielākā daļa skolu bibliotekāri apgalvo, ka sadarbojas ar skolotājiem informācijpratības apguves jomā, tomēr šīs sadarbības formas vajadzētu pilnveidot. Vidusskolas bibliotekāre nr.7 palīdz skolotājiem apgūt tālmācības programmu un arī skolēniem sniedz palīdzību informācijpratības apgūšanā. Sākumskolas bibliotekāre nr.11 domā, ka vispirms pašiem skolotājiem informācijpratības iemaņas ir jāpilnveido un skolotāju un bibliotekāres sadarbību vajadzētu paplašināt.

5.jautājumu bloks - Priekšlikumi darba uzlabošanai

Diskusijas laikā bibliotekāres izvirzīja šādus priekšlikumus darba uzlabošanai:

- Jūrmalas pilsētas pašvaldībai rast iespēju piešķirt lielāku finansējumu grāmatu krājuma uzlabošanai.

Bibliotekāru diskusijā izskanēja informācija, ka, salīdzinot ar citu pašvaldību, piemēram. Olaines un Tukuma, piešķirto finansējumu grāmatu iegādei, Jūrmalas pašvaldība uz vienu skolēnu šajā gadā piešķirusi Ls 1,00. Sākumskolas bibliotekāre nr.11: „*Tas ir smieklīgi. Jo lielākā daļa tāpat aizies mācību grāmatām, kas tad paliek? Varbūt vajag sacerēt pašvaldībai kādu vēstījumu par to, ka bērni lasa vēl joprojām, un ka bērniem nav ko lasīt?*” Arī pamatskolas bibliotekāre nr.3 un vidusskolas bibliotekāre nr.12 piekrīt, ka, pirmkārt, vajag jaunas grāmatas un žurnālus, lai bērni gribētu nākt uz bibliotēku un lasīt. Pietrūkst ieteicamā literatūra. Un bērniem

pēc stundām nav laika iet uz publisko bibliotēku to meklēt, jo sākas ārpusstundu nodarbības. Moderatore – Dubultu Bērnu bibliotēkas vadītāja saka, ka arī viņu bibliotēkā pietrūkst grāmatu, īpaši ieteicamās literatūras.

Jeļena Hļebņikova bakalaura darbā „Skolas bibliotēkas loma lasīšanas motivācijas veidošanas procesā” norāda, ka skola ir vieta, kur notiek vislielākā informācijas apmaiņa. Skolas bibliotēkā var strādāt universālā informācijas vidē. Hļebņikova uzsver bibliotekāra lomu informācijas gūšanas procesā un kultūrizglītojošā darbā. Autore uzsver, ka skolēnu motivēšana lasīt ir bibliotekāra uzdevums (15). Tā tam būtu jābūt, bet par kādu lasīšanas motivāciju var būt runa, ja skolu bibliotēkās jaunas daiļliteratūras grāmatas jau gadu praktiski netiek pirktas.

- Uzrakstīt vēstuli Jūrmalas pilsētas Domei.

Tiek nolemts, ka sākumskolas bibliotekāre nr.11 uzrakstīs vēstuli Jūrmalas pilsētas Domei, kurā būs norādīti konkrēti fakti par šī brīža situāciju skolu bibliotēkās, un visas skolu bibliotekāres to parakstīs.

Galvenie uzdošamie jautājumi:

- kas finansēs sistēmas „Skolu Alise” uzturēšanu pēc projekta noslēguma,
- vai skolu bibliotēka var normāli funkcionēt, ja bibliotekārs strādā uz 0,5 slodzi vai mazāk,
- kā motivēt bērnus lasīt, ja nav grāmatu, ko viņiem piedāvāt.

Secinājumi

Pētījuma rezultāti sniedz priekšstatu gan par skolēnu viedokļiem par Jūrmalas skolu bibliotēku, gan par bibliotekāru viedokļiem par skolu bibliotēku situāciju.

Lielākā daļa aptaujāto skolēnu (78%) apmeklē skolas bibliotēku un izmanto to. No iegūtajiem rezultātiem var secināt, ka visvairāk un biežāk bibliotēku apmeklē 5.,6. un 10.klases skolēni. Tomēr lielākā respondentu daļa bibliotēkas pakalpojumus izmanto retāk kā vienu reizi mēnesī. Vidusskolēnu galvenais mērķis ir meklēt mācību materiālus un informāciju, kas palīdz mācību procesā. Savukārt, sākumskolas bērni visbiežāk uz bibliotēku dodas, lai izvēlētos literatūru lasīšanai.

Skolas bibliotēkās vajadzētu uzlabot grāmatu krājuma kvalitāti, jo lielāko respondentu daļu bibliotēkā pieejamo grāmatu klāsts apmierina daļēji vai neapmierina vispār. Ar bibliotekāra sniegto palīdzību lielākais vairums respondentu ir apmierināti, kas ir iepriecinošs rādītājs. Skolēnu anketēšana pierāda, ka skolā bibliotēka ir nepieciešama, tā domā 91,5% respondenti, arī tie, kas skolas bibliotēku apmeklē reti vai neapmeklē vispār.

Skolu bibliotekāru aptaujas rezultāti parāda situāciju Jūrmalas pilsētas skolu bibliotēkās 2010.gadā. Fokusgrupas diskusijas rezultāti ļauj izdarīt secinājumu, kā situācija gada laikā ir mainījusies.

2010.gadā 92.3% skolu lielākā vai mazākā mērā samazinājušās bibliotekāru darba slodzes, kas ietekmē bibliotēkas darba laiku. Ir skolas (15.4%), kur bibliotēka dienā atvērta nedaudz vairāk par stundu, bet skolēni skolā mācās vidēji 6 – 8 stundas. Vai šādā situācijā var būt runa par bibliotēkas pieejamību lietotājiem? Fakts, ka izglītības iestādes izglītojamo skaits ir salīdzinoši neliels, nenozīmē, ka viņiem bibliotēkas pieejamība un sniegtie pakalpojumi ir mazāk vajadzīgi. Laika posmā, kas mazāks par divām stundām, lietotājs var tikai apmainīt grāmatas. Vienā izglītības iestādē bibliotekāra likme vispār tika likvidēta. Salīdzinot 2010.gada anketēšanas rezultātus un fokusgrupas diskusijā gūtos rezultātus, var secināt, ka gada laikā būtiskas izmaiņas bibliotekāro slodžu un darba laika jomā nav notikušas. Vislielākās izmaiņas notika laikā, kad sākās ekonomiskā krīze un izmaiņas skolu finansēšanā.

2010.gadā krīze jūtami ir ietekmējusi bibliotēku darbu un sniegto pakalpojumu kvalitāti. Sniegto pakalpojumu apjoms un efektivitāte samazinājās 69,3% skolu bibliotēku. Arī no fokusgrupas intervijas rezultātiem var secināt, ka bibliotēkas sniegto pakalpojumu jomā pusē skolu bibliotēku sniegto pakalpojumu apjoms un kvalitāte ir samazinājusies. Pamatā tam ir slodzes samazināšana, tātad arī bibliotēkas darba laika saīsināšana. Bibliotekārēm vairs nav iespējas rīkot bibliotekārās stundas, lasīšanas seminārus, skolēni nepiedalās republikas mēroga konkursos. Pamatā situācija ir pasliktinājusies sākumskolās, pamatskolās un vienā vidusskolā. Kopš darbojas skolu finansēšanas modelis „Nauda seko skolēnam”, mazās skolas vairs nevar atļauties pilnu bibliotekāro slodzi. Sešu skolu bibliotekāres norāda, ka sniegto pakalpojumu jomā būtiskas izmaiņas nav notikušas. Divās vidusskolās pat nākuši klāt jauni pakalpojumi. Pat gadījumos, kad slodze ir samazināta, pakalpojumu apjoms nav mainījies. To var skaidrot ar faktu, ka šajās skolās bibliotekāres pamatdarbā strādā par skolotājām. Visticamāk, sniegto pakalpojumu klāsts arī pirms tam ir bijis neliels, un tāpēc nekas nav mainījies.

Samazinoties valsts un pašvaldību finansējumam, tiek apdraudēta grāmatu krājuma kvalitāte, zūd iespēja iegādāties jaunākās daiļliteratūras, uzziņu un arī mācību grāmatas. Valsts dotāciju piešķirtie līdzekļi paredzēti mācību grāmatu iegādei. Zinot, ka mācību grāmatas cena vidēji ir Ls 4,00, var secināt, ka ir iespējams nopirkt vienu jaunu mācību grāmatu uz pieciem skolēniem. Tas ietekmē arī sniegto pakalpojumu apjomu un izglītības kvalitāti. Lielākā daļa respondenti anketēšanā norādījuši, ka nodrošinājums ar mācību grāmatām 2010.gadā ir labs un apmierinošs, bet tas ir pateicoties iepriekšējam finansējumam, jo jaunas mācību grāmatas nākošajam mācību gadam tiks pirktas vasarā no šogad piešķirtajiem līdzekļiem – Ls 0,69 uz

vienu izglītojamo. Ne visas skolas, kuras to vēlējās, 2009. un 2010.gadā varēja piedalīties lasīšanas veicināšanas programmā „Bēmu žūrija”, jo lielākā grāmatu kolekcijas daļa bija jāpērk pašiem. Iepriekšējos gados visu grāmatu kolekciju nodrošināja VKKF.

Anketēšanas rezultāti rāda, ka informācijpratības apmācība daudzās skolās netiek īstenota. Apmācību informācijpratībā kā labu vērtēja tikai 15,4%, bet kā sliktu 38,5% respondentu. Lielākā daļa skolu bibliotekāru uzskata, ka bibliotekāram ir jāpalīdz gan skolēniem, gan skolotājiem informācijpratības jomā, tomēr daudzās skolās to dara tikai informātikas skolotāji. Realitātē ar informācijpratības apguves nodrošināšanu ir daudz problēmu, un bibliotēkās situācija ir dažāda.

Situācija ar informācijas sistēmas Skolu Alise ieviešanu 2010.gadā bija īpaši neskaidra. Jūrmalas pilsētas Centrālā bibliotēka bija gatava sadarboties ar skolu bibliotekāriem, bet tā ir katras skolas direktora atbildība un risks, jo nav noteikta kārtība, kādā notiks informācijas sistēmas uzturēšanas finansēšana, kad būs beidzies bezmaksas izmantošanas termiņš. Vairākām skolu bibliotēkām nav skaidras vīzijas par turpmāko pastāvēšanu, jo skolu optimizācijas un reorganizācijas procesā lēmumu pieņemšana ir atkarīga no pilsētas pašvaldības plāniem. Šie plāni vēl joprojām nav skaidri.

Intervija parāda, ka daļai skolu bibliotekāru nav īstas izpratnes par sistēmas Skolu Alise nepieciešamību skolā. To varētu skaidrot ar faktu, ka lielākajā daļā skolu bibliotēku strādā bibliotekāri ar pedagoģisko, nevis bibliotekāro izglītību un pamatdarbā ir skolotāji. Bibliotekārus satrauc jautājums, vai sistēmu Skolu Alise nepiemeklēs tāds pats liktenis kā sistēmu LIIS. Daudzās skolu bibliotēkās šobrīd vairs nefunkcionē kartīšu katalogs un elektroniskais katalogs vēl netiek ieviests.

Var secināt, ka gandrīz visas bibliotekāres saņem morālu skolas vadības atbalstu un sapratni. Vairākas ir pateicīgas saviem direktoriem par to, ka laikā, kad tika samazinātas bibliotekārās slodzes, viņi ar izpratni izturējās pret šo jautājumu un saprata – skolas bez bibliotēkas nevar pilnvērtīgi funkcionēt.

Fokusgrupas intervijas noslēgumā skolu bibliotekāres pieņem lēmumu rakstī vēstuli Jūrmalas pilsētas domei ar lūgumu sniegt atbildi uz izvirzītajiem problēmjautājumiem.

SECINĀJUMI

Skolas bibliotēka ir izglītības procesa sastāvdaļa, kuras misija ir piedāvāt mācībām nepieciešamos pakalpojumus. Kā norādīts UNESCO/IFLA "Skolu bibliotēku manifestā" (16), svarīgākie skolas bibliotēkas uzdevumi ir palīdzēt skolas izglītības mērķu īstenošanā, veicināt paradumu un prieku lasīt un mācīties, piedāvāt iespēju izmantot informāciju zināšanu apgūvē.

Lai skolas bibliotēkas darbība būtu veiksmīga, svarīgākie faktori ir finansējums, bibliotēkas resursi, darbinieki, darba organizācija, telpas, skolas vadības atbalsts, darba laiks. Savukārt, lai visus iepriekš minētos faktoros varētu pilnvērtīgi nodrošināt, valstī ir nepieciešama atbilstoša un nepārprotama likumdošana, kas to reglamentē. Ilgus gadus neviena ministrija nebija uzņēmusies tiešu atbildību par skolu bibliotēkām. Ar Grozījumiem Izglītības likumā (14), kas stājās spēkā 26.03.2010., beidzot ir noteikts, ka Izglītības un zinātnes ministrija pārzina bibliotekāro un informācijas pakalpojumu sniegšanu izglītības iestādēs, noteikta pašvaldību atbildība. Tas ir pozitīvi, tomēr šobrīd skolu bibliotēku situācija ir nekonkrēta. Finansēšanas modelis „Nauda seko skolēnam” rada situāciju, ka izglītības iestādēs ar nelielu vai vidēju izglītojamo skaitu, iestādes vadītājam ir problemātiski iedalīt finansējumu skolas bibliotekāra darba likmei, jo mērķdotācijas apjoms šim mērķim ir stipri ierobežots.

Arī tādās lielvalstīs kā Krievija un ASV ir jūtama ekonomiskās krīzes ietekme uz skolu bibliotēku darbību. Krievijas skolu bibliotēkas šobrīd atrodas sistēmas krīzē – trūkst profesionāli kadri, bibliotēku krājumi strauji noveco un netiek atjaunoti. Situācija Krievijas skolās var kļūt nekontrolējama un process neatgriezenisks. ASV situācija nav tik dramatiska - pamatā darbinieku alga palikusi nemainīga, slodzes netiek samazinātas, skolu bibliotēku tehniskais aprīkojums ir procentuāli augsts, bet finansējums fonda komplektēšanai samazinājies. Dažādos ASV štatos situācija skolu bibliotēkās ir visai atšķirīga: ir skolas, kurās darbojas spēcīgas skolu bibliotēku programmas, strādā valsts licencēti skolu bibliotekāri, bet īpaši sākumskolās ir problēmas ar kvalificētiem bibliotēku darbiniekiem un finansējumu grāmatu krājuma atjaunošanai. Summa, ko skolas tērē grāmatu un citu mācību materiālu iegādei, arī ASV ir samērā niecīga.

Jūrmalas skolu bibliotēkās situācija šobrīd ir nestabila. Vairākas skaitliski nelielas skolas ir neziņā par turpmāko pastāvēšanu, jo turpinās skolu optimizācija. Viena sākumskolas bibliotēka 2009.gadā jau ir likvidēta, otrā šobrīd nav bibliotekāra amata likmes. 2010.gadā 92,3% skolu lielākā vai mazākā mērā samazinājušās bibliotekāru darba slodzes, kas ietekmē bibliotēkas darba laiku. Sniegto pakalpojumu apjoms un efektivitāte samazinājusies 69,3% skolu bibliotēku. Skolās ar līdzīgu izglītojamo skaitu likmju apjoms ir dažāds, jo izglītības iestāžu vadītāju skatījums šajā

jomā ir atšķirīgs. Neatkarīgi no izglītojamo skaita skolā, bibliotēkas veicamie uzdevumi un pakalpojumi principiāli nemainās. Tāpēc arī lielākā daļa respondenti atzīmējuši, ka 2009./2010. mācību gada laikā sniedzamo pakalpojumu apjoms un efektivitāte ir mazinājusies. Fokusgrupas diskusijas analīze rāda, ka gada laikā būtiskas izmaiņas sniegto pakalpojumu, bibliotekāro slodžu un darba laika jomā nav notikušas. 58% respondentu, tātad lielākā daļa, norāda, ka pēdējā gada laikā sniegtie pakalpojumi pamatā nav mainījušies, 25% saka, ka bibliotēkas sniegtie pakalpojumi samazinājušies, bet divās skolās (16%) sniegto pakalpojumu apjoms pat palielinājies. No tā var secināt, ka sniegto pakalpojumu jomā situācija nepasliktinās, paliek tāda pati kā pirms gada, vai pat nedaudz uzlabojas atsevišķās skolās. Tomēr jāsaprot, ja skolas bibliotēkas igstoši nesaņems finansējumu jaunu grāmatu iegādei, pilnvērtīga darbība nav iespējama.

Skolu bibliotēkās pieejamie resursi ir stipri ierobežoti. Nevienā Jūrmalas skolas bibliotēkā nav vairāk par vienu datoru lietotājiem, daudzās nav neviena. Arī šī iemesla dēļ ir apgrūtināta bibliotekāru palīdzība skolēniem informācijpratības apgūvē. 2010.gada anketēšanas rezultāti rāda, ka apmācību informācijpratībā kā sliktu vērtē 38,5% respondentu, bet nodrošinājumu ar elektroniskajām un audiovizuālajām iekārtām kā sliktu vērtē 53,8% respondentu. Telpu piemērotība arī ir būtisks faktors, anketēšanā kā labu to atzinuši 30,8% respondenti, kā sliktu – 15,4%. No visiem bibliotēkas darbību ietekmējošajiem faktoriem vislabāk vērtētais faktors ir skolas administrācijas un vadības atbalsts. Fokusgrupas diskusijā neviena no bibliotekārēm nenorādīja, ka vadības atbalstu nesaņem.

Skolēnu anketēšanā gūtie rezultāti rāda, ka lielākā daļa aptaujāto respondentu (78%) apmeklē skolas bibliotēku un izmanto to. Tomēr lielākā respondentu daļa (43,3%) bibliotēkas pakalpojumus izmanto retāk kā vienu reizi mēnesī. Lielāko respondentu daļu bibliotēkā pieejamo grāmatu klāsts apmierina daļēji vai neapmierina vispār. Tas kārtējo reizi pierāda, ka bibliotēkās grāmatu krājums ir jāatjauno. Ar bibliotekāra sniegto palīdzību lielākais vairums respondentu ir apmierināti, kas ir iepriecinošs rādītājs. Skolēnu anketēšana pierāda, ka skolā bibliotēka ir nepieciešama, tā domā 91,5% respondenti, arī tie, kas skolas bibliotēku apmeklē reti vai neapmeklē vispār.

Pie pašreizējā finansējuma apjoma grāmatu krājuma komplektēšana praktiski ir apstājusies. Valsts piešķirtā dotācija mācību grāmatu iegādei ir nepietiekama grāmatu pilna komplekta nodrošināšanai visai klasei. Ja netiks iepirkta jauna daiļliteratūra un uzziņu literatūra, ir tikai laika jautājums, kad skolu bibliotēkas atgriezīsies pie grāmatu krātuves funkcijām, jo nav iespējams veicināt skolēnu lasīšanas paradumus, veikt pilnvērtīgu uzziņu un informācijas

sniegšanas darbu, izmantojot novecojušu grāmatu krājumu. Nav iespējams sniegt arī kvalitatīvus elektroniskos pakalpojumus, ja tam nav resursu.

Attiecībā uz IT Skolu Alise ieviešanu, atšķirībā no pagājušā gada, situācija ir mainījusies uz labo pusi. Ja 2010.gada sākumā neviena skola darbu ar sistēmu Skolu Alise vēl nebija uzsākusi un 53,9 % respondentu nezināja, kad to sāks, tad šobrīd trīs skolas (25%) ar sistēmu jau strādā un piecas (41%) tuvākajā laikā gatavojas to darīt. Tomēr 25% respondentu nav konkrētu domu un viedokļa.– attieksmē pret šo jautājumu vērojama pasivitāte. Šobrīd daudzu skolu bibliotēkās nefunkcionē nekāds katalogs – IS Skolu Alise vēl nav ieviesta, bet kartīšu katalogs vairs nedarbojas. Vai bibliotēka var pilnvērtīgi strādāt bez kataloga?

Šajā pētnieciskajā darbā izvirzītā hipotēze, ka, samazinoties finansējumam, tiek apdraudēta skolu bibliotēku pilnvērtīga darbība, samazinās piedāvātie pakalpojumi un to kvalitāte ir apstiprinājusies. To pierāda Jūrmalas skolu bibliotēkāju anketēšanas un diskusijas rezultāti un analīze. Tikai viena skolas bibliotēka (vidusskolas ar profesionālu novirzienu) bibliotēka ir spējusi strādāt tā, it kā krīzes nebūtu.

Situācijas uzlabošanai un stabilizācijai, pirmkārt, būtu nepieciešams pieņemt vienotus reglamentējošus dokumentus valsts līmenī. Šobrīd likumdošana nosaka, ka pašvaldības piedalās tās padotībā esošo izglītības iestāžu nodrošināšanā ar mācību literatūru un mācību procesam nepieciešamo cita veida literatūru; veicina iespēju izglītības iestādēm izmantot vienoto bibliotēku informācijas sistēmu un izglītības iestādes vadītājam ir pienākums nodrošināt izglītības iestādes piekļuvi bibliotēkārājiem un informācijas pakalpojumiem (14). Tajā pašā laikā nav noteiktas konkrētas normas darba likmei, darba laikam. Tas nozīmē, ka skolās ar līdzīgu vai vienādu izglītojamo skaitu var veidoties ļoti atšķirīgas situācijas bibliotēkārājā jomā, jo noteicošais ir vadītāja subjektīvais skatījums un izpratne par skolas bibliotēkas nepieciešamību. Edgars Šeins (Edgar Henry Schein) organizāciju kultūras teorijā (34) norāda, ka organizāciju kultūra nodrošina organizācijas misijas un stratēģijas kopējo izpratni, mērķu saskaņošanu šīs misijas īstenošanai. Šajā gadījumā svarīga ir arī organizācijas vērtību un sociālo normu sistēmas loma. Tā ir skolas vadības attieksme un sapratne par skolas bibliotēkas nozīmi izglītības iestādes darbībā.

Otrkārt, bibliotekāriem pašiem jāizrāda iniciatīva un jāprot pierādīt skolas vadībai, ka bibliotēka ir spējīga veikt savus uzdevumus un sniegt visus nepieciešamos pakalpojumus lietotājiem, pie nosacījuma, ja tiek saņemts saprātīgs finansējums un atbalsts.

Pētījumu par Jūrmalas skolu bibliotēkām varētu izvērst – noskaidrot skolotāju, skolu direktoru viedokli, citu publisko bibliotēku viedokli, veicot skolu informācijas resursu un bibliotēku sniegto pakalpojumu novērtējumu.

Lai izzinātu situāciju visā valstī, būtu ieteicams veikt pētījumu pa Latvijas reģioniem un noskaidrot, kā ekonomiskā krīze ilgtermiņā ietekmē skolu bibliotēku darbību Latvijā.

IZMANTOTO INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS

1. 2008./2009. gada globālā finanšu krīze. [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g.26.aprīlī]. Pieejams:
http://lv.wikipedia.org/wiki/2007.%E2%80%942010._gada_glob%C4%81%C4%81_finan%C5%A1u_kr%C4%ABze
2. AASL Advocacy Toolkit The School Library Center: Quotable Facts [online].[cited: 2011.gada 11.martā]. Available:
<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/aasl/aaslissues/toolkits/schoollibraryfacts.cfm>
3. AASL President, 2008-2009 [online] [cited: 2011.g. 10.aprīlī]. Available:
<http://www.vla.org/wordpress/?p=157>
4. American Association of School Librarians (AASL) [online] - [[cited: 2011.g. 9.martā]. Pieejams: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/aasl/index.cfm>
5. Atklātā vēstule no LSBB valdes „Izglītība un Kultūra” 23.aprīlis, 2009, 2.lpp. ISSN 1407-4036.
6. Bibliotēkas likums [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 19.februārī]. Pieejams:
<http://www.km.gov.lv>
7. Bibliotēku akreditācijas noteikumi [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 19.februārī]. Pieejams: <http://www.km.gov.lv>
8. Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 19.februārī]. Pieejams: <http://www.km.gov.lv>
9. Bibliotēku materiālā un tehniskā pamata normatīvi. [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 19.februārī]. Pieejams: <http://www.km.gov.lv>
10. Dreimane, Jana. ASV skolu bibliotēkas 2007./2008. mācību gadā. *Bibliotēku Pasaule* [tiešsaiste]. Nr.48, 2009, 51.-52.lpp. [skatīts: 2011.g. 3.martā] Pieejams:
http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/Izdevumi/pielikumi/biblioteku-pasaule/BP_48.pdf
11. *Ekonomika „Forbes”*: Latvija un Igaunija no ekonomiskās krīzes visvairāk skarto valstu saraksta augšgalā. [tiešsaiste].[skatīts:2011.g.26.martā]. Pieejams:
<http://news.wasabi.lv/lv/economics/84933>
12. *Ekonomiskā krīze - kritiens uz augšu*. [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g.26.aprīlī]. Pieejams: http://www.lza.lv/index.php?option=com_content&task=view&id=622&Itemid=323
13. Garleja, Rasma. *Darbs, organizācija un psiholoģija*. Rīga : RaKa, 2003. 200 lpp. ISBN 9984154882.

14. *Grozījumi Izglītības likumā. 04.03.2010.* ("LV", 47 (4239), 24.03.2010.) [stājas spēkā 26.03.2010.] [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 26.februārī]. Pieejams:
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=206963>
15. **Hļebņikova, Jeļena.** *Skolas bibliotēkas loma lasīšanas motivācijas veidošanas procesā* : bakalaura darbs. Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas studiju nodaļa; darba zin.vad. doc.Dr.psihol.B.Holma. Rīga, 2010. 85 lpp.
16. **IFLA / UNESCO.** *Skolu bibliotēku manifesti. Skolu bibliotēku vadlīnijas.* Red.Dženija Dzirkale – Maļavkina; tulk.Rudīte Urbacāne. Jēkabpils, Erante , 2005. 32 lpp.
17. *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam.* R: LR IZM, 2006. 57 lpp
18. *Izglītības likums* [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 23.februārī]. Pieejams:
<http://www.izm.gov.lv>
19. Jūrmalas pilsētas Izglītības pārvalde. Valsts līdzekļu sadale mācību grāmatu iegādei 2008.gadam: rīkojums Nr.1-09 / 13, 31.01.2008. Jūrmala, 2008.
20. Jūrmalas pilsētas Izglītības pārvalde. Valsts līdzekļu sadale mācību grāmatu iegādei 2009.gadam: rīkojums Nr.1-09 / 28, 10.03.2009. Jūrmala, 2009.
21. Jūrmalas pilsētas Izglītības pārvalde. Valsts līdzekļu sadale mācību grāmatu iegādei 2009.gadam (MK noteikumu grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam): rīkojums Nr.1-09 / 105, 29.09.2009. Jūrmala, 2009.
22. **Kristapsone, Silvija.** *Zinātniskā pētniecība studiju procesā :mācību grāmata augstskolu sociālo zinātņu studiju programmu studentiem /Silvija Kristapsone.*Rīga :Biznesa augstskola Turība, 2008.349 lpp. :diagr., sh., Uzņēmējdarbības bibliotēka. ISBN 9789984828008.
23. *Latvijas Bibliotēku padomes sēdes protokols* [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g.15.martā]. Pieejams: www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/biblio/sedes/LBp_protokols_Nr8.13.10.09.doc
24. **Latvijas Skolu bibliotekāru asociācija.** *Konferences materiāli,* Skolu bibliotēku attīstība un izglītības kvalitāte, Rīga, 1997. 89 lpp. ISBN 9984-509-96-6
25. *Mācību grāmatu iegādei piešķirs nedaudz vairāk par latu uz vienu skolēnu.* [tiešsaiste].[skatīts:2011.g.15.martā]. Pieejams:
<http://www.delfi.lv/news/national/politics/article.php?id=26245587>
26. **Matisone, Inga.** *Vidējā skolas vecuma bērnu informācijas vide un skolas bibliotēkas vieta tajā* : bakalaura darbs. Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļa; darba zin.vad. D.Pakalna. Rīga, 2007.

27. **Matison, Rudīte.** *Bērnu bibliotēkas sadarbība ar skolu mācību procesa nodrošināšanā* : bakalaura darbs. Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļa; darba zin.vad. I.Kalniņa. Rīga, 2009.

28. **Latvijas Republikas Ministru kabinets.** *Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm bērnu no piecu gadu vecuma izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai un pašvaldību vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai* (spēkā no 01.01.2010.). [tiešsaiste] : [Ministru kabineta noteikumi Nr.1616.].[skatīts: 2011.g. 6.aprīlī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=202915>

29. **Latvijas Republikas Ministru kabinets.** *Noteikumi par bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu un darbinieku amatu ieņemšanai nepieciešamo izglītību* [tiešsaiste] : [Ministru kabineta noteikumi Nr.371].[skatīts:2011.g. 18.februārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=53241&mode=DOC>

30. **Latvijas Republikas Ministru kabinets.** *Pedagogu darba samaksas noteikumi* (spēku zaudējuši). [tiešsaiste]. [skatīts: 2011.g. 6.aprīlī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=93017>

31. *Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem* [tiešsaiste]. Rīga : Latvijas Republikas Izglītības ministrija. [skatīts: 2011.g. 18.februārī]. Pieejams: <http://visc.gov.lv/saturs/vispizgl/standarti.shtml>

32. **Plūksne, Gunta.** *Skolas bibliotēkas estētiskā vide. Bibliotēku Pasaule* [tiešsaiste].Nr.46, 2009, 37. - 42.lpp. [skatīts: 2011.g. 9.martā] Pieejams: <http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/Izdevumi/pielikumi/biblioteku-pasaule/zurnala-numuri>

33. Position Statement on the Reauthorization of the Elementary and Secondary Education Act (ESEA) [online].[cited: 2011.gada 9.martā] Available: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/aasl/aaslissues/positionstatements/esea.cfm>

34. **Schein, Edgar H.** *Организационная культура и лидерство [учебник] /Эдгар Шейн* : пер. с англ. 3-е изд. Москва [и др.] Питер, 2007. 330 с. Классика МВА ISBN 5469012867

35. *Skaidrojošā vārdnīca.* [tiešsaiste]. [skatīts: 2011.g. 26.martā]. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/>

36. *Skolu statistika.* [tiešsaiste]. [skatīts 2011.g.11.martā]. Pieejams: <http://www.izm.gov.lv>

37. **Vecroze, Anda.** *Skolas bibliotēkas un informācijas pakalpojumu programmas loma mācību procesa pilnveidošanā* : bakalaura darbs. Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļa; darba zin.vad. B.Sporāne. Rīga, 2007. 56 lp.
38. *Vietējas nozīmes bibliotēku tīkla darbības noteikumi.* [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 19.februārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=142695&from=off>
39. *Vispārējās izglītības iestādes bibliotēkas reglamenta paraugs.* [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 25.februārī]. Pieejams: <http://www.izm.gov.lv>
40. **Громова, О.** Зачем школе библиотека? *Народное образование* [tiešsaiste] 2006., № 2.,с. 136.-138. [skatīts 2011.g.25.februārī]. Pieejams: http://www.library.ru/1/kb/articles/article.php?a_uid=255
41. **Крук Наталья Валерьевна.** Модель современной школьной библиотеки [tiešsaiste] Disertācija.[skatīts: 2011.g. 14.janvārī]. Pieejams: <http://www.spsl.nsc.ru/win/frnew/dis/kruk.htm>
42. *Нормативно-правовое обеспечение деятельности школьных библиотек.* [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 4.martā]. Pieejams: <http://rusla.ru/rsba/provision/>
43. *О модернизации уже говорят в Госдуме* Учительская газета [tiešsaiste].[skatīts: 2011.g. 4.martā]. Pieejams: http://www.ug.ru/issues08/?action=topic_add&toid=5604&i_id=53&app=op
44. **Русская школьная библиотечная ассоциация.** [tiešsaiste].[skatīts:2011.g.4.martā]. Pieejams: <http://rusla.ru/rsba/association/>
45. **Рылько, Екатерина** Школьные библиотеки переживают глубочайший кризис – эксперт 2010.25.01 .[tiešsaiste].[skatīts: 2011.g.22.martā] Pieejams: http://www.rian.ru/edu_analysis/20100125/206116665.html

PIELIKUMI

Aptaujas anketa skolēniem Skolas bibliotēkas darbības vērtējums

Labdien!

Anketēšanas mērķis ir noskaidrot jūsu domas par skolas bibliotēkas nepieciešamību.

Pētījuma rezultāti tiks izmantoti tikai apkopotā veidā, saglabājot Jūsu anonimitāti.

Jau iepriekš izsaku pateicību par piedalīšanos aptaujā!

Atzīmējiet, lūdzu, Jūsu izvēlēto variantu ar X.

Skola _____ klase _____

1. Vai Tu izmanto bibliotēku sniegtos pakalpojumus? (Ja atbilde ir noliedzoša, pārej pie 6.jautājuma)

1.	Skolas bibliotēka	
2.	Dubultu bērnu bibliotēka	
3.	Citas bibliotēkas	

2. Cik bieži Tu apmeklē skolas bibliotēku?

1.	1x nedēļā vai biežāk	
2.	1x divās nedēļās	
3.	1x mēnesī	
4.	retāk	

3. Kāds ir Tavs mērķis skolas bibliotēkas apmeklējumam?

1.	Lai iegūtu mācību priekšmetu apgūšanai nepieciešamos materiālus.	
2.	Lai meklētu informāciju par Tevi interesējošiem jautājumiem	
3.	Lai izvēlētos grāmatu lasīšanai	
4.	Lai strādātu pie datora (internetā)	
5.	Cits iemesls (uzraksti)	

4. Vai Tevi apmierina bibliotēkā piejamo grāmatu klāsts?

1.	Jā	
2.	Nē	
3.	Daļēji	

5. Vai Tu saņem pietiekamu bibliotēkāres palīdzību, kad tā Tev nepieciešama?

1.	Jā	
2.	Nē	
3.	Daļēji	

6. Tavuprāt, skolā ir nepieciešama bibliotēka?

1	Jā	
2	Nē	

Paldies!

Aptaujas anketa Skolu bibliotēku darbība Jūrmalā

Labdien!

Anketēšanas mērķis ir noskaidrot Jūrmalas skolu bibliotēku darbības situāciju mūsdienā apstākļos.

Pētījuma rezultāti tiks izmantoti tikai apkopotā veidā, saglabājot Jūsu anonimitāti.

Jau iepriekš izsaku pateicību par piedalīšanos aptaujā!

Atzīmējiet, lūdzu, Jūsu izvēlēto variantu.

1. Lūdzu, norādiet savu darba vietu.

- Sākumskolas bibliotēka
- Pamatskolas bibliotēka
- Vidusskolas bibliotēka
- Profesionālās vidusskolas bibliotēka

2. Kopējā bibliotekārā slodze skolā ir:

- Pilna slodze
- 0,75
- 0,5
- 0,25
- Cits variants, lūdzu, norādiet

3. Cik darbinieki Jūsu bibliotēkā strādā?

- Viens
- Divi

4. Kāds ir Jūsu bibliotēkas lietotāju skaits uz 2010.gada 1.janvāri?

5. Cik stundas nedēļā bibliotēka ir atvērta lietotājiem?

6. Vai, Jūsaprāt, šī mācību gada laikā ir mazinājies bibliotēkas sniegto pakalpojumu apjoms, darbības efektivitāte ?

- Jā (lūdzu, pārejiet pie 7.jautājuma)
- Nē (lūdzu, pārejiet pie 8.jautājuma)
- Daļēji (lūdzu, pārejiet pie 7.jautājuma)

7. Kādi, Jūsaprāt, ir iemesli pakalpojumu samazinājumam? V (vairākas atbildes iespējamas)

- Finansējuma samazināšana
- Darba laika samazināšana
- Zināšanu trūkums
- Cits variants, lūdzu, norādiet

8. Kā Jūs vērtējat bibliotēkas pašreizējās iespējas lietotājiem sniedzamo pakalpojumu nodrošināšanā ?

	Ļoti labi	Labi	Apmierinoši	Slikti
Nodrošinājums ar mācību grāmatām	☐	☐	☐	☐
Apmācība informācijas prātībā	☐	☐	☐	☐
Lasīšanas veicināšana	☐	☐	☐	☐
Elektroniskais katalogs	☐	☐	☐	☐
Informācijas sniegšanas pakalpojumi	☐	☐	☐	☐
Bibliotēkas fonda komplektēšana	☐	☐	☐	☐

9. Kā Jūs vērtējat savas bibliotēkas tehnisko aprīkojumu, estētisko vidi?

	Ļoti labi	Labi	Apmierinoši	Slikti
Telpu piemērotība	☐	☐	☐	☐
Mēbeles, iekārtas	☐	☐	☐	☐
Elektroniskās, audiovizuālās iekārtas	☐	☐	☐	☐
Bibliotēkas interjers	☐	☐	☐	☐

10. Kad Jūs plānojat sākt darbu ar informācijas sistēmu „Skolu Alise”?

- Jau ir uzsākta
- Mēneša laikā
- Līdz šī mācību gada beigām
- Nākošajā mācību gadā

Nezinu

11. Ja ir apstākļi, kas kavē uzsākt sistēmas „Skolu Alise” ieviešanu, lūdzu, norādiet tos. Ja tādu nav, lūdzu, pārejiet pie 12. jautājuma.

12. Vai Jūsu skolas bibliotēka grāmatu un periodisko izdevumu iegādei saņem Ls 7,00 uz vienu izglītojamo un pedagogu, kā tas ir paredzēts MK noteikumos „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi”?

Jā

Nē

13. Vai Jūs, kā skolas bibliotekārs, saņemat pietiekošu vadības, administrācijas atbalstu?

Jā

Nē

Daļēji

14. Lūdzu uzrakstiet, kas Jūsaprāt, var uzlabot situāciju skolas bibliotēkas darbībā?

Norādiet informāciju par sevi:

Dzimums

Vecums

Izglītības līmenis

Pamatskolas

Paldies par atsaucību!

Aptaujas anketa kā pielikums fokusgrupas diskusijai Skolu bibliotēku darbība

Jūrmalā

Labdien!

Anketēšanas mērķis ir noskaidrot Jūrmalas skolu bibliotēku darbības situāciju šobrīd.

Pētījuma rezultāti tiks izmantoti tikai apkopotā veidā, saglabājot Jūsu anonimitāti.

Jau iepriekš izsaku pateicību par piedalīšanos aptaujā!

Atzīmējiet, lūdzu, Jūsu izvēlēto variantu ar zīmi + aiz attiecīgā teksta.

(Piemēram: Sākumskolas bibliotēka +)

1. Lūdzu, norādiet savu darba vietu
 - Sākumskolas bibliotēka
 - Pamatskolas bibliotēka
 - Vidusskolas bibliotēka
 - Profesionālās vidusskolas bibliotēka
2. Kopējā bibliotekārā slodze skolā ir:
 - Pilna slodze
 - 0.75
 - 0.5
 - 0.25
 - Cits variants
3. Cik darbinieki strādā bibliotēkā?
 - Viens
 - Divi
4. Kāds ir Jūsu bibliotēkas lietotāju skaits uz 2011.gada 1.janvāri?
5. Cik stundas nedēļā bibliotēka ir atvērta lietotājiem?

6. Kāds 2010.gadā bija finansējums mācību grāmatu iegādei?
 - No pašvaldības:
 - Valsts finansējums:
7. Finansējums 2010.gadā pārējā bibliotēkas fonda komptēšanai:
 - No pašvaldības:
 - Valsts finansējums:

Paldies par atsaucību!

Fokusgrupas diskusijas jautājumi

	Jautājumi
1.	<p><u>Lūdzu nosauciet savu darba vietu.</u> <u>Bibliotēkas sniegtie pakalpojumi.</u> Kādi ir jūsu bibliotēkas sniegtie pakalpojumi? (nosauciet) Vai šī mācību gada laikā ir mainījies sniegto pakalpojumu apjoms? Ja tā ir, kādi ir iemesli?</p>
2.	<p><u>Informācijas sistēma „Skolu Alise”</u> Kāds katalogs šobrīd ir (darbojas, funkcionē?) jūsu bibliotēkā? (Pavaicāt par LIIS sistēmu) Vai ir apstākļi, kas kavē uzsākt sistēmas „Skolu Alise” ieviešanu? Kad jūs plānojat šo darbu sākt?</p>
3.	<p><u>Vadības atbalsts.</u> Vai jūs, kā skolas bibliotekārs, saņemat pietiekamu vadības, administrācijas atbalstu?</p>
4.	<p><u>Informācijpratība.</u> Vai uzskatāt, ka bibliotekāram jāpalīdz attīstīt informācijpratību skolēniem, skolotājiem? Vai notiek sadarbība ar skolotājiem šajā jomā?</p>
5.	<p><u>Priekšlikumi darba uzlabošanai.</u> Kas Jūsaprāt, var uzlabot situāciju skolas bibliotēkas darbībā? Priekšlikumi LSBB (Latvijas skolu bibliotēku biedrībai) Vēstules teksts: „LSBB aprīlī ir tikšanās ar IZM pārstāvi Bibliotēku Padomē.. Pirms tam ir jā sastāda un jā aizsūta jautājumi, uz kuriem bibliotekāri gribētu saņemt atbildes. Ja Jums ir iespējams uzzināt sasāpējušos jautājumus jūsu apkārtņē, tad lūdz tos atsūtiet man vai Inītai Bertmanei - līdz marta sākumam. Jau iepriekš pateicoties Baiba Eversa”</p>

Vienošanās par fokusgrupas diskusijas ierakstīšanu un izmantošanu

Latvijas Universitāte

Sociālo zinātņu fakultāte

Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa

Lomonosova ielā 1, A korp., Rīga LV-1019; tālr. un fakss 67089068

Vienošanās par fokusa grupas intervijas ierakstīšanu un izmantošanu

Respondents vārds, uzvārds _____

Intervijas veikšanas vieta: Sākumskola „Taurenītis”, Jūrmala

Intervijas gads, diena, mēnesis: 2011.gada 24.februāris

Intervijas laiks: no plkst. 15.30 līdz 16.30

Intervētājs: JCB Dubultu Bērnu bibliotēkas vadītāja **Ingūna Radziņa**

Autora atļauja dokumenta izmantošanai

Es, _____ neiebilstu intervijas izmantošanai Indras Celmiņas bakalaura darbā „Jūrmalas skolu bibliotēku darbība”.

Piekrītu, ka intervija tiek fiksēta diktafonā un tās teksts transkribēts un pievienots bakalaura darba pielikumu nodaļā.

Piekrītu, ka intervijas laikā tiek fotografēts.

Piekrītu, ka manis teiktais var tikt citēts (neminot vārdu).

Ierobežojumi intervijas izmantošanā (*ja tādi ir*):

_____ Respondents:

/paraksts/

Intervētājs: _____

/paraksts/

Skolēnu anketēšanas datu apkopojuma tabulas

1.tabula Skolas bibliotēkas pakalpojumu izmantošana

		Skolas tips			Kopā
		Sākumskola	Pamatskola	Vidusskola	
Vai tu izmanto skolas bibliotēkas sniegtos pakalpojumus	Jā	62	16	79	157
	Nē	5	19	20	44
Kopā		67	35	99	201

2.tabula Skolas bibliotēkas pakalpojumu izmantošana –dalījums pa klasēm

		Klase							Kopā
		5.kl.	6.kl.	10.kl.	11.kl.	12.kl.	8.kl.	9.kl.	
Vai tu izmanto skolas bibliotēkas sniegtos pakalpojumus	Jā	44	29	33	17	18	2	14	157
	Nē	7	9	6	3	0	3	16	44
Kopā		51	38	39	20	18	5	30	201

3.tabula Skolas bibliotēkas apmeklējuma biežums

	Respondentu skaits	Procenti
1X nedēļā	29	14,4
1X 2 nedēļās	38	18,9
1x mēnesī	47	23,4
retāk	87	43,3
Kopā	201	100,0

4.tabula Respondenti, kas apmeklē bibliotēku, lai iegūtu mācību materiālus

	Respondentu skaits	Procenti
Jā	115	57,2
Nē	86	42,8
Kopā	201	100,0

5.tabula Respondenti, kas apmeklē bibliotēku, lai iegūtu mācību materiālus. Dījums pa klasēm

Bibliotēkas apmeklējuma iemesls		Klase							Kopā
		5.kl.	6.kl.	10.kl	11.kl	12.kl.	8.kl.	9.kl.	
Vai tu apmeklē bibliotēku, lai iegūtu materiālus mācību priekšmetiem	Jā	19	16	33	15	14	1	17	115
	Nē	32	22	6	5	4	4	13	86
Kopā		51	38	39	20	18	5	30	201

6.tabula Respondenti, kas apmeklē bibliotēku, lai strādātu ar datoru

	Respondentu skaits	Procenti
Jā	29	14,4
Nē	172	85,6
Kopā	201	100,0

7.tabula Respondentu apmierinātība ar bibliotēkā pieejamo grāmatu klāstu

	Respondentu skaits	Procenti
Jā	96	47,8
Nē	30	14,9
Daļēji	75	37,3
Kopā	201	100,0

8.tabula Respondentu apmierinātība ar bibliotēkā pieejamo grāmatu klāstu. Dalījums pa klasēm

		Klase							Kopā
		5.kl.	6.kl.	10.kl	11.kl	12.kl.	8.kl.	9.kl.	
Vai Tevi apmierina bibliotēkā pieejamo grāmatu klāsts	Jā	25	18	17	12	13	0	11	96
	Nē	4	7	5	0	1	5	8	30
	Daļēji	22	13	17	8	4	0	11	75
Kopā		51	38	39	20	18	5	30	201

9.tabula. Respondentu apmierinātība ar bibliotekāres palīdzību, kad tā nepieciešama.

Dalījums pa klasēm.

		Klase							Kopā
		5.kl.	6.kl.	10.kl.	11.kl.	12.kl.	8.kl.	9.kl.	
Vai tu saņem pietiekamu bibliotekāres palīdzību, kad tā tev nepieciešama	Jā	40	29	33	14	16	1	18	151
	Nē	2	2	2	1	0	3	7	17
	Daļēji	9	7	4	5	2	1	5	33
Kopā		51	38	39	20	18	5	30	201

10.tabula Respondentu apmierinātība ar bibliotekāres palīdzību, kad tā nepieciešama

	Respondentu skaits	Procenti
Jā	151	75,1
Nē	17	8,5
Daļēji	33	16,4
Kopā	201	100,0

11.tabula Atbilde uz jautājumu, vai skolā ir nepieciešama bibliotēka

	Respondentu skaits	Procenti
Jā	184	91,5
Nē	17	8,5
Kopā	201	100,0

12.tabula Atbilde uz jautājumu, vai skolā ir nepieciešama bibliotēka. Dalījums pa klasēm

		Klase							Kopā
		5.kl.	6.kl.	10.kl.	11.kl.	12.kl.	8.kl.	9.kl.	
Tavuprāt, skolā ir nepieciešama bibliotēka?	Jā	49	36	36	20	18	2	24	185
	Nē	2	2	3	0	0	3	6	16
Kopā		51	38	39	20	18	5	30	201

Skolas bibliotekāru anketēšanas datu apkopojuma attēli

Ļoti labi	0		0%
Labi	8		61.5%
Apmierinoši	4		30.8%
Slikti	1		7.7%

1.att. Nodrošinājums ar mācību grāmatām

Ļoti labi	0		0%
Labi	2		15.4%
Apmierinoši	6		46.2%
Slikti	5		38.5%

2.att. Apmācība informācijpratībā

Ļoti labi	0		0%
Labi	7		53.8%
Apmierinoši	5		38.5%
Slikti	1		7.7%

3.att. Lasīšanas veicināšana

Ļoti labi	0		0%
Labi	0		0%
Apmierinoši	3		23.1%
Slikti	10		76.9%

4.att. Elektroniskais katalogs

Ļoti labi	2		15.4%
Labi	6		46.2%
Apmierinoši	2		15.4%
Slikti	3		23.1%

5.att. Informācijas sniegšanas pakalpojumi

Ļoti labi	0		0%
Labi	4		30.8%
Apmierinoši	4		30.8%
Slikti	5		38.5%

6.att. Bibliotēkas fonda komplektēšana

Ļoti labi	1		7.7%
Labi	4		30.8%
Apmierinoši	6		46.2%
Slikti	2		15.4%

7.att. Telpu piemērotība

Ļoti labi	2		15.4%
Labi	4		30.8%
Apmierinoši	5		38.5%
Slikti	2		15.4%

8.att. Mēbeles, iekārtas

Ļoti labi	0		0%
Labi	2		15.4%
Apmierinoši	4		30.8%
Slikti	7		53.8%

9.att. Elektroniskās, audiovizuālās iekārtas

Ļoti labi	2		15.4%
Labi	5		38.5%
Apmierinoši	2		15.4%
Slikti	4		30.8%

10.att. Bibliotēkas interjers

Fokusgrupas diskusijas transkripcija

Intervijas ilgums: 1stunda 14 minūtes

Norises vieta: Jūrmala, Sākumskola „Taurenītis”, Kļavu iela 20/31

Norises laiks: 2011.gada 24.februāris.

Fokusgrupas dalībnieki: 12 Jūrmalas skolu bibliotekāres

Novērotāja: Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Komplektēšanas un apstrādes nodaļas vadītāja Ilze Latiša

Moderatore: Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Dubultu Bērnu bibliotēkas vadītāja Ingūna Radziņa

Uzruna respondentiem:

Bakalaura darba „Skolu bibliotēku darbība Jūrmalas pilsētā” ietvaros tiek veikts pētījums par Jūrmalas skolu bibliotēku situāciju šobrīd. Šajā nolūkā ar fokusa grupas intervijas palīdzību gribu noskaidrot jūsu domas par esošo situāciju un priekšlikumus kā to uzlabot. Diskusija ilgs aptuveni stundu. Katrs no jums atbildēs uz 5 jautājumiem, kurus uzdos intervijas vadītāja Ingūna.. Jautājumi ir redzami arī uz tāfeles. Intervija tiks fiksēta diktofonā un fotografēta. Iegūtā informācija tiks izmantota tikai apkopotā veidā un anonīmi.

Moderatore: Sākam fokusa grupu interviju par Jūrmalas skolu bibliotēku situāciju šobrīd. Mēs visi redzējām kāda situācija bija pagājušajā gadā, tad būs interesanti noskaidrot, kas ir mainījies pa šo te periodu. Es katram no jums uzdošu jautājumu, laiks jums tiek dots divas minūtes uz katru jautājumu. Pie atbildes jums ir jānosauc skola pie pirmā punkta. Es jūs saukšu par respondentiem. Nu sākam. Pirmais jautājums ir – jūs nosauciet savu darba vietu, tātad skolu, un mēs runāsim par bibliotēkas sniegtajiem pakalpojumiem. Numur 11 respondents mums ir sākumskola „Taurenītis”.

Bibliotekāre nr.11. hm. Tātad bibliotēku sniegtie pakalpojumi. Pirmkārt jau skolu bibliotēkas nodarbojas ar mācību grāmatu izsniegšanu mācību gada sākumā un savākšanu gada beigās, tas ir nemainīgi, neatkarīgi no ekonomiskajiem apstākļiem, tad, protams ir lasīšanas veicināšana, kas ir ne mazāk svarīga. Tad, jā, esmu uzsākusi darbu pie elektroniskā kataloga ieviešanas, nu jā, tad projekts „Bērnu žūrija”, kas ir saistībā ar lasīšanas veicināšanu, ir notikuši tematiski pasākumi un tikšanās ar rakstniekiem, regulāri ar bērniem apmeklējam Dubultu bērnu bibliotēku dažādus tematiskos pasākumus, tematiskās izstādes, visādas, kas veltītas gadskārtējiem pasākumiem kā Ziemassvētki, Lieldienas un tā tālāk. Arī bibliotekārās stundas notiek, šogad

varbūt mazāk kā iepriekš, tīri tāpēc, ka varbūt saistībā ar to, ka darbs pie elektroniskā kataloga prasa laiku un darba slodze ir mazāka. Kas tad vēl?

Moderatore: Un informatīvais uzziņu darbs?

Bibliotekāre nr.11. Jā gan ar bērniem, gan skolotājiem, īpaši projektu nedēļā tas notiek ļoti intensīvi un pārākajā pakāpē, bet ikdienā tas arī notiek. Un vairāk tas sāk notikt elektroniskā formā, jo bērni cenšas informāciju meklēt internetā, bet ne tikai.

Moderatore: un kas Tev ir mainījies šī mācību gada laikā?

Bibliotekāre nr.11.: Man gribas teikt, ka tieši šogad nekas īpaši nav mainījies, vairāk mainījās iepriekšējā gadā, tas ir 2009./2010.m.g., kad sākās krīzes situācija, tajā brīdī mainījās un man samazināja darba slodzi no pilnas uz 0,8, tas nozīmē, ka vienu dienu nedēļā mazāk strādāju, bibliotēka piektdienās ir slēgta un loģiski, līdz ar to pakalpojumi samazinās, tātad iemesla tam ir tas, ka darba laiks ir īsāks.

Moderatore: Paldies respondentam numur 11 un tad lūdzu respondents numur 10. Nosauciet savu skolu un kādi tad ir jūsu bibliotēkas sniegtie pakalpojumi.

Bibliotekāre nr.10.Slokas pamatskola. Pakalpojumi ir līdzīgi. Tātad pamatā grāmatu izsniegšana un saņemšana, informatīvais darbs, un liels darbs tiek ieguldīts bērnu radošajā attīstībā, veidojam skolas avīzi, „Bērnu žūrija” „esam iesaistījušies. Es strādāju par latviešu valodas un literatūras skolotāju, notiek darbi, kas saistīti ar lasījumiem, darbi, kas saistīti ar svētkiem, piemēram Dzejas dienas vai 18.novembris, vai Barikāžu dienas. Tagad sadarbības pasākums ar Alternatīvo skolu mums top par latviešu mitoloģiju. Situācija, var teikt, ir tāda pati, strādāju uz nepilnu slodzi, jo esmu skolotāja. Bet varētu to slodzi man piešķirt arī lielāku (*kādam iezvanās telefons*).

Moderatore: Paldies! Jūs atbildējāt arī pie reizes vai šī mācību gada laikā kas ir mainījies vai nav mainījies, ka sniegto pakalpojumu apjoms nav mainījies, un tātad, ka nav arī nekādu iemeslu. Paldies! Nu, un tagad respondents numur 9.

Bibliotekāre nr.9. Jūrmalas sākumskola „Atvase”. Pakalpojumi, tātad galvenais ir mācību grāmatas, tad ir apkalpošana, tad ir uzziņas, visvairāk projektu nedēļā. Tad ir ļoti daudz laika aizņem „Bērnu žūrija”, tur ir daudz darba. Tad tiek organizētas tikšanās ar rakstniekiem un gada beigās parasti noskaidrojam labākos lasītājus pa klašu grupām, kā arī lasītāko grāmatu. Šogad esmu pieteikusies Zvaigžņu klasē.... Un tad, kas ir mainījies, protams ir mainījies sniegto pakalpojumu apjoms, jo man ir 0.4 bibliotēkā, tātad 16 stundas nedēļā strādā bibliotēka. Līdz ar to nav man vairāk lasīšanas semināru, nav man vairāk bibliotekāro konkursu, nav man vairāk bibliotekāro stundu un arī neiznāk piedalīties vairāk republikas mērogā, kur ir grāmatu konkursi.

Kādi ir iemesli? Iemesli ir tādi, ka naudas nav, darbu neapmaksā, līdz ar to es strādāju mazāk. Un cieš no tā bērni, skolēni. Nu, tas man arī viss.

Moderatore: Skaidrs. Paldies sākumskolai „Atvase”. Un tagad respondents numur 8. Lūdzu.

Bibliotekāre nr.8.: Esmu Jaundubultu vidusskola. Mani pakalpojumi ir tādi, kā jau iepriekš.

Moderatore: Nekas nav mainījies?

Bibliotekāre nr.8.: Nu, mainījusies ir tikai alga – samazināta. Slodze bija 0.6, tagad ir 0.4. Lasītāju apkalpošana. Sākumskolas bērniem lasīšanas veicināšana.....

Moderatore: Un bibliotēka jums ir atvērta tik pat daudz stundas kā pagājušajā gadā, neskatoties uz to, ka slodze ir mazāka?

Bibliotekāre nr.8.: Direktors man lūdza, lai būtu tā kā bija iepriekšējā gadā no astoņiem līdz sešpadsmitiem.

Moderatore: Nu jums ir laimīgs direktors.

Bibliotekāre nr.8.: Bibliotēkā stāv kopētājs. Pirms pirmās stundas vajadzīgs kopētājs, un es atnākšu.

Moderatore: Labi, paldies Jaundubultu vidusskolai. Tālāk ar šādu pašu jautājumu es griežos pie respondenta numur 7, lūdzu.

Bibliotekāre nr.7.: Jūrmalas vakara vidusskola. Tātad bibliotēkas sniegtie pakalpojumi ir ļoti līdzīgi kā jau iepriekš kolēģes minēja (*nopūta*). Katru gadu ar to esam nodarbojušies. Grāmatu izsniegšana, apkalpošana, grāmatu pasūtīšana, viss tas darbs, kas saistīts ar bibliotēku. Nu un arī dažādi pasākumi, saistīti ar skolas ārpusklases darbu. Kas ir mainījies? Mainījies ir tas, ka slodze ir noņemta un darba laiks ir samazinājies, bet par cik es strādāju arī par skolotāju, tad lielas izmaiņas man tas nav ienesis. Kad vajadzīgs, tad tu strādā i tur i tur, ja. Iemesli, nu iemesli...

Moderatore: (Iesmejas) Iemesli visiem, laikam, ir viens un tas pats. Acīm redzot, pa šiem gadiem, var sacīt, mēs paši uz saviem pleciem visu būsīm iznesuši cauri, bez nekādām atlīdzībām kā nu mācēdami. Paldies vakara vidusskolai. Lūdzu respondents numur 6.

Bibliotekāre nr.6.: Jūrmalas pilsētas Mežmalas vidusskola. Situācija man ir ļoti līdzīga kā jums, jo es arī strādāju par skolotāju, tagad likme ir mazāk.

Moderatore: Cik mazāk?

Bibliotekāre nr.6.: Nu drusku mazāk – 0.2, tagad ir 0.9 bet tā kā es arī strādāju par skolotāju, katru dienu esmu uz vietas. Sniegtie pakalpojumi ir mūsu bibliotekārais darbs. To ko

mēs darām katru dienu. Neko jaunu es nevaru pateikt. Vēl, tā kā es esmu vizuālās mākslas skolotāja, tad mums ir nelieli tādi daži konkursi, zīmēšanas konkursi.

Moderatore: Kā ir, vai tikšanās ar rakstniekiem, māksliniekiem, kādi literāri pasākumi?

Bibliotekāre nr.6.: Nē, tos skola organizē, es līdzu, jā.

Moderatore: Skaidrs, paldies Mežmalas vidusskolai. Tagad respondents numur 5.

Bibliotekāre nr.5.: Jūrmalas valsts ģimnāzija. Pakalpojumi, droši vien, tādi paši kā citās skolās. Man arī ir pavisam, pavisam maz stundiņu, bet tā kā es neesmu latviešu valodas skolotāja, tad es ar tādiem literāriem pasākumiem arī tā kā kaut kā neaizraujos, es tā, var teikt, tā kā atbalstu pasākumus, kas notiek skolā. Visdrīzāk tā kā palīdzu skolēniem tā kā meklēt informāciju, citreiz pat tā kā konsultēt kādā priekšmetā, kad viņiem tur kaut kāds jautājums, vai kaut kas tamlīdzīgs. Slodze man ir tāda pati kā iepriekšējā gadā, tā kā stundu skaits bibliotēkas atvēršanai ir tāds pats. Ē, mums bibliotēkā arī ir kopēšanas aparāts, tā kā skolnieki ļoti daudz to izmanto, jo tā kā negrib, nu teiksim kaut ko norakstīt, vai pārrakstīt. Viņi kaut ko no grāmatām nokopē, ja viņiem ko vajag no tās informācijas. Nu iemesli, kas ir mainījies vai nav, nu es atkal varbūt teiktu, ka šodien bija dzīvs piemērs, ka skolnieki nāk un viņi, varbūt, nāktu vēl vairāk uz bibliotēku, tieši mums tā vidusskolas daļa, ja mums būtu vairāk līdzekļi un mēs varētu iegādāties klāt jaunas grāmatas un žurnālus, jo to viņi tiešām ļoti grib un ļoti, nu mums ir izdevies pasūtīt, teiksim Ilustrēto zinātni, Ilustrēto Pasaules vēsturi, GEO, nu patiešām ļoti liela atsaucība, un es domāju, ka viņi gribētu vēl kaut ko lasīt un un jaunākās grāmatas, bet nu diemžēl, es teiktu, ka līdzekļu nepietiek.

Moderatore: Nu ja, paldies ģimnāzijai. Tagad respondents numur 12, jūsu skola.

Bibliotekāre nr.12.: Pumpuru vidusskola. Nu mūsu sniegtie pakalpojumi ir līdzīgi tā kā visās skolās: mācību grāmatu izsniegšana, saņemšana, lasītāju apkalpošana. Tā kā mūsu skolā otro, jā otro gadu ir plaša, izremontēta bibliotēka, tad mūsu bibliotēka bieži tiek izmantota dažādu pasākumu, semināru organizēšanai. Ir pasākumi, īpaši latviešu valodas skolotājiem, kur es piepalīdzu ar telpām, ar idejām, ar dažādām lietām literāro pasākumu veidošanā. Tad ir vēl bibliotekāru stundas, ko mēs tā kā šogad sākām, skolēni kopā ar latviešu valodas skolotājiem nāk iepazīt bibliotēku. Ir kopēšanas iespējas skolēniem. Vai mainījies sniegto pakalpojumu apjoms? Laikam jau nē, jo es, laikam, esmu viena no tām retajām, laimīgajām, kam slodze nav samazināta, līdz ar to bibliotēka strādā no pusdeviņiem līdz četriem.

Moderatore: Nu jūs tikko samānījāties, jo teicāt, ka šogad esat sākusi tās bibliotekārās stundas. Runa iet ne tikai par samazināšanu, bet, ka kaut kas ir mainījies. Un jūs esat sākuši ko jaunu darīt., bibliotekārās stundas, un cik es saprotu, paplašinājies ir vispār pakalpojumu klāsts.

Bibliotekāre nr.12.: Nu, jā, tā ir. Bet salīdzinot ar pagājušo gadu mums ar tas pats jau bija.

Moderatore: Paldies Pumpuru vidusskolai. Tagad vārds respondentam numur 4, lūdzu.

Bibliotekāre nr.4.: Bulduru dārzkopības vidusskola. Protams notiek darbs ar grāmatām, ar mācību grāmatām, bet šeit jāuzsver, ka mums ir daudz profesionālā literatūra, un un un tagad ceturtā kursa audzēkņi raksta kursa darbus un bibliotēka pie mums ir pilna. Tā kā uzziņu darbs ir milzīgs. Tad notiek, ē, protams, sadarbība ar skolotājiem. Ir bibliotekārās stundas bijušas, bibliotēka organizē erudīcijas konkursu visai skolai, tāvad pāri par 400 audzēkņiem. Tad ir sadarbība ar Aspazijas māju muzeju, kur ē audzēkņi ir gājuši, iepazīnušies, bija tikšanās ar Māru Zālīti Aspazijas mājā pagājušajā gadā. Tā, es tā domāju, nekas nav mainījies, vienīgi apjoms ir milzīgs, mēs apgūstam Eiropas Savienības fondu, un profesionālajai izglītībai ir ļoti daudz grāmatas piešķirtas. Tā kā kaut kur mēs rēķinājām pirms diviem gadiem bija kaut kur uz 10 00 latiem, tad pašlaik mums ir apgūts 6000 tūkstoši latu šajā gadā, varbūtās pat vairāk. Tā kā darbs ir daudz un mēs strādājam divas pilnu slodzi.

Moderatore: Jums pakalpojumu apjoms ir mainījies, jo viņš ir pieaudzis.

Bibliotekāre nr.4.: Jā, viņš ir pieaudzis. Jā, jā.

Moderatore: Paldies Dārzkopības skolai. Tagad respondents numur 3.

Bibliotekāre nr.3.: tagad ir Majoru pamatskola. Man arī nekas daudz nav mainījies manā skolā, slodze tāpatās kā iepriekšējā gadā. Iepriekšējā gadā gan, iepriekšējā gadā sākumā mēs bijām divas, tagad es esmu viena tikai, tā kā tas ir mainījies nedaudz. Nu, tāpatās darbs ar grāmatām, komplektēšana tagad ir mazāk, par cik mums līdzekļu nav, bet nu tomēr, un tāpat grāmatu saņemšana un izsniegšana skolniekiem – gan mācību, gan parastās. Kopēšana, internets, nu bibliotekārās stundas arī ir, bet nu mazliet mazāk, par cik es tagad esmu viena un esmu sākusi darbu pie Alises, tā kā Alisei arī mazliet laiks ir jāatvēr, lai kaut ko varētu izdarīt. Citādā veidā, protams, tematiskās izstādes tiek rīkotas, gan palīdzu skolotājiem, gan pasākumu organizēšanā, gan mācību darbā ar materiāliem, es dodu ne tikai no savas bibliotēkas, bet arī SBA kārtā no lielajām pilsētu bibliotēkām, teiksim Nacionālās, un no tām es ņemu grāmatas skolotājiem. Nu, kas vēl tāds varētu būt? Piedalos gandrīz visus šos gadus „Bērnu žūrijā”, tā kā arī šogad. Tas ir lasīšanas veicināšanas programma. Nu, kas vēl tāds varētu būt. Strādāju tāpat līdz četriem (*pauze*)

Ingūna: Man liekas, ka tas jau apmēram arī ir viss. Es te vienīgi daudziem arī nepaprasīju par sadarbību ar pilsētas bibliotēkām.

Bibliotekāre nr.3.: Nu ar Jūrmalas man ir mazāk. Par cik es esmu rīdziniece, tad es ar to Rīgu vairāk sadarbojos.

Moderatore: Labi, paldies Majoru pamatskolai. Un tagad respondents numur 2, kas tā būs par skolu?

Bibliotekāre nr.2.: Jūrmalas alternatīvā skola. Man tie darbības virzieni ir, sēžu domāju, pamatā divi - apkalpot bērnus, apkalpot skolotājus. Skolotājus apkalpoju, atlasot viņam vajadzīgo mācību stundām, bet apkalpoju arī tālāk mācību, lai būtu pats jaunākais audzināšanas stundās. Un ļoti daudz tas paņem laika. Katalogs man vairs nav, vienīgais katalogs esmu es pati. Ļoti aktīva ir sākumskola, viņi nāk ar nemitīgiem referātiem, projektiem. Tas nozīmē kopēt, printēt, meklēt, arī stāstīt, apmācīt tajā enciklopēdijas šķirstīšanā un tā tālāk. Un jaunums ir tāds, ka nav vairs tā darba ar jaunajām grāmatām, tas iepirkums ir tik ļoti samazinājies, ka notiek pāris reizes gadā un tik niecīgs, niecīgs krājumiņš, šī grāmatu reģistrācija, laikam visas skolas pamazām no tā atbrīvojas, tas ir krietni mazāk, mazāk, jā. Tad nu bērniem grūti kaut ko ieteikt lasīšanai, jo tas grāmatu klāsts daiļliteratūrai ir mazs. Nu tā, nekas cits jau nav būtībā mainījies. Jā.

Moderatore: Nu jā, bet tas jau diezgan būtiski, ka ir samazinājusies iespēja bērniem lasīt jaunās grāmatas.

Bibliotekāre nr.2.: Bet bibliotēka vēl gadus divus, trīs, un grāmatu trūkums, un interneta attīstība, es domāju, ka bibliotēka ārkārtīgi strauji noveco. Tagad es pievērsos tā fonda attīrīšanai un es redzu, ka līdz 2000 gadam tās grāmatas, izņemot daiļliteratūru, nav, nav noderīgas mācību procesam, ka tas vairāk ir internets, nekā, nekā tā grāmata. Un tā arī tam bērnam jāskaidro, ka paralēli jāskatās gan tas, gan tas. Nu tās tādas grūtības ir.

Moderatore: Paldies. Un tagad respondents numur 1.

Bibliotekāre nr.1.: Lielupes vidusskola. Nu līdzīgi kā citās skolās, arī mums galvenā funkcija ir mācību grāmatu izsniegšana un gada nogalē grāmatu atpakaļ savākšana. Nu, runājot par fonda papildināšanu, gluži tāpat kā citām skolām finansējums ārkārtīgi neliels, līdz ar to jāskatās mācību grāmatas kurām klasēm var atļauties nopirkt un kādā skaitā, par daiļliteratūru vispār nedomājot. Nu kas ir mainījies pa šo laiku? Pa šo laiku, nu teiksim tā, mūsu skolā ir mainījusies bibliotēkas novietojuma telpa. Esmu no viena korpusa pārgājusi uz otru korpusu. Tas nebija viegli. Ļoti daudz notika fonda attīrīšanas jomā. Arī šobrīd tiek norakstītas daudz, daudz grāmatas, tas vēl stāv priekšā kā vasaras darbs, milzīgs darbs. Slodze, slodze man ir tikai 0,5, tai ir pusslodze iznāk, ja. Darba laiks ir no trešdienas līdz piektdienai.

Moderatore: Nu ja, skaidrs. Nu paldies. Pirmo jautājumu mēs būtu tā kā izskatījuši vairāk vai mazāk. Bija ļoti interesanta saruna, jo jūs tagad arī viens par otru uzzināt. Varbūt varat viens otram kādu palīdzību sniegt tīri tā praktiski. Un pārejām pie 2.jautājuma, kas ir informācijas sistēma „Skolu Alise”. Šis punkts sastāvētu no 3 apakšpunktiem. Tas būtu, jums

būtu jāpastāsta kāds katalogs jums ir šobrīd un darbojas bibliotēkā, varbūt jums ir LIIS sistēma, vai arī jums ir vecie kartīšu katalogi vēl palikuši, lai jūs vispār orientētos tajā grāmatu klāstā, kas ir jūsu bibliotēkā. Vai jūs esat uzsākuši Skolu Alises ieviešanu, un, teiksim, ja jūs vēl to neesat sākuši darīt, tad, kādi ir iemesli, kāpēc jūs to neesat uzsākuši un kad jūs plānojat šo darbu sākt. Sāksim tajā pašā virzienā kā iepriekš, ar respondentu numur 11., ar sākumskolu „Taurenītis”.

Bibliotekāre nr.11.: Tātad, 2010.gada rudenī, varētu teikt, ka es sāku darbu pie informācijas sistēmas Skolu Alise un pirms tam man bija it kā kartīšu katalogs. Pateikšu godīgi, ka es reāli papildināju viņu tikai ar mācību grāmatu ierakstiem. Daiļliteratūras kartītes es nerakstīju (*iesmejas*), man tam nebija ne laika ne vēlēšanās un likās zināmā mērā bezjēdzīgi, tīri tāpēc, ka es sapratu – ir jāfunkcionē elektroniskajam katalogam. Tieši tāpēc es ļoti centos uzsākt Alisi un redzu lielu jēgu tajā, lai atvieglotu savu darbu. Gribas tikt pie saprašanas, kas notiek ar manu fondu, un grāmatvede saka, šis ir tas gads, kad jātaisa inventarizācija. Es goda vārds netaisos tagad ņemt un skaitīt uz kalkulatora visas tās grāmatas, ja. Mans mērķis ir līdz rudenim ievadīt visas grāmatas tajā Alisē un uztaisīt šo inventarizāciju elektroniski. Tāda ir doma.

Moderatore: Labi, jūs jau strādājat, tā kā darbs ir uzsākts.

Bibliotekāre nr.11.: Darbs ir mīlzīgs, īstenībā, es jau saprotu. Es esu iesākusi tikai drusciņ, drusciņ, šobrīd es esmu apstājusies, man nav laika to darīt, bet nu vēl jau ir laiks.

Moderatore: Labi, lai jums veicas. Lūdzu, respondents numur 10.

Bibliotekāre nr.10.: Man ir vecs kartīšu katalogs, kas nefunkcionē. Es domāju, ka būtu jāsāk Skolu Alise, šīs sistēmas ieviešana, bet es nezinu, kad to uzsākšu, jo pašlaik man ir pusslodze bibliotēkā un ar šādu slodzi nav reāli diez ko daudz grāmatu ievadīt.

Moderatore: Skaidrs, paldies Slokas pamatskolai. Sākumskola „Atvase” ko teiks. Lūdzu numur 9.

Bibliotekāre nr.9.: Man ir kartīšu katalogs, funkcionē, darbojās. LIIS ir arī iekšā datorā, bet arī neko dabūt nevar, un man ir žēl tā darba, ko es esmu tur ieguldījusi un es domāju, kāda es biju muļķe, ka to darīju. Es gribu parunāt par to inventarizāciju, šogad es uztaisīju inventarizāciju un nekāda lielā skaitīšana tur nebija. Ievadi ekselī un nobrauc un saskaita un viss kārtībā. Nekāda rēķināšana tur nebija, jāiet pie plaukta un jāskatās un tas arī viss. Kas kavē Alisi? Pirmkārt, kamēr nebūs pilna slodze, nekāda Alise nebūs, otrām kārtām, kamēr nebūs kaut kādi līdzekļi iedalīti centralizēti, lai skolas var dot, jo skolas neko negrabinās speciāli priekš bibliotēkām, tas ir skaidrs, un ja gribam kaut ko sākt, jāpanāk, lai Dome dod visām skolām kaut kādu naudu, lai viņas var uzsākt šo procesu, lai būtu tehniskais aprīkojums. Kamēr tā nav, nekāds darbs nebūs.

Moderatore: Skaidrs. Paldies respondentam numur 9. Lūdzu, respondents numur 8., Jaundubultu vidusskola.

Bibliotekāre nr.8.: Man bija LIIS sistēma un pēc datora remonta viss bija pagalam. Par jauno nezinu, kā teiks direktors.

Moderatore: Viss ir atkarīgs no skolas vadības?

Bibliotekāre nr.8.: Jā.

Moderatore: Skaidrs. Paldies Jaundubulti. Respondents numur 7., Vakara vidusskola.

Bibliotekāre nr.7.: Kartīšu sistēma. Alise. Nu, ja man atnāk kāda jauna grāmata, ja kāda naudiņa ir iedota, es tomēr tai Līsā ievadu, kaut vai kopējo skaitu es redzu, ja. Nu kas kavē? Nu, tā slodze, kas ir palikusi, ja. Un ievadīt grāmatas Alisē arī ir šausmīgs darbs. Un skolas jau ir nabagas, lai varētu ko jaunu ieviest. Kad plānojam? Direktore teica, uzzini, cik tas maksā. Cenšos uzzināt, cik tas varētu izmaksāt. Domāju, ka no skolas vadības neko nedabūs, tur jāiet kaut kur augstāk.

Moderatore: Tas nemaksā neko, tikai pēc 3 gadiem.

[kopīga diskusija, vai 3 gadi ir jau pagājuši, tūlīt būs jāsāk maksāt, tā būs pašvaldības darīšana]

Ingūna: Paldies. Tālāk ir respondents numur 6, tātad Mežmalas vidusskola.

Bibliotekāre nr.6.: Man tātad ir tikai kartīšu katalogs. LIIS man bija sistēma, bet tagad nav, nestrādā. Kad sākt strādāt ar Skolu Alisi? Man nekas, bet ja tas būs visiem kopā tāds process, es strādāšu.

Moderatore: Labi, paldies. Respondents numur 5, ģimnāzija.

Bibliotekāre nr.5.: Daļējs kartīšu katalogs, kurš netiek vairāk ne papildināts, ne atjaunots, ne kādi, ja. VIIS arī, nu cik tur bija, tik mtur bija, tik traki nebija kā Atvasei, ka būtu milzīgs darbs ieguldīts. Ar Skolu Alisi, godīgi sakot, es pat ļoti gribētu strādāt, bet es pat nezinu. Kaut kā, tā varbūt ir mana īpatnība, bet man vajag mieru un klusumu, lai neviens netraucē. Visu laiku, visu dienu nāk cilvēki. Es ar viņu varētu strādāt, es pat nezinu, pēdējā laikā es pat pēcpusdienā nevarētu strādāt, jo nepārtraukti gaitenēs vēl ir cilvēki arī pulksten četros. Un es nevaru koncentrēties darbam, bet es apzinos, ka nu būs jāsāk. Mani klusie plāni ir mēģināt pa vasaru kaut ko sākt kustināt.

Moderatore: Skaidrs. Nu jā, šo grāmatu ievadīšana patiešām prasa ļoti, ļoti lielu koncentrēšanos. To tiešām nevar darīt, vienlaicīgi runājot ar lasītāju.

Bibliotekāre nr.5.: Nu ja, ienāk nokopēt un vēl kaut ko, un vēl kaut ko. Es nevaru tā pastrādāt.

Moderatore: Ja kļūdaini ievadīts, tas arī vairs nav labi. Paldies ģimnāzijai. Un tagad respondents numur 12., Pumpuri, lūdzu.

Bibliotekāre nr.12.: Pumpuros ir kartīšu katalogs, kas arī vairs nestrādā īpaši, tiek papildināts ar mācību grāmatām vienīgi. Nu, daiļliteratūra, tas arī ir tāpēc, ka daiļliteratūra netiek iepirkta. Bet ikdienā es viņu arī neizmantoju. Alise. Alise nav vēl sāktā ieviest, bet ļoti gribas tuvākajā laikā to sākt. Vismaz sākt un saprast un izprast reāli kā tas viss darbojās. Iemesli, kāpēc tas vēl nav darīts ir laika trūkums un arī tas ko teica Ģimnāzija. Man arī ir vajadzīgs klusums un miers, lai vismaz to sākumu, nu tajā visā iebrauktu un saprastu. Nu, arī tagad bibliotēkā līdz pat četriem ir bērni, sākumskolas bērni, kas paliek pagarinātajā grupā, un tad ir troksnis un tad ir bardaks, nu tā.

Moderatore: Skaidrs. Paldies Pumpuru vidusskolai.

Bibliotekāre nr.4.: Mums ir kartīšu katalogs, kurš nestrādā. Tad mēs esam parakstījuši nodomu protokolu Alises, bet patreiz liekās, ka varbūtās mēs ar Alisi nemaz nenodarbosimies, jo, kā direktors teica, nav zināms, kas maksās. Mēs esam valsts SIA, tātad mēs nepiederam pie pašvaldības. Mums būs jāmaksā pašiem. Un tagad mums ir datoristi, kas strādā pie programmas, lai mēs paši varētu ievadīt programmu tajā, tajā datorā, datorsistēmā iekšā.

Moderatore: Nu jā, bet tur jau būs tikai jūsu fonds.

Bibliotekāre nr.4.: Tikai mūsu fonds, jā. Tikai dēļ tā, ka mēz nezinām, cik būs jāmaksā un mums ir jāeksistē par saviem līdzekļiem, pašiem jāuztur sevi, mēs neesam pašvaldības pakļautībā.

Moderatore: Nu jā, tas ir mīnuss pārējiem pilsētas cilvēkiem, kas nevarēs redzēt, kas ir jūsu bibliotēkā.

Bibliotekāre nr.4.: Mēs tiešām ļoti, ļoti gribējam to darīt, bet nu nevar. Un tas jau ir valstiskā līmenī jārisina jautājums.

Moderatore: Paldies. Tagad Majoru pamatskola, respondents numur 3.

Bibliotekāre nr.3.: Mums pagaidām ir LIIS. Tas ir no vecā varianta. Un sāku ar 2010. gada beigām, tas ir novembri, decembri ievadīt Alisi.

Moderatore: Nu tad jau viss ir aizgājis.

Bibliotekāre nr.3.: Jā, process ir sācies.

Moderatore: Paldies Majoriem. Respondents numur 2.

Bibliotekāre nr.2.: Kā jau teica LIIS ir neatverams, ļoti žēl. Atšķirībā no Alises, man bija izveidota ļoti plaša meklēšana pēc atslēgvārdiem. Priekšmetu rādītājs bija ļoti plašs un manas skolas specifikai piemērots. Es redzu, ka Alise man nekad to neizdos, un vispār Alise praktiskajā

skolas darbā dotu ļoti, ļoti maz. Es ļoti skeptiski uz to skatos. Un es tāpat kā dārzkopības tehnikums, kā vidusskola, labprāt meklētu kādu alternatīvu. Kādu mazu datu bāzi. Es jau skatījos internetā, ja būtu iespējams kādu mazu, kas ir tieši mazas skolas bibliotēkai piemērota, ka tu vari vairāk darboties, nevis esi pielikts kādai bibliotēkai. Ka tu gribi kādu grāmatu paskatīties, nav taču problēma ieiet Pumpuru skolas, vai Majoru skolas katalogā paskatīties, var aiziet vai piezvanīt. Nav vajadzīgs varbūt tieši tai vienotajā sistēmā. Nu es to tā saredzu. Es saprotu to, ka, ja nav nekādas izvēles, ja nav dota iespēja izvēlēties, tad būs tā Alise vien jāuzsāk. Otrs, es jūtu, ka visiem ir skepse par to, ka LIISĀ visi dati pazuda un milzīgs darbs un entuziasms bija ielikts, un tagad to degsmi es nevienā vairs nesadzirdu, nesajūtu. Nu, ja jādara, tad nu būs tā Alise, nu darīsim, nu ko citu. Atliek vien pievienoties. Būs jau vien jāievada tie dati, jo kādam katalogam ir jābūt. Cik viņš būs derīgs, visas grāmatas mēs nevarēsīm ievadīt, nevienam neinteresēs mūsu vecās grāmatas, jeb manas Amerikas specifiskās pedagoģijas grāmatas neinteresēs nevienu.

Moderatore: Nu bet kāpēc jūs domājas, ka neinteresēs. Varbūt, piemēram, tieši Buldurus jūsu grāmatas interesēs.

Bibliotekāre nr.2.: Es saprotu to, ka ir tas krājums, un ir novecojušas, un es saprotu, ka varbūt pusi es atlasīšu, lai ir tā kvalitāte, ko es ievadīšu. Un tad kā, daļu es izdošu cilvēkiem pa vecam un daļu ar to svītrkodu sistēmu nolasītāju. Atkal otru sistēmu veidošu. Un tad kā, man dubulta bibliotēka būs? Es es to nesaredzu.

Moderatore: Jums ir doma, ka ievadīsiet tikai jaunāko literatūru un pārējo neievadīsiet, ja.

[izceļas vispārīga diskusija par veco grāmatu ievadīšanu, ka arī vecas un vērtīgas grāmatas tiek ievadītas sistēmā]

Moderatore: Alise jau ir tāpēc, lai mēs uzzinām vienkārši kas, pie kura ir atrodams. Mums nav jāiet iekša un jādomā: nu kur varētu būt – Atvasē, vai Taurenītī vai Bulduros. Mēs uzreiz to redzam un izvēlamies tuvāko bibliotēku.

Bibliotekāre nr.2.: Latvijas bibliotēkās ir dažādas tās sistēmas, un nav jau nekur teikts, ka tā Alise būs ilgaicīga un pēc kādiem 7 vai 8 gadiem, kad mums būs viss perfekti savādīts, ka atkal neizdomās citu.

Moderatore: Alise jau ir ļoti ilgi un es domāju, ka, ja Alisi pret kaut ko mainīs, tad nebūs jau tā kā ar LĪISU, ka nevarēs automātiski pārcelt uz citu sistēmu, ja. Nu es domāju, ka mūsu dzīves laikā tas vairs nebūs manuāli jāvada iekšā atkal pa vienai grāmatiņai. Alise mainās un attīstās, bet tas pamats jau tur ir ielikts. Un Alise mums dod daudz iespēju šo grāmatu atrast gan pēc autora, gan pēc līdzautoriem, gan citiem parametriem.

Labi es atvainojos, vārds respondentam numur 1., Lielupei.

Bibliotekāre nr.1.: Alise nedarbojas, neesmu neko uzsākusi. Kartīšu katalogs nedarbojas. Viņš patreiz atrodas iepriekšējās telpās, jo esmu pārcēlusies uz citu korpusu, no 2. stāva uz 3. stāvu (*smieklī*). Es arī neredzu viņam jēgu, tā kā šīs grāmatas, kas ir šobrīd bibliotēkā, viņas ir tā kā manā katalogā. Ja kāds kaut ko jautā, es varu pateikt – ir, nav. To es tiešām zinu un atceros. LIIS bija iesākts, bet tad, kad es viņu pārņēmu, būtībā sāka jau iet arī uz beigām. Mēs nevarējām īsti atrast, cik daudz jau ir ievadīts, bet man tādas ziņas bija, ka ir jau iesākts. Un tā nu mums nesanāca nekas, jo tā viņš arī beidzās.

Moderatore: Un kad tu domā uzsākt?

Bibliotekāre nr.1.: Gluži tāpat kā pārējie, vēl nezinu, kamēr nav skaidrs kur un kas un kā. Bibliotēka šobrīd ir, kā jau es teicu (*pauze*) Un ļoti daudz tiek norakstīts.

Moderatore: Pirms ievadīt Alisē, protams, ir ļoti svarīgi attīrīt šos te fondus, lai mēs neievadītu to literatūru Alisē, un pēc 2 mēnešiem, teiksim, taisītu aktu un atkal ņemtu ārā.

Bibliotekāre nr.1.: Nu tieši tā, tāpēc arī tagad norakstu.

Moderatore: Liels paldies. Esam beiguši punktu 2 – Informācijas sistēma Skolu Alise. Nu, un tagad parunāsim mazliet par vadības atbalstu. Vai jūs kā skolas bibliotekāri saņemat pietiekamu vadības un administrācijas atbalstu. Es domāju, tas neattieksies uz pilsētas Domi, bet uz jūsu direktoriem, direktoru vietniekiem. Pirmais atbildēs respondents numur 11.

Bibliotekāre nr.11.: Nu, es varu teikt, ka šajā ziņā man ir paveicies. Tieši ar direktori, nerunāsim par administrāciju kopumā, varbūt, ja. Ir svarīgi, kā cilvēks izprot bibliotēkas lomu skolā, izprot bibliotēkas svarīgumu mācību procesā un prot novērtēt bibliotēkāra darbu. Man šajā ziņā ir paveicies ļoti, jo mūsu direktore prot novērtēt, cik tas ir svarīgi. Un es uzskatu, ja direktors nesaprot, cik bibliotēkai ir svarīga loma skolas darbībā un it īpaši mācību procesā, tā bibliotēka tā čunčīnās un viņa tur ir, bet nevar izpausties visā pinībā. Es saņemu pilnīgu atbalstu. Kaut vai šis seminārs – es pasaku, man vajag, lūdzu –telpas, kafija, cepumi (*iesmejas*). Es saņemu atbalstu arī daiļliteratūras iegādei, jo mūsu skolā funkcionē tāds fonds, kā vecāku atbalsta biedrības fonds, kur katru gadu, papildus tainiecīgajai naudas summai, kuru izdala pašvaldība vai valsts, naudu dod arī šis fonds. Es eju pie direktores un saku: bērniem nav ko lasīt. Protams, ka tas notiek saprāta robežās, ne jau visu, ko es gribu. Piemēram, pagājušo gadu „Bērnu žūrijas” grāmatas visu kolekciju es nopirku par šo atbalsta biedrības naudu, pluss vēl klāt grāmatas. Un tuvākajā laikā es atkal domāju veikt šo gājienu pie direktores un teikt, ka mums bērniem nav ko lasīt, jo viss ir izlasīts, un es ceru, ka pozitīvu atbildi dabūšu.

Moderatore: Tu saņem atbalstu arī Bēnu žūrijas pasākumu organizēšanai?

Bibliotekāre nr.11.: Jā, arī tas. Nesen bija tikšanās ar Māri Runguli, kas arī tika atmaksāta no turienes. Jo es saprotu, ka šobrīd arī neviens rakstnieks nebrauks un par velti neko nedarīs, pašvaldība naudu nedos, Es domāju, ka nedos, un man ir tāds atbalsts, kur viņu dabūt.

Moderatore: Nu skaidrs ar sākumskolu „Taurenītis”, bet ko teiks pamatskola Slokas?

Bibliotekāre nr.10.: Domāju, ka saņemtu pietiekamu vadības atbalstu. Nekādu fondu mums nav, tā kā tas ir vairāk emocionāls atbalsts un nekādu papildus naudiņu bibliotēka nevar saņemt. Vienīgais, kas man rada stresu – augusts un decembris, kad notiek tarififikācijas un skolas vadība vēl nevar pateikt kāda būs slodze un kādu naudiņu mēs saņemsim. Līdz ar to es tuos pie latviešu valodas un literatūras, jo es zinu, ka tur būs tā alga, un cik iedos tai bibliotēkai, tik arī būs.

Moderatore: Paldies Slokas pamatskolai. Lūdzu, nākošais.

Bibliotekāre nr.9.: Nu es arī saņemtu morālu atbalstu, tas arī viss. Mums arī nav nekādu fondu, nekādu ziedojumu, līdz ar to papildus finanses nesaņemtu. Cik dod valsts un pašvaldība, tik arī ir. Kas man patīk, kā administrācija mani atbalsta – ja ir konferences, konkursi, semināri un ir darba laikā jābrauc, es nekad neesmu saņēmusi atteikumu, nekad. Tas nu ir fakts, ko es varu teikt.

Moderatore: Labi, paldies sākumskolai „Atvase”. Tagad, lūdzu Jaundubultu vidusskola.

Bibliotekāre nr.8.: Nu ir atbalsts jā. Bet samazināja skolēnu skaitu, samazināja visas slodzes, samazināja manas algas. Pēc tarififikācijas 134 lati no valsts tas būs. Bišķiņ no pašvaldības. Jaunās grāmatas mēs neiegādājamies tagad, tikai iepērk mācību grāmatas.

Moderatore: Labi, paldies. Un vakara vidusskolai kā iet?

Bibliotekāre nr.7.: Domstarpības ar vadību nav nekādas. Morāliskais atbalsts ir. Ja kaut kāda vajadzība ir, atbalsta jau. Nu viss materiālais atbalsts ir tas, kas ir piešķirts jau. Neko vairāk jau nevar dabūt.

Moderatore: Paldies. Respondents numur 6., lūdzu.

Bibliotekāre nr.6.: Nu atbalsts – vairāk jā, nekā nē. Neko citu nevaru pateikt.

Moderatore: Labi, paldies. Lūdzu, ģimnāzija.

Bibliotekāre nr.5.: Nu, es arī varu teikt, ka atbalsts. Es tikai domāju, ka viņi drusku neizprot darba specifiku un cik ļoti daudz mums vajag laiku, lai kaut ko izdarītu. Varbūt tad viņi piešķirtu vairāk līdzekļus arī citām skolām, jo nesaprot, ka mēs esam viens cilvēks bibliotēkā, kuram jāizdara tas, tas tas. Bet tā jau nevar teikt. Ja kaut kur ir jābrauc, vai kaut kur, tad ir atbalsts un tā.

Moderatore: Skaidrs. Paldies ģimnāzija. Lūdzu, Pumpuru vidusskola.

Bibliotekāre nr.12.: Nu man arī ir morālais atbalsts no vadības. Finansiālais, diemžēl, nevar būt šajos laikos. Un man jāsaņem liels paldies direktorei, jo viņa arī bija laikā, kad tika viss samazināts un slodzes pārskatītas un viņa uzskata, ka bibliotēkai ir jāstrādā tik pat, cik līdz šim. Meklēja iespēju nesamazināt slodzi un to arī atrada, jo viņa uzskata, ka skola bez bibliotēkas, nu nevar pastāvēt. Liels paldies direktorei.

Moderatore: Paldies Pumpuriem. Bulduru Dārzkopības vidusskola.

Bibliotekāre nr.4.: Nu, Bulduri domā, ka viss ir kārtībā (*iesmejas*).

Moderatore: Paldies. Un ko domā Majoru skola?

Bibliotekāre nr.3.: Majori domā, ka arī viss ir kārtībā. Un arī jāsaņem paldies direktorei, ka viņa cīnījās, kad vajadzēja saglabāt bibliotēku vispār kā tādu un arī vienu slodzi saglabāt, jo bibliotēka kā tāda skaitās administrācija un administrācija bija jāsamazina. Vienu vienību tāpēc arī nenoņēma. Direktore noteikti būtu gribējusi, ka paliktu, bet citādi nevarēja. Mums nav nekādi speciāli līdzekļi pašiem, līdz ar to ar grāmatīņām ir grūti pēdējā laikā. Ļoti cenšas dabūt bezmaksas autobusu Bērnu žūrijai, bet mums atsaka, otro reizi jau atsaka, tagad prasa trešo reizi, nu redzēs kas sanāks. Mums trīs autobusus vajag trīs reizes.

Moderatore: Paldies. Un Alternatīvā skola.

Bibliotekāre nr.2.: Nu man ir labas attiecības gan ar direktori, gan ar administrāciju. Nu, es pamatā jūtos, ka es esmu tas pakalpojumu sniedzējs un tāpat, otršķirīgs, lai gan kādreiz kursos mācīja, ka bibliotēka ir tā svarīgākā institūcija. Es jūtos ar to atbalsta funkciju ļoti ērti, nu un kā gribu, tā veidoju, un ieklausās manī un uzklausa.

Moderatore: Labi, paldies. Nu, un Lielupes vidusskola.

Bibliotekāre nr.1.: Liels paldies direktorei un vadībai. Jūtu ļoti stingru morālu atbalstu. Finansējums ir tāds kāds piešķirts. Visādā ziņā, kad notika cīņa par bibliotēkāju slodzēm, to es arī sajūtu, sajutu atbalstu.

Moderatore: Paldies! Ir labi, ka mēs jūtam vismaz to pleca sajūtu, ja, Gribētos lielāku sapratni tām skolām, kam nu te iet ļoti smagi. Ka viņi saprastu, ka bibliotekāriem tas darbs ir ļoti smags, nevis fiziski smags, bet tā koncentrēšanās prasa ļoti daudz, ka tas nav tikai pasēdēt un pieņemt grāmatīņas. Tā, paldies. Pārejām pie 4.punkta – Informācijpratība. Vai jūs uzskatāt, ka bibliotēkām jāpalīdz attīstīt informācijpratību skolēniem un skolotājiem? Un vai notiek sadarbība ar skolotājiem šajā jomā. Tātad par informācijpratībām. Kam ir informātikas skolotāji, tas varbūt ir savādāk, bet skolās, kur ir mazāki bērni. Labi, sāksim ar Taurenīti atkal – numur 11., lūdzu. Ko tu dari?

Bibliotekāre nr.11.: Nē, nu mums arī 6.klasei notiek informātikas stundas. Šajā gadījumā es jautājumu neesmu domājusi kā informātikas apgūšanu, bet informācijpratības pakalpojumu sniegšanu skolēniem un skolotājiem. Manā gadījumā ir tā, ka bibliotēka ir ļoti maza. Lietotājdators ir tikai viens, kurš faktiski visu laiku pēcpusdienās, kad beidzās stundas, tiek izmantots. Un pārsvarā informācijas meklēšanai. Un es daru ko varu ar to vienu datoru un cenšos bērniem palīdzēt. Projektu nedēļās ir rindas. Viņi pilnīgi piesakās pa laikiem. Es palīdzu viņiem gan pareizi informāciju meklēt, gan noformēt pareizi kā Worda dokumentu. Viņu prasmes, nu es nezinu, manā skolā ļoti klibo. Bet tas ir ar skolēniem. Īstenībā es gribu teikt, ka būtu jāsāk ar skolotājiem, jo viņu prasmes arī ļoti klibo *[apkārt smieklī]* Bieži vien dažu skolēnu prasmes šajā ziņā arī līdz sestajai klasei ir daudz plašākas, nekā daža laba skolotāja. Bet, nu arī skolotāji mācās un viņiem tas ir jādara. Par to otru punktu – vai notiek sadarbība ar skolotājiem šajā jomā. Es domāju, ka droši vien retajā skolā tas notiek, bet tam tā vajadzētu būt. Tīri dažādos priekšmetos, jo, nu tā gan ir mazliet nākotne, ka bibliotekāram vajadzētu iet klasē kopā ar priekšmetu skolotāju, un palīdzēt meklēt šo informāciju, vienalga vai tā būtu mūzika, vai vizuālā māksla, vai vēl kas. Ne jau visās stundās, bet kaut kādu vienu bloku šādu taisīt... Nu tas man nāk no universitātes, šādas vēsmas, ka ir ir, izglītībā tā tam vajadzētu notikt, bet, protams, šādā līmenī tas arī manā skolā nenotiek. Bet šobrīd, mācoties universitātē, es iegūstu informāciju par dažādām elektroniskām adresēm un mājas lapām, un attiecīgi es to dodu arī tālāk skolotājiem, attiecīgi, kuru kas interesē.

Moderatore: Varbūt, ka Tev ir jēga tieši bibliotekārajās stundās bērniem tieši mācīt šo informācijas meklēšanu?

Bibliotekāre Nr.11.: Jā, es jau to arī daru 5., 6.klasēs. Parādīju Nacionālās bibliotēkas Digitālo bibliotēku, ko tur var atrast. Un ne tikai Nacionālās, ir tik daudz to digitālo bibliotēku, bet tas, ka visa informācija ir angļu valodā, ar kuras prasmēm es arī baigi nelepojos, bet nu informācijas gūzma ir milzīga, kuru bērniem mēs varētu dot, un to ir jāemēģina darīt.

Moderatore: Vai arī skolotāji nāk pie tevis ar jautājumiem, kur var ko meklēt?

Bibliotekāre Nr.11.: Diemžēl, nu nevis diemžēl, bet paldies Dievam, un viņi ir spiesti to darīt, jo arī no administrācijas puses, kad notiek stundu hospitācijas, ir prasība – kā jūs izmantojat jaunās tehnoloģijas. Viens otrs, nu ko viņš var izmantot, ja viņš nemāk to darīt. Un viņš ir spiests to apgūt, un es nekad neatsaku, palīdzu kā varu.

Moderatore: Skaidrs. Tas jau ir tas ko mēs vēlamies, lai visi nāk uz bibliotēku un jautā bibliotekāram. Labi, paldies. Un tagad Slokas pamatskola.

Bibliotekāre nr.10.: Es domāju, ka bibliotekāram ir jāpalīdz apgūt šīs prasmes. Man gan arī bibliotēkā lietotājiem ir tikai viens dators. Un sadarbība ar skolotājiem notiek, kad viņi ienāk, mēs meklējam kopā. Bet tomēr pārsvarā ir tā, ka viņi meklē katrs savās klasēs, jo mums skolotājiem katram klasē ir savs dators un viņi ņem uz mājām līdz. Datorklase mums ir atsevišķa, kur mēs varam iet ar bērniem. Es nevaru teikt, ka viņi neko neprot, daudz ko prot. *(Smieklī)*

Moderatore: Labi, paldies. Pārejām pie sākumskolas „Atvases”.

Bibliotekāre nr.9.: Man bibliotēkā ir viens dators un tas pats ir man. Tur nevienu klāt es nelaižu, jo mums ir datorklase, kas ir blakus bibliotēkai. Un, ja kādam ir problēmas, parasti es iedodu adreses, un lai viņi iet uz datorklasi un meklē. Skolā ir katrā klasē arī dators, un skolotājiem iedodu adrese un, kā saka, lai iet un meklē un tiek paši galā. Man slodze ir 0,4 un es nevaru katram sēdēt klāt.

Moderatore: Paldies. Un Jaundubultu vidusskola?

Bibliotekāre nr.8. Nu mums arī ir datorklase un viņi paši iet un meklē.

Moderatore: Jā, skaidrs. Jo jautājums jau arī ir, vai mēs vispār uzskatām, vai tas mums ir jādara. Lūdzu Vakara vidusskola.

Bibliotekāre nr.7.: Nu, es ne tikai uzskatu, bet mēs jau reāli strādājam ar šito lietu, jo mums ir ieviesta tālmācība. Ja jūs zinātu, kas tas ir par zvērīgu darbu no skolotājiem bijis, ja, šo tālmācību ieviest. Un vēl viņa nav beigusies. Tā kā tur tā informācijpratība noder. Un bērniem, bērniem ar pretī tas pats ir. Bērni tiek apmācīti, tā kā skolotājiem tā ir milzīga slodze.

Moderatore: Paldies! Lūdzu, Mežmalas skola.

Bibliotekāre nr.8.: Jā, bibliotekāram ir jāpalīdz skolēniem un skolotājiem. Vakar man vēl bija divi datori, šodien jau tikai viens. *[Smieklī auditorijā]* Un cik es varu, tik es palīdzu bērniem, jo ne visu informāciju var dot skolotāji.

Moderatore: Labi, paldies. Lūdzu, ģimnāzija.

Bibliotekāre nr.6.: Pievienojos visiem iepriekšējiem runātājiem, es arī domāju, ka mums ir jāpalīdz gan skolēniem, gan skolotājiem. Man lietotājiem ir viens dators un tas ir palēns un tā, un tas viņiem īpaši nepatīk, bet nu pieeja viņiem ir. Un cik nu es pati protu un zinu, cenšos visiem palīdzēt ar informācijas meklēšanu internetā. Ir jau nu te arī, varbūt, kolēģi arī gados vecāki un zin, ka ar to Wordu varbūt neiet, bet nu atbalstu kā varu.

Moderatore: Paldies! Nu, un Pumpuri jau ar noteikti tāpat, ja?

Bibliotekāre nr.12.: Pumpuri, jā. Pumpuri arī uzskata, ka bibliotekāram ir jāpalīdz šajās visās lietās. Bet, diemžēl, mums arī ir tikai viens dators un tas ir man un es, diemžēl, nelaižu skolēnus klāt. Bet mums bija remonts, un no pašvaldības tika iedalīti līdzekļi jaunu mēbeļu

iegādei. Direktore ir tālredzīga un optimiste un cer, ka tā nauda kādreiz parādīsies, un ir nopirkusi datorgaldu. *[Auditorijā smieklī un izsūcieni]*. Un tagad gaidam izmisīgi naudu, jo vismaz 3 datoriem ir vieta. Šobrīd bērni nāk ar saviem portatīvajiem, nu vidusskolēni, tā kā tas tomēr tiek izmantots.

Moderatore: Nu iedomājieties, tā kā bērni ir bagātāki par skolu.

Bibliotekāre nr.12.: Nē, nu ir bijuši tādi ekstra gadījumi, kad nāk un prasa – man pēc 10 minūtēm jāaizstāv projekts un vēl nav tas un tas. Un datorklase ir ciet. Nu, protams, ka tas es viņus pielaižu un palaižu, bet tie ir tiešām tādi ekstra gadījumi.

Moderatore: Paldies Pumpuri. Lūdzu, Dārzkopības vidusskola.

Bibliotekāre nr.5.: Mums arī ir divi datori, bet tie ir darba. Nu pie tā viena, mēs tādos ekstra gadījumos pielaižam klāt, kad viņiem vajag mācībām vai kaut ko drusciņ, ja. Bet mums ir datorklase, kur mēs sakām, nu ejiet uz datorklasi, un tur ir datorspeciālists, kur ar viņiem strādā tālāk.

Moderatore: Labi, paldies. Majoru pamatskola.

Bibliotekāre nr.4.: Majoru pamatskolai arī ir datorklase. Un es neizslēdzu, ka arī vajag palīdzēt. Mums ir divi datori, viens tā kā vairāk domāts skolotājiem, bet nu arī bērnus pielaiž klāt, kad vajag. Arī, varētu teikt, ka mēs cenšamies, nu skolotāji mums ir gudri datoros, nevarētu teikt. Jo mēs visi esam e klasē iekšā un tad tur viņi tur, un arī projekti jāraksta ir. Nu, no manas puses ir bijusi mācība kādreiz, varētu teikt, pamācība, ka bija no Nacionālās bibliotēkas par Digitālo bibliotēku. Un es pati līdzdalību ņemu, ka mēs parādījām kā var meklēt tajā Digitālajā bibliotēkā materiālus. Mums vēl Letonika ir, tad gan skolotāji rāda bērniem, kur meklēt materiālus tajā, tajās bāzēs, nu tā.

Moderatore: Skaidrs. Tagad es arī saprotu, ka mēs visur izmantojam datorus pie tās informācijas iegūšanas, bet par grāmatām mēs vispār, laikam, esam aizmirsuši, kad ir grāmatas. Nē, nu es jau arī bērniem saku, meklē tajā internetā, bet paskaties arī grāmatas, tur arī ir šis tas iekšā. Labi. Nu, lūdzu Alternatīvā skola.

Bibliotekāre nr.3.: Mums skolotāji apmēram nosaka, cik no grāmatām jāatlasa informācija un cik ir internetā. Un tad iet uz datorklasi vai nāk pie manis. Bet ienāk gan bērni, gan skolotāji pēdējā mirklī, kad termiņš ir gandrīz nokavēts, vai jau nokavēts. Man vajag, ātri, ātri. Tad, protams, man ir jāizpalīdz. Šķirstu gan grāmatas, pie interneta, tad izprintēju. Tas tāds ātrais zibens variants parasti.

Moderatore: Skaidrs. Un ko domā Lielupes vidusskola?

Bibliotekāre nr.2.: Nu Lielupes vidusskola vispār labi jūtās. Bibliotekārei ir viens dators, un ar pārvākšanos no korpusa uz korpusu, man nav interneta. *[Smieklī, izsaucieni, vispārēja kņada]*. Tā kā ar visām atskaitēm man bija visai bēdīgi. Es skrēju pie cita datora, līdz ar to arī savu pasta kasti apskatīju labi ja reizi nedēļā. Tā kā piedodiet, ja kāds kaut ko atsūtīja, nevarēju atbildēt. Katrā ziņā, skolēni visu informāciju saņem datorklasē.

Moderatore: Un skolotāji? Tomēr tās adreses un informācija?

Bibliotekāre nr.2.: Skolotāji arī datorklasē strādā, kad vajag. Es arī esmu pagājusi universitātes kursos un nav tā, ka neko nemāku.

Moderatore: Skaidrs, es jau nemaz tā nedomāju. Paldies. Mums ir palicis pēdējais punkts. Un tie ir priekšlikumi darba uzlabošanai. Kam vajadzētu būt, lai uzlabotu situāciju bibliotēku darbībā. Lūk ir bijusi saņemta vēstule, ko ir sūtījusi Baiba Eversa, kas ir Latvijas skolu bibliotēku biedrības priekšsēdētāja. Viņai būs tikšanās ar Izglītības un Zinātnes ministrijas pārstāvi bibliotēku jautājumos. Un viņa gribētu saņemt jautājumus, kuri ir sasāpējuši, ja. Ko viņa tai ministrijā varētu uzdot, kas mums ir tas viss sāpošākais tieši skolu bibliotēku jomā. Nu pirmais, kas būtu, tās ir finanses, ko varētu visas bibliotēkas Latvijā to pašu teikt. Varbūt ir vēl kādi priekšlikumi un idejas, ko vajadzētu, lai mēs varētu labāk strādāt.

Bibliotekāre nr.11.: Es pateikšu par šo Baibas Everas vēstuli – to man pārsūtīja kursa biedrene no cita rajona, no, no Rīgas rajona. Es saprotu, ka līdz Jūrmalai tā vēl nav atnākusi. Man to atsūtīja no Mālpils vidusskolas. Un tad es iedomājos, ka šī ir ideāla vieta un reize, ka, ja mēs kopīgi varam kaut ko izdomāt, ko tad vajadzētu. Mēs jau par tām finansēm varam sapņot, cik gribam. Nav jau jēgas rakstīt dodiet mums finanses, tāpat neviens neko nedos, pareizi?

Bibliotekāre nr.10.: Mana kolēģe strādā Tukumā, un tur ir daudz lielāks finansējums bibliotēkām no pašvaldības. Tas varbūt, Jūrmalai tikai tāda attieksme.

Bibliotekāre nr.3.: Tā jau ne tikai tur, es vakar paskatījos Olainei. Viņiem tieši bija budžeta plāns uz nākamo gadu, un viņiem paredzēts grāmatu iegādei 5 vai 6 lati uz skolnieku. Rīgai pagaišgad bija divi lati, kaut gan trūcīgi, ir ja, tā ka dažās vietās bija 3, bet mums jau gandrīz nekas nebija, ja.

Bibliotekāre nr.11.: Ir kaut kāda informācija, cik tad pašvaldība mums šogad dos, vispār ir kaut kāda nauda iedalīta?

Bibliotekāre nr.12.: Lats uz skolēnu. Mums direktore teica, ka lats uz skolēnu.

Bibliotekāre nr.9.: Bija ielikts Jūrmalas budžets, neiedomājos paskatīties.

Bibliotekāre nr.5: Nē, es tā saprotu, ka no pašvaldības lats uz skolēnu.

Bibliotekāre nr. 11.: Arī tas ir smieklīgi. Jo lielākā daļa tāpat aizies mācību grāmatām, kas tad paliek? Varbūt vajag sacerēt pašvaldībai kādu vēstījumu par to, ka bērni lasa vēl joprojām, un ka bērniem nav ko lasīt?

Bibliotekāre nr.3.: Jā, tas varbūt ir viens no variantiem. Ja bērnam ir jaunas grāmatas, tad viņš arī labprāt nāk uz bibliotēku. A ta ienāk, pastās, ā nekā jauna jau nav, tās ir vecas, es jau tās izlasīju. Man mājās ir vairāk grāmatas, kā jūsu bibliotēkā.

Bibliotekāre nr.12.: Un žurnālus arī nevaram pasūtīt, nav jau par ko.

[Notiek vispārēja diskusija, visi runā reizē: Vai Ančāns vispār to zin? Zina, zina, bet vai viņu tas interesē?]

Moderatore: Varbūt varam uzrakstīt vēstuli pilsētas Domei.

Bibliotekāre nr.11.: Tieši tā. Sliktākajā gadījumā viņi mūs ignorēs, a, ja nu.

Bibliotekāre nr.3.: Nu, sliktākā gadījumā tiešām ignorēs. Nu labi, šogad budžets ir pieņemts, bet nākošgad atkal vajadzēs pieņemt, cik ta vairs palicis. Būtībā jau viņiem jāpalīdz mācību grāmatu iegāde, bet arī tai viņi nepalīdz, kas ta tas viens lats ir?

Bibliotekāre nr.11.: Tiem bērniem jau nav laika iet uz publiskajām bibliotēkām, tiem, kas lasa. Viņš pēc stundām ieskrien, ā, to es izlasīju, to es izlasīju, nekā jauna nav. Un tas jau nenozīmē, ka viņš metīsies uz Dubultu bērnu bibliotēku, viņam jāskrien uz ārpusstundu nodarbībām, treniņiem, pulciņiem. Runājam par baigo lasīšanas veicināšanu. Ko tad lai veicina, ja bērniem nav ko lasīt.

Moderatore: Viņi atnāk pie mums, bet, piedodiet, mums arī nav obligātā literatūra. Cik mums ir skolas, un katrā klasē obligātajā literatūrā ir viens un tas pats, man jau nav tik daudz eksemplāru.

Bibliotekāre nr.2.: Man ir vidēji 2 eksemplāri, tad es to trešo parasti no mājām nesu.

Bibliotekāre nr.3.: Mums bērni nāk pa starpbrižiem. Pēc stundām ir sports kaut kāds vai vēl kas.

Bibliotekāre nr.11.: Ja mēs jau būtu iesnieguši kaut ko tai savai pašvaldībai un saņēmuši atbildi: atvainojiet, mūs tas neinteresē, vai vēl kaut ko, tad šo informāciju mēs jau varētu nodot Baibai Eversai. Lai viņa pasaka tālāk ministrijas pārstāvim, ka tur Jūrmalā skolu bibliotēkas nevienam neinteresē.

Moderatore: Bet Tev tur bija prezentācijā minēti dažādi priekšlikumi. Vai viņi ir aizgājuši līdz ministrijai.

Bibliotekāre nr.11.: Liecies mierā. Tie bija pagājušo gad izteikti mūsu visu priekšlikumi. Viņi ir aizgājuši līdz manam kursa darbam.

Moderatore: Un kursa darbs ko teica? *[Smieklī]*

Bibliotekāre nr.3.: Vispār attiecībā par pedagogu algām, pašlaik arodbiedrība, tā lielā, taisās iesniegt tādu priekšlikumu, mainīt to statusu „Nauda seko skolniekam”, jo it kā Igaunijā tā nav, tur ir pilnīgi cits process. Tur ir skolotājam stundu skaits 35 stundas nedēļā. Un viņi grib kaut ko līdzīgu, varbūt ne tieši tā, jo tur ir ļoti augstas prasības, maģistra grādam jābūt un visam kam, lai būtu skolā. Bet lai nebūtu šis „Nauda seko skolniekam”, jo prognozē, ka 13.gadā skolnieku skaits samazināsies un skolotājiem algas nevis paaugstināsies, bet samazināsies. Un, ja skolotājiem būs pēc stundu skaita un piemaksa par to un par to un par audzināšanu, tad arī bibliotekāriem būs pilnīgi citas, lielākas algas. Jo tad jau tās algas būs lielākas, viņas būs pielīdzinātas citam kaut kam. Tad būs vai 400 vai kas un skolotājiem arī būs citas pamatalgas. Bet tagad tas nauda seko skolniekam, skolnieki samazinās un finanses arī samazinās.

Moderatore: Labi. Paldies par šo aptauju. Tad kā ar priekšlikumiem? Jautājums ir, kurš no jums raksta Domei.

Bibliotekāre nr.3.: To tiešām derētu iesniegt domei.

Bibliotekāre nr.11.: Tieši tā. Mēs jau varam vaimanāt, ka mūs neviens nenovērtē, ka mums neviens neko nedod. Nedos jau arī. Un ja mēs ejam un prasām un tad nedod, tad vismaz zinām, ka esam prasījuši.

Bibliotekāre nr.3.: Kas ir tās obligātās literatūras grāmatas, un ja mums skaitās bezmaksas izglītība un viņa tiek juridiski akceptēta, kur ta viņi ņems tos darbus. Tās grāmatas tad vecākiem jāpērk, jo publiskajās bibliotēkās ar jau viņas nav.

Bibliotekāre nr.8.: Mans direktor rakstīja vēstuli domei un prasīja nesamazināt bibliotekāra slodzi, jo no pašvaldības man ir piemaksa kā tehniskajam darbiniekam.

Bibliotekāre nr.11.: Nu ta ko, pirmkārt – rakstam?

Visi: Rakstam.

Moderatore: Kurš rakstīs?

Bibliotekāre nr.9.: Maijai (ģimnāzija) jāraksta.

Bibliotekāre nr.5.: Es esmu priekšnieks, bet es neuzņemos, jo man ir ļoti grūti, teiksim ar tādu literāru rakstīšanu. Vajadzētu izmantot konkrētus tos, tos, tos faktus, jo citādāk jau... Indrai ir apkopot fakti.

Bibliotekāre nr.11.: Var jau izmantot konkrētus faktus, un es varu to uzrakstīt, bet vajag jau visu jūsu reālus parakstus.

Bibliotekāre nr.5.: Tos parakstus jau dabūs. Un to iesniegšanu Domei jau es ar palīdzētu. Vajag kādu ar ievirzi uz latviešu valodu.

Bibliotekāre nr.11.: Jāpavaicā par to pašu skolu Alisi. Kas tad ar viņu notiks? Kas tad par viņu maksās pēc tiem 3 gadiem.

Bibliotekāre nr.9.: Jā, par to skolu Alisi pašvaldībai ir jāprasa. Starp citu, tajā jaunajā izglītības likumā ir rakstīts, ka pašvaldības par to atbild.

[Vispārēja kņada un diskusija – visi runā reizē]

Bibliotekāre nr.11.: Vēl mums vajag par ko pavaicāt. Par to, ka nav normāli, ja bibliotēkām ir 0,5 slodze vai mazāk. Lai cik liela tā skola, kā var bibliotēka normāli funkcionēt ar tādu slodzi.

Moderatore.: Labi. Tad paliek, ka Indra uzraksta vēstuli domei un jūs visas parakstāt. Tad mūsu intervija ir beigusies. Paldies.

Fotogrāfijas - Fokusgrupas intervijas „Skolu bibliotēku darbība Jūrmalā” norise

Fotogrāfiju autore: Ilze Latiša

1.attēls Respondenti paraksta vienošanos par diskusijas ierakstīšanu un izmantošanu

2.attēls Moderatore I.Radziņa iepazīstina respondentus ar diskusijas norises kārtību

3.attēls Moderatore I.Radziņa uzdod jautājumu respondentiem

4.attēls Notiek diskusija

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Skolu bibliotēku darbība Jūrmalas pilsētā”
izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti
tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija
atbilst izdrukai.

Autore: Indra Celmiņa.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: docente Dr.philol.Baiba Holma

Recenzente: Lektore Vineta Gerkena

Darbs iesniegts Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā.
27.05.2011.

Metodiķe: Arita Skarnele

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījumu komisijas sēdē

____.____.2011. prot. Nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretāre: lektore Vineta Gerkena